

Vysoká škola CEVRO Institut

Katedra soukromého práva

Soukromoprávní studia

Obchodněprávní vztahy

NABÝVÁNÍ A POZBÝVÁNÍ ÚČASTI V KAPITÁLOVÝCH OBCHODNÍCH KORPORACÍCH - KOMPARACE OBCHODNÍ ZÁKONÍK A ZÁKON O OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTECH A DRUŽSTVECH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Doc. JUDr. Ivanka Štenglová

Vypracoval: Bc. Pavel Satoránský

Praha 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích - komparace obchodní zákoník a zákon o obchodních korporacích“ vypracoval samostatně, pod vedením Doc. JUDr. Ivanky Štenglové, a za použití všech odborných a literárních zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Bc. Pavel Satoránský

Rád bych tímto poděkoval Doc. JUDr. Ivance Štenglové za odborné vedení, cenné rady, konzultace a podnětné připomínky, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

RESUME

Tato diplomová práce s názvem „Nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích – komparace obchodní zákoník a zákon o obchodních společnostech a družstvech“ reaguje na zcela zásadní rekonstrukci soukromého práva v České republice. Tato rekonstrukce, která nabyla účinnosti 1. ledna 2014, se týká také práva obchodních korporací. Tento den nabyl účinnosti mimo jiné také zákon o obchodních korporacích, který nahradil korporační část obchodního zákoníku a nový občanský zákoník, jako základní předpis českého soukromého práva. Tato práce tedy srovnává právní úpravu nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích podle těchto právních norem.

Práce se v úvodních pasážích věnuje vymezení obchodních korporací a stručně popisuje jednotlivé typy kapitálových obchodních korporací, kterými jsou společnost s ručením omezeným, akciová společnost a družstvo. Další části práce se již zabývají hlavním tématem této práce, kterým je již zmiňovaná komparace nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích, a to podle jednotlivých typů těchto korporací a právních úprav, které jsou v této práci srovnávány. V závěru této práce jsou pak z této komparace vyvozeny závěry a shrnutí, včetně potvrzení pracovní hypotézy, formulované v samém úvodu této práce.

Při vypracování této práce bylo vycházeno z odborné právnické literatury, z judikatury tuzemských soudů, dále pak z textů uveřejněných v tuzemských odborných periodících a na internetu a v neposlední řadě i z textů právních norem.

RESUME

This master's thesis, entitled "Acquisition and loss of equity participation in capital commercial corporations – a comparison of the Commercial Code and the Law on commercial companies and cooperatives", reflects a quite fundamental recodification of private law in the Czech Republic. The recodification, taking effect on 1 January, 2014, also concerns the business corporations law. On the same day, the Act on business corporations also came into effect, replacing a part of the Commercial Code, and the new Civil Code, as a general regulation of Czech private law. This work therefore compares the legal regulation of acquiring and losing interest in capital business corporations under these legal rules.

In its introductory parts, the work deals with the definition of business corporations and briefly describes individual types of capital business corporations, which are limited liability companies, joint-stock companies, and cooperatives. The other parts of the work deal with the main topic of the work, which is the already mentioned comparison of acquiring and losing interest in capital business corporations by the individual types of such corporations and the legal regulations that are described herein. At the end, this work draws a conclusion and summary from this comparison, including confirmation of the working hypothesis formulated at the very beginning of the work.

When preparing the work, specialised legal literature, judicial decisions of domestic courts, texts published in domestic specialised periodicals and on the internet, and last but not least, the texts of legal rules, were used.

OBSAH

I.	ÚVOD	str. 9
II.	KAPITÁLOVÉ OBCHODNÍ KORPORACE	str. 12
2.1	Obchodní korporace	str. 12
2.2	Společnost s ručením omezeným	str. 16
2.3	Akciová společnost	str. 18
2.4	Evropská společnost	str. 21
2.5	Družstvo	str. 22
2.6	Evropská družstevní společnost	str. 24
2.7	Vznik účasti v kapitálové obchodní korporaci	str. 25
III.	NABÝVÁNÍ A POZBÝVÁNÍ ÚČASTI VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM	str. 28
3.1	Nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013	str. 28
3.1.1	Originární nabytí účasti	str. 28
3.1.2	Derivativní nabytí účasti	str. 28
3.1.2.1	Nabytí účasti převodem obchodního podílu	str. 28
3.1.2.2	Nabytí účasti přechodem obchodního podílu	str. 31
3.1.2.3	Nabytí účasti smlouvou o prodeji podniku	str. 33
3.1.2.4	Nabytí účasti vydržením obchodního podílu	str. 34
3.2	Pozbytí účasti ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013	str. 37
3.2.1	Zánik (zrušení) společnosti bez právního nástupce	str. 38
3.2.2	Zánik účasti při převodu obchodního podílu	str. 39
3.2.3	Zánik účasti při zániku společníka – právnické osoby	str. 39
3.2.4	Zánik účasti z důvodu smrti společníka – fyzické osoby	str. 40
3.2.5	Zánik účasti zrušením účasti společníka ve společnosti soudem	str. 40
3.2.6	Zánik účasti vyloučením společníka v rámci kadučního řízení	str. 42
3.2.7	Zánik účasti vyloučením společníka rozhodnutím soudu	str. 44
3.2.8	Zánik účasti dohodou o ukončení účasti společníka ve společnosti	str. 47
3.2.9	Zrušení účasti dědice na společnosti rozhodnutím soudu	str. 48
3.2.10	Vystoupení společníka v souvislosti se změnou právní formy	str. 48
3.2.11	Zánik účasti v souvislosti s převodem jmění na společníka	str. 50
3.2.12	Zánik účasti výkonem práva zástavního věřitele k obchodnímu podílu	str. 50
3.2.13	Zánik účasti právní mocí rozhodnutí o prohlášení konkurzu na majetek společníka nebo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku	str. 51
3.2.14	Zánik účasti nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka nebo vydáním exekučního příkazu k postižení podílu společníka	str. 52

3.3 Nabývání podílu ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014	str. 53
3.3.1 Originární a derivativní nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným	str. 53
3.3.2 Přejed podílu – univerzální právní nástupnictví	str. 54
3.3.3 Převod podílu	str. 56
3.3.4 Převod kmenového listu	str. 58
3.3.5 Převod uvolněného podílu	str. 59
3.3.6 Vznik účasti na společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o koupi závodu	str. 60
3.3.7 Vznik účasti na společnosti s ručením omezeným vydržením	str. 61
3.4 Zánik účasti ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014	str. 61
3.4.1 Zánik účasti ve společnosti při zániku společnosti s likvidací	str. 63
3.4.2 Vystoupení společníka	str. 65
3.4.3 Dohoda o ukončení účasti společníka	str. 67
3.4.4 Vyloučení společníka v rámci kadučního řízení	str. 68
3.4.5 Zánik účasti společníka vyloučením	str. 69
3.4.6 Zrušení účasti společníka soudem	str. 70
3.4.7 Zánik účasti ve společnosti převodem podílu, smrtí společníka nebo zánikem společníka – právnické osoby	str. 71
3.4.8 Zánik účasti ve společnosti výkonem práva zástavního věřitele v případě zastaveného obchodního podílu	str. 71
3.4.9 Zánik účasti podle zákona o přeměnách	str. 73
3.4.10 Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným	str. 73
IV. NABÝVÁNÍ A POZBYVÁNÍ ÚČASTI V AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI	str. 76
4.1 Nabývání a pozbyvání účasti v akciové společnosti podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013	str. 76
4.1.1 Originární nabytí účasti	str. 76
4.1.2 Derivativní nabytí účasti a pozbytí účasti	str. 76
4.1.3 Vyloučení akcionáře	str. 78
4.2 Nabývání a pozbyvání účasti v akciové společnosti podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014	str. 79
4.2.1 Originární nabytí účasti	str. 79
4.2.2 Derivativní nabytí účasti a pozbytí účasti	str. 79
4.2.3 Vyloučení akcionáře	str. 80
5 NABÝVÁNÍ A POZBYVÁNÍ ÚČASTI V DRUŽSTVU	str. 82
5.1 Nabývání a pozbyvání účasti v družstvu podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013	str. 82
5.1.1 Nabývání účasti v družstvu (vznik členství)	str. 82

5.1.2 Zánik účasti v družstvu (zánik členství)	str. 84
5.2 Nabývání a pozbývání účasti v družstvu podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014	str. 87
5.2.1 Nabývání účasti v družstvu (vznik členství)	str. 87
5.2.2 Zánik účasti v družstvu (zánik členství)	str. 92
6 ZÁVĚR	str. 97
SEZNAM LITERATURY	str. 100

I. ÚVOD

Dne 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ze dne 3. února 2012, který byl zveřejněn ve sbírce zákonů České republiky dne 22. března 2012 (dále též jen „ZOK“). Přijetím nejen tohoto zákona, ale i dalších zákonů, zejména zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „NOZ“) a zákona č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém a dalších doprovodných a souvisejících zákonů, došlo k zásadní a nejrozsáhlejší rekodifikaci soukromého práva v novodobé historii České republiky. S přijetím těchto zákonů se mimo jiné zrušil dosavadní zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „OZ“) a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ObchZ). Zákon o obchodních korporacích přináší celou řadu novinek a významných změn do práva obchodních společností. Problematika, která byla doposud upravena v části druhé obchodního zákoníku, tak dostala nově podobu samostatného speciálního zákona. *„Základní myšlenkou při tvorbě zákona o obchodních korporacích bylo naformulovat jednotná pravidla pro obchodní korporace, která budou navazovat na úpravu v novém občanském zákoníku, budou je doplňovat či dávat nová pravidla. Jde o předpis speciální k novému občanskému zákoníku. Základní doktrinní změny a posuny přináší nový občanský zákoník. Když chce někdo pochopit fungování zákona o obchodních korporacích, musí ho číst společně s novým občanským zákoníkem.“*¹

Obecně, aniž bychom v úvodu této práce podrobněji analyzovali jednotlivá ustanovení zákona o obchodních korporacích, můžeme konstatovat, že zákon o obchodních korporacích přinesl do řízení a správy korporací větší flexibilitu a umožňuje korporacím v mnohem větší míře, než dovoľoval dosud platný obchodní zákoník, nastavit ve stanovách a společenských smlouvách vlastní pravidla fungování korporací.

Nová právní úprava je také postavena na klasické zásadě římského práva „vigilantibus iura skripta sunt“, tedy že zákon je tu pro ty, kteří dbají svých práv (bdělým náležejí práva). Dále je tato úprava postavena na liberálních zásadách „je dovoleno vše, co není výslovně zakázáno“, zásadě autonomie vůle a na zásadě

---

¹ Havel Bohumil: Přichází strukturální revoluce, *Právo & Byznys*, říjen 2012, Praha, Mladá Fronta, 2012, str. 28, 32.

dispozitivnosti právní úpravy. Tímto právním rámcem umožnil zákonodárce korporacím obrovskou volnost v úpravě vztahů uvnitř společností. S touto volností je ovšem také spojena vyšší míra odpovědnosti pro statutární orgány i samotné společníky korporací.

Je ovšem třeba podotknout, že v případě obchodních korporací nedošlo k tak rozsáhlým změnám a diskontinuitě, jako v jiných částech rekonstruovaného českého soukromého práva a mnohá ustanovení nové právní úpravy vycházejí z původní dikce obchodního zákoníku, popřípadě z ustálené soudní judikatury.

V souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva dochází a bude jistě nadále docházet ke komparaci předchozí právní úpravy v obchodním zákoníku a současné platné a účinné právní úpravy v zákoně o obchodních korporacích. Pro správnou aplikaci a interpretaci nového zákona bude nezbytné hledat pomoc v odborné literatuře a v judikatuře, která se vztahuje k významově shodným ustanovením předchozí právní úpravy, obsažené zejména v obchodním zákoníku.

Tato práce se zabývá kapitálovými obchodními korporacemi a má za cíl porovnat nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích podle předchozí právní úpravy, dané zejména obchodním zákoníkem a podle nové platné a účinné právní úpravy, určené především zákonem o obchodních korporacích, ale také novým občanským zákoníkem, s důrazem a zvýšeným zájmem na nejrozšířenější formu kapitálové obchodní korporace v České republice, kterou je společnost s ručením omezeným. Důvodem pro výběr tohoto tématu je dlouhodobý zájem autora této práce o problematiku fungování obchodních korporací, a to i v souvislosti s praktickými zkušenostmi, které autor získal jako člen statutárních orgánů mnoha různých společností a v rámci corporate governance těchto obchodních společností.

První část této práce se bude obecně zabývat kapitálovými obchodními korporacemi, jejich definicí a jednotlivými právními formami těchto korporací. Druhá část práce již bude věnována samotnému nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích, konkrétně ve společnosti s ručením omezeným. Třetí část práce se bude týkat problematiky nabývání a pozbývání účasti v akciové společnosti. Čtvrtá část práce bude pojednávat o této problematice u družstva. V páté, závěrečné části práce, budou ze zjištěných skutečností, ověřených touto prací, vyvozeny odpovídající závěry a shrnutí. Při vypracování této práce bude vycházeno z následující pracovní hypotézy, která bude následně v závěru této práce v návaznosti na zjištěná fakta potvrzena, nebo

vyvrácena: Nová právní úprava problematiky nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích podle zákona o obchodních korporacích je liberálnější než původní právní úprava podle obchodního zákoníku.

Při vypracování této práce bude k objasnění zpracovávané problematiky využito odborné právní literatury. Dále pak bylo vycházeno z textů zákonů a dalších norem českého práva, textů, uveřejněných v odborných časopisech a na internetových stránkách a z dostupné soudní judikatury.

Za účelem dosažení cílů této diplomové práce a potvrzení či vyvrácení pracovní hypotézy budou v této práci použity metody právního výkladu, komparace, analogie, analýzy, dedukce a kompilace. Text práce vychází z právních norem, platných ke dni 30. června 2014.

II. KAPITÁLOVÉ OBCHODNÍ KORPORACE

2.1 Obchodní korporace

Než se dostaneme k podstatě této práce, tedy problematice nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích, musíme si nejprve ozřejmit, jakým způsobem funguje, respektive fungovala, provázanost právní normy, upravující obchodní korporace (zákon o obchodních korporacích a obchodní zákoník) s obecnou soukromoprávní normou a co to vlastně jsou obchodní korporace a kapitálové obchodní korporace.

Podle právní úpravy, platné a účinné do 31. prosince 2013, nám stačilo při úvahách o obchodních korporacích a aplikaci příslušných právních předpisů, týkajících se obchodních korporací (občanský zákoník jako *lex generalis* a obchodní zákoník jako *lex specialis*), uvažovat ve třech rovinách:

1. rovina: § 18 - § 21 OZ (obecná úprava o právnických osobách);
2. rovina: § 56 - § 75c ObchZ (obecná úprava obchodních společností);
3. rovina: § 76 - § 260 ObchZ (speciální úprava jednotlivých obchodních korporací).

V nové právní úpravě se ovšem nutně budeme pohybovat v pěti takovýchto rovinách (nový občanský zákoník jako *lex generalis* a zákon o obchodních korporacích jako *lex specialis*):

1. rovina: § 148 - § 209 NOZ (obecná úprava o právnických osobách);
2. rovina: § 210 - § 213 NOZ (obecná úprava o korporacích);
3. rovina: § 3 ZOK (podmínky použití ustanovení nového občanského zákoníku o spolecích na korporace);
4. rovina: § 1 - § 94 ZOK (obecná úprava zákona o obchodních korporacích o obchodních korporacích);
5. rovina: § 95 - § 773 ZOK (speciální úprava jednotlivých obchodních korporací).

Abychom mohli správně přistoupit k problematice nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích, je nutné vůbec definovat, co je to obchodní korporace a jaké jsou pojmové znaky kapitálové obchodní korporace. Definovat přesně, co je to obchodní korporace respektive obchodní společnost je velmi těžké a složité. Teoretických koncepcí na toto téma je celá řada. Základní koncepce jsou dvě. První koncepce je postavena na myšlence, že společnost je samostatnou institucí, vytvořenou zákonem, státní mocí a co by nebylo možno vytvořit jinak, zejména smlouvou (organizační model společnosti). Druhá koncepce naopak vychází ze soukromoprávní povahy obchodních společností jako subjektu na státní moci nezávislému, který má především smluvní povahu (kontraktoriánský model společnosti).² Osobně se domníváme, že v českém právním řádu dochází k syntéze obou těchto koncepcí, kdy na jedné straně vznikají společnosti v důsledku právního jednání zakladatelů a na straně druhé jsou obchodní společnosti, respektive jejich jednotlivé právní formy, jako *numerus clausus* kodifikovány právním předpisem. „*Fakt, že společnost je osobou, primárně formuje právní povahu společnosti i to, jak ji v jejím sociálním kontextu lidé obvykle rozumí. Existence společnosti jako osoby, její právní samostatnost, umožňuje dosažení základních hospodářských a právních cílů, k nimž jsou společnosti zřizovány – především majetkové samostatnosti společnosti zajišťující faktickou nezávislost společnosti na postavení jejich společníků.*“³ V zásadě lze říci, že obchodní korporací je taková entita, o které to stanoví zákon. Tak ObchZ v § 56 odst. 1 říká, že „Obchodní společnost (dále jen „společnost“) je právnickou osobou založenou za účelem podnikání, nestanoví-li právo Evropských společenství či zákon jinak. Společnostmi jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.“ Podle § 1 odst. 1 ZOK „Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti (dále jen „společnost“) a družstva.“ Podle § 1 odst. 2 ZOK: „Společnostmi jsou veřejná obchodní společnost a komanditní společnost (dále jen „osobní společnost“), společnost s ručením omezeným a akciová společnost (dále jen „kapitálová společnost“) a evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.“ Je tedy zřejmé, že na

---

² Lasák Jan, Havel Bohumil: *Kompendium korporačního práva*, 1. vydání. Praha. C.H.Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-018-8, str. 3

³ Lasák Jan, Havel Bohumil: *Kompendium korporačního práva*, 1. vydání. Praha. C.H.Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-018-8, str. 6

rozdíl od obchodního zákoníku, který neobsahuje přímé vymezení kapitálové společnosti (musíme tedy takovou společnost identifikovat podle jejích typických pojmových znaků) již zákon o obchodních korporacích takové vymezení kapitálové obchodní korporace již obsahuje. Pojem obchodní korporace v zákoně o obchodních korporacích: „*navazuje na českou, respektive kontinentální doktrínu a nekryje se se s anglickým pojmem corporations – s tím se funkčně kryje pojem kapitálová společnost*“.⁴

Eliáš K. považoval za pojmové znaky kapitálové obchodní korporace: „*illační povinnost, povinou tvorbu a udržování základního kapitálu, povinou vnitřní organizaci, zohledňování společné demokracie, převoditelnost podílu, existenční nezávislost společníka na společnosti, omezení ručení za dluhy společnosti*“.⁵ V souladu s touto doktrínou uvádějí Pelikánová I. a Černá S.: „*V kapitálových společnostech se zdůrazňuje kapitálová účast společníka. Právní osobnost kapitálové společnosti se osamostatňuje od společníků, vazba mezi společníky a společností se uvolňuje ve prospěch autonomní existence společnosti. Charakteristickým pro kapitálovou společnost je pevně stanovený základní kapitál, který je číselně v penězích vyjádřitelným souhrnem peněžních i nepeněžních vkladů všech společníků do společnosti, k nimž se zavazují při jejím zakládání. Kapitál je neosobní; proto v případě kapitálových společností zdaleka tolik nezáleží na osobnosti jednotlivých společníků, na jejich schopnostech nebo jiných vlastnostech. V důsledku toho jsou podíly společníků, a tím i členství ve společnosti zásadně volně převoditelné. Společníci neručí osobně za závazky společnosti; za ty odpovídá pouze společnost svým majetkem. Obchodní vedení společnosti je svěřeno orgánům společnosti*“.⁶ Tyto tradicionalistické pohledy platí v zásadě dodnes, i když jsou tyto názory dnes v moderní literatuře částečně překonány. „*Korporací (kapitálovou) je taková entita, která:*

- a) *má právní subjektivitu (tedy také rozdělitelný majetek),*
- b) *omezené ručení (včetně toho, že věřitelé nemají nárok na majetek korporace, pokud společník plní své dluhy),*

---

⁴ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 30

⁵ Eliáš Karel: *Obchodní společnosti. Základní otázky*. Praha, C.H. Beck/SEVT, 1994, ISBN 80-704-9090-X str. 38

⁶ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 48

- c) *převoditelné podíly (konvertibilita na peníze)*
- d) *centralizovanou a strukturovanou správu*
- e) *stratifikované investorské vlastnictví*.⁷

Můžeme ovšem také konstatovat, že podle českého práva je kapitálová obchodní korporace taková entita, o které to stanoví zákon (§1 odst. 2 ZOK). Jak jsme již uvedli výše, nebylo tomu tak vždy, podle úpravy obchodního zákoníku nebyly kapitálové obchodní společnosti zákonem vymezeny a vymezení těchto společností se provádělo podle jejich povahy. „*Základní rozdíl mezi osobními a kapitálovými společnostmi je především v tom, že zatímco všichni (nebo alespoň někteří) společníci osobních společností ručí za závazky společnosti neomezeně, solidárně a celým svým majetkem, společníci kapitálových společností neručí za závazky společnosti za trvání společnosti vůbec, nebo je jejich ručení omezeno co do rozsahu i doby trvání...*“⁸

V zásadě platí, že „*jako charakteristické znaky kapitálových společností se zpravidla uvádějí tyto:*

- a) *na společníka dopadá ze zákona vkladová povinnost, a to minimálně v částce předepsané zákonem; výše vkladu ovlivňuje velikost obchodního podílu společníka na společnosti a míru jeho podílu na zisku společného podnikání;*
- b) *podmínkou platného založení a vzniku společnosti je vytvoření jejího základního jmění v určité výši, jejíž minimální limit je stanoven zákonem;*
- c) *základní vnitřní organizační strukturu společnosti předepisuje zákon: společnost obligatorně vytváří své vnitřní orgány;*
- d) *váha hlasu každého společníka při rozhodování o záležitostech společnosti se odvozuje z velikosti jeho majetkového podílu na ní; k přijetí rozhodnutí se nevyžaduje jednomyslnost společníků;*
- e) *obchodní podíl na společnosti je zásadně převoditelný;*
- f) *zánik členství společníka ve společnosti neovlivňuje její existenci;*

---

⁷ Havel Bohumil: *Obchodní korporace ve světle proměn, Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*, Praha, Auditorium, 2010, ISBN 978-80-87284-11-7, str. 47

⁸ Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7179-441-4, str. 5

g) *ručení společníků za závazky společnosti je limitované.*⁹

I když některé právní teorie řadí společnost s ručením omezeným mezi společnosti, které mají smíšený charakter, budeme v této práci vycházet z tradičního teoretického východiska dělení obchodních korporací a ze zákonného vymezení kapitálových obchodních korporací podle ZOK, tedy že kapitálovými obchodními korporacemi jsou společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost, družstvo a evropská družstevní společnost. V následující části práce si přiblížíme základní charakteristiky jednotlivých typů kapitálových obchodních korporací.

2.2 Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je nejběžnější a pro podnikatelské účely nejpoužívanější typ obchodní společnosti v České republice, i když může být založena i za jiným účelem, než je podnikání. *„Oblibě se tato kapitálová společnost těší nejen proto, že předpokládá základní atributy kapitálové společnosti (zejména oddělení majetku společníka a společnosti, snížení rizika majetkové expozice společníka, organizace správy), ale také proto, že zachovává a předpokládá užší propojení mezi společníkem a správou společností (časté spojení postavení společníka a jednatele v jedné osobě). Nová regulace se snaží společnost s ručením omezeným více vpustit do sféry soukromého práva s tím, že současně garantuje ochranu těch, kdo mohou být v důsledku činnosti společnosti s ručením omezeným a její správy poškozeni (společníci, věřitelé, vč. zaměstnanců).*¹⁰

Společnost s ručením omezeným je relativně novou právní formou obchodní korporace a nemá takový historický základ a vývoj, jako jiné formy obchodních společností, kupříkladu akciová společnost. *„Poprvé byla upravena německým zákonem z 29. dubna 1892, který konstruoval Gesellschaft mit beschränkter Haftung známou pod zkratkou GmbH. Zákon byl několikrát novelizován. V roce 1980 bylo umožněno*

---

⁹ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, 978-80-7400-048-5, str. 9, 10

¹⁰ Havel Bohumil: *Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce*, *Obchodněprávní revue*, 2011, ročník 3, číslo 12, str. 351

*zákonem ze 4. července zakládání společností s jedním společníkem, ale původní zákon z roku 1892 dodnes platí. Z Německa se společnost s ručením omezeným rozšířila do řady dalších zemí a na našem území ji poprvé upravil zákon ze 6. března 1906 č. 58 ř.z.*¹¹

Společnost s ručením omezeným je právnickou osobou a je tudíž samostatným subjektem práva odlišný od svých společníků. Vykazuje všechny základní znaky kapitálové společnosti, avšak vykazuje i některá rysy osobní společnosti, jako například ručení společníků za závazky společnosti (v omezené míře), omezená převoditelnost obchodního podílu, možnost zavázat společníky společenskou smlouvou k osobní činnosti naplňující účel, pro který byla společnost založena. *„Společnost s ručením omezeným tak představuje přechodnou formu, v níž jsou spojeny výhody charakteristické pro obě skupiny společností - společníci společnosti s ručením omezeným již nepřebírají neomezené ručení za závazky společnosti, ale nejsou společnosti odcizeni tak, že by jí nebyli vůbec známi a řízení společnosti by převzaly třetí osoby.*¹²

Obchodní zákoník upravoval společnost s ručením omezeným v části druhé, hlavě I, Dílu IV, konkrétně v ustanovení § 105 - § 153 a definoval společnost s ručením omezeným jako společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku. V současné době je tato právní forma společnosti upravena částí první v hlavě IV zákona o obchodních korporacích v ustanoveních § 132 – § 242 a je definována jako společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jakém nesplnili vkladovou povinnost podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění. Oproti předchozí právní úpravě doznala společnost s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích řady změn zejména v souvislosti s jejím zjednodušeným pojetím. Zákon o obchodních korporacích tak umožňuje vytvářet různé zákonné struktury společnosti, aniž by takové struktury byly pro společníky povinné. *„Jednu z dílčích změn ukazuje hned vymezení společnosti,*

---

¹¹ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 379

¹² Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-577-9, str. 375

*kteřá je oproti té dosavadní částečně odlišná (nikoliv však materiálně). Zákon již nedává jako jeden z definičních znaků společnosti s ručením omezeným základní kapitál, a to jednak proto, že povinný základní kapitál je normován v § 30, kdy souhrn vkladů dává vznik základnímu kapitálu, a jednak v § 142, kde je zanesena minimální výše vkladu. Protože je však minimální výše vkladu velmi nízká (1 koruna), není základní kapitál považován za koncepční prvek společnosti s ručením omezeným, proto vypadává z definice, a koncepčním prvkem zůstává nadále zejména omezené ručení společníků za dluhy společnosti.*¹³

Přestože společnost s ručením omezeným doznala v nové právní úpravě ještě mnoho dalších změn oproti úpravě podle obchodního zákoníku, pro účely této práce nám budou tyto základní charakteristiky společnosti s ručením omezeným stačit a s dalšími změnami právní úpravy, týkajícími se hlavního tématu této práce se podrobně seznámíme v hlavní části této práce při komparaci obou právních úprav.

2.3 Akciová společnost

Akciová společnost je nejsofistikovanější právní formou obchodní korporace. Akciová společnost je teorií považována za čistě kapitálovou obchodní společnost. Jedná se o soukromoprávní korporaci, která má právní osobnost nezávislou na svých společnících (akcionářích). Obvykle bývá zakládána pro podnikatelské účely, ale může být založena i za jiným účelem, než je podnikání. Ve smyslu ustanovení § 421 odst. 1 NOZ je vždy podnikatelem, i když byla založena k jiným účelům (shodně též byla považována za podnikatele vždy podle ustanovení § 2 odst. 2 ObchZ v předchozí právní úpravě). Jako čistě kapitálová společnost je charakterizována zejména těmito znaky:

- společnost vytváří povinně základní kapitál;
- akcionáři (podílníci) společnosti mají vkladovou povinnost, souhrn všech vkladů vytváří základní kapitál;
- existence podílu společníka (akcionáře), který je představován cenným papírem – akcií;
- společníci (akcionáři) neručí po dobu trvání společnosti za závazky společnosti.

---

¹³ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-480-3, str. 271

Původ této společnosti je některými teoriemi řazen až do starého Říma. Římská entita *societas publicanorum* vykazovala prvky, které jsou dnes základními znaky kapitálových obchodních korporací. „*Mimo jiné, smrt společníka (partnera, člena) neznamenala zrušení společnosti, a bylo taktéž možné investovat do společnosti prostřednictvím podílových certifikátů obchodovaných na starořímských finančních trzích. Entita societas publicanorum tak byla první předzvěstí moderních akciových společností.*“¹⁴ Předchůdci akciové společnosti podle dnešního chápání však poprvé začali vznikat až v italských středověkých městských státech. „*Již od 12. století existovaly v této oblasti severoitalské bankovní spolky s omezeným ručením, zvané montes. Nejslavnější byl z nich Mons Sancta Georgii {Banka sv. Jiří (1345 – 1808)} v Janově.*“¹⁵ Skutečné akciové společnosti začaly vznikat v Evropě na počátku 17. století, za nejznámější akciové společnosti této doby jsou považovány obě Východoindické společnosti (nizozemská a britská). S prudkým rozvojem kapitálově náročného podnikání (bankovníctví, pojišťovnictví, průmyslová výroba, budování železnic) dochází zejména ve Velké Británii k růstu počtu těchto společností. Na území rakouské monarchie vznikly první akciové společnosti až počátkem 18. století. „*Až do vydání napoleonského Code de commerce (r. 1807) platil pro zakládání akciových společností oktrojový systém; stanovy každé společnosti byly vydávány zvláštním státním aktem na úrovni právního předpisu (individuálním privilegiem). Proto také tehdejší akciové společnosti neměli dnešní povahu právnických osob soukromého práva; šlo o veřejnoprávní korporace nadané řadou speciálních výsad, včetně pravomocí vést války nebo vybírat daně.*“¹⁶ Ve Velké Británii byl obecný zákon o právní formě akciové společnosti (Joint Stock Companies Act 1844) přijat v roce 1844. Zákon již považoval společnosti, které vznikly podle tohoto zákona, za samostatné právnické osoby, ale nepřipouštěl omezené ručení společníků – akcionářů společnosti. Omezené ručení akcionářů bylo zavedeno až zákonem Limited Liability Act v roce 1855. O rok později pak byla přijata pravidla pro minimální výši základního kapitálu

---

¹⁴ Borkovec Aleš: *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. Praha, Leges, 2013, ISBN 978-80-7502-019-2, str. 15

¹⁵ Dvořák Tomáš: *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha, ASPI, 2009, ISBN 978-80-7357-430-7, str. 1

¹⁶ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 266

britských akciových společností, jeho splácení a obsah a formu zakladatelských a dalších dokumentů společnosti (Joint Stock Companies Act 1846).¹⁷

Obchodní zákoník upravoval akciovou společnost v ustanoveních § 154 - § 220. Tento zákon definoval akciovou společnost jako společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Akcionáři neručí za závazky společnosti. Zákon o obchodních korporacích upravuje akciovou společnost v ustanoveních § 243 - § 551. Podle této právní úpravy je akciovou společností taková společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na akcie. Jak již je zřejmé z obou citovaných definic akciové společnosti, vyjádření podílu na společnosti akciemi tvoří typický rys akciové společnosti, bez něhož by nešlo o obchodní korporaci této právní formy. Oproti staré právní úpravě nedošlo v zákoně o obchodních korporacích v základní definici akciové společnosti k žádné významné změně a na podstatě akciové společnosti se nic nemění. Změny v úpravě akciové společnosti přináší zákon o obchodních korporacích především v těchto oblastech:

- upouští od úpravy sukcesivního založení;
- připouští vydání kusových akcií bez jmenovité hodnoty, kdy se výše podílu akcionářů odvozuje od výše základního kapitálu společnosti v poměru k počtu vydaných akcií;
- důsledně zapracovává evropské právo;
- připouští volbu vnitřní struktury řízení společnosti mezi tradičním dualistickým modelem řízení společnosti a monistickým modelem řízení společnosti;
- opouští dualitu zakladatelských dokumentů společnosti tím, že vynechává nutnost sepsání zakladatelské listiny respektive zakladatelské smlouvy.

Akciové společnosti dále upravuje celá řada dalších zákonů, zejména s ohledem na charakter jejich podnikatelské činnosti. Jedná se například o zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů nebo zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Na problematiku, které se primárně věnuje tato práce, však nemají tyto zákony zásadní vliv a proto se jimi nebudeme v této práci dále zabývat.

---

¹⁷ blíže Borkovec Aleš: *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. Praha, Leges, 2013, ISBN 948-80-7502-019-2, str. 45

2.4 Evropská společnost

Myšlenka na vznik zcela nadnárodní právní úpravy obchodních společností (a tím myšlenka úpravy evropské akciové společnosti), která by byla jednotně použitelná pro všechny podnikatele v rámci tehdejšího Evropského hospodářského společenství, byla poprvé veřejně prezentována v roce 1959 na kongresu notářů v Tours ve Francii. Snahy o vytvoření jednotné koncepce a právní úpravy však v průběhu let narážely na odlišná stanoviska jednotlivých členských států a velmi rozdílnou právní úpravu akciových společností v jednotlivých právních řádech, přičemž většina členských států byla přesvědčena o kvalitách a prioritách svých koncepcí právní úpravy akciové společnosti do té míry, že nebyly ochotny ustoupit ve svých názorech na jednotné právní uspořádání evropské akciové společnosti. „Zvláště výrazné jsou protiklady britského a německého akciového práva, mezi nimiž byl kompromis systémově vyloučen“.¹⁸

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že evropská společnost je akciová společnost a její vnitřní poměry se řídí evropskými předpisy a právem státu, ve kterém má sídlo. „Evropskou společností je akciová společnost, která je založena některým ze způsobů upravených v nařízení a na jejíž založení se mohou podílet jenom osoby v nařízení uvedeném. Kapitál společnosti musí být vyjádřen v eurech a je rozdělen na akcie a akcionáři se zavazují jenom do výše upsaného kapitálu. Způsob založení a jeho úprava implikují nadnárodní charakter společnosti, protože zakladateli nebo iniciátory založení jsou vždy subjekty, řídící se právem nejméně dvou členských států nebo protože musí být splněna alespoň podmínka existence pobočky umístěné v jiném státě. Sídlo společnosti musí být umístěno v některém členském státě, což je rozhodujícím kritériem pro určení právního režimu SE.“¹⁹

Základním právním předpisem, který upravuje evropskou společnost je Nařízení Rady ES/EU č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti. Na toto nařízení navazuje Směrnice Rady č. 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců. Tato v českém právu nová forma právnické osoby byla do českého právního řádu zavedena přijetím nového zákona, a to

---

¹⁸ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha, C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 379

¹⁹ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 255,256

zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti. Tento zákon se na evropskou společnost aplikuje, neupravuje-li danou problematiku výše zmíněné nařízení a také ustanovení primárního práva Evropské unie. Jako podpůrný pramen, v případě že některá oblast není upravena výše uvedenými předpisy ani stanovami evropské společnosti, se aplikují předpisy národního akciového práva. Z hlediska tématu této práce, kterým je nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích je možno konstatovat, že na nabývání a pozbývání účasti v Evropské společnosti se použijí právní předpisy, platné pro tuzemskou akciovou společnost.

2.5 Družstvo

Mezi kapitálové obchodní korporace řadí právní teorie i družstvo. Družstvo zcela jistě splňuje definiční podmínky pro zařazení mezi kapitálové obchodní korporace.²⁰ Má právní subjektivitu, vytváří povinně základní kapitál, má převoditelné podíly, omezené ručení členů a má vnitřní organizační strukturu a řízení předepsanou zákonem. *„Družstva se od obchodních společností liší především tím, že nejsou typicky podnikatelskými subjekty, zákon však připouští, aby byla zakládána i za účelem podnikání. Dalším významným rozdílem je neuzavřený počet členů, a tedy i velmi flexibilní výše základního kapitálu. Historicky se však ukazuje, že mnohé principy aplikovatelné zejména na akciové společnosti platí i pro družstvo.“*²¹

Pojem družstvo a fenomén družstevnictví vznikl ve čtyřicátých letech 19. století. Již od samého počátku bývala družstva zakládána na principu svépomoci a vzájemné sociální pomoci svých členů. Tyto zásady se v družstevnictví promítají i dne. V roce 1844 bylo založeno ve Velké Británii Rochdale Society of Equitable Pionners, které je označováno za první družstvo na světě.²² Myšlenka družstevnictví se velmi rychle rozšířila i do našich zemí. Jako první družstvo, které se etablovalo v českých zemích, byl Potravní a úsporný spolek, založený v Praze roku 1847. V té době ještě neexistovaly

---

²⁰ Viz definice kapitálové obchodní korporace Havel Bohumil: *Obchodní korporace ve světle proměn, Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*, Praha, Auditorium, 2010, ISBN 978-80-87284-11-7, str. 47

²¹ Koblíha Ivan, Kalfus Jan, Krofta Jiří, Kovařík Zdeněk, Kozel Roman, Pokorná Jarmila, Svobodová Yvona: *Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem*. Praha, Linde, 2006, ISBN 80-7201-564-8, str. 5

²² Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání*, Praha, C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-048-5, str. 403

žádné právní předpisy, které by upravovaly vznik nebo činnost družstev. Na českém území v rámci monarchie docházelo poté ke vzniku prvních družstev ve formě výdělečných spolků podle císařského patentu č. 253/1852 říšského zákoníku, o výdělečných spolcích. Později byla speciální úprava družstev zakotvena v zákoně č. 70/1873 říšského zákoníku, o výdělkových a hospodářských společenstvech, který se stal základem právní úpravy družstevnictví v českých zemích.²³ Právní úprava byla poté doplněna o celou řadu prováděcích předpisů a zákonů. Podle ustanovení tohoto zákona byl takový spolek, jehož účelem bylo podporovat výdělky a hospodaření svých členů v rámci společného subjektu s neuzavřeným počtem členů, označován za společenstvo. Postupem doby se však tento obecný název zaměnil na označení družstvo. Vnitřním předpisem, kterým se společenstvo zakládalo a řídilo, byla smlouva společenstevní; později označovaná jako stanovy. Tento zákon platil na našem území až do roku 1954, nicméně v Rakousku platí dodnes.²⁴ Na přelomu 19. a 20. století již bylo družstevnictví v našich zemích plně rozvinuté a nadále se rozvíjelo v období první republiky, kdy zde úspěšně existovala celá řada družstev výrobních, odbytových, nákupních, lidových bytových.

Obchodní zákoník upravoval družstvo v části druhé, hlavě II, konkrétně v § 221 - § 260. Zákonodárce do obchodního zákoníku opsal téměř většinu ustanovení z návrhu stanov evropského družstva, který byl vypracován a zveřejněn v květnu 1990 Koordinačním výborem asociací družstev Evropských společenství (eurostanovy). Dvořák T. k právní úpravě družstva v obchodním zákoníku konstatuje, že tato právní úprava je dosti stručná a v řadě ohledů výkladově komplikovaná. Úprava v obchodním zákoníku má celkem 40 paragrafů, německý družstevní zákon má 162 paragrafů a například polský družstevní zákon má 281 paragrafů.²⁵

Zákon o obchodních korporacích upravuje družstvo v části první, Hlavě VI v § 552 - § 773. Zákon o obchodních korporacích družstvo definuje jako společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. „*Vágní definice družstva obsažená dříve*

---

²³ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání*, Praha, C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-048-5, str. 404

²⁴ Pospíšilová Alena: *Právní postavení podniku*. Praha, Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, ISBN 80-86775-02-X, str. 152

²⁵ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání*, Praha, C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-048-5, str. 405

v obchodním zákoníku byla v § 522 odst. 1 částečně zpřesněna tak, aby vyjadřovala více podstatu družstva. I nadále jde ovšem o definici obecnou, která nepřihlíží ke zvláštnostem jednotlivých typů či druhů družstev, ale opírá se o ty jejich znaky, které jsou všem družstvům společné. Samostatně nyní zákon vymezuje družstvo bytové (§ 727 a násl.) a sociální (§758 a násl.; zvláštním zákonem jsou nadále upravena spořitelní a úvěrní družstva (družstevní záložny).²⁶ Úprava družstva v zákonu o obchodních korporacích ještě více zdůrazňuje sociální funkci družstva, kdy v první řadě hovoří o jeho založení za účelem vzájemné podpory a teprve v druhé řadě připouští možnost založení družstva za účel podnikání.

Jak jsme již uvedli výše, družstva svou povahou neslouží pouze k podnikání, ale zejména k uspokojování sociálních, bytových a jiných potřeb svých členů. Význam družstva podtrhuje i existence evropské družstevní společnosti, která umožňuje přeshraniční sdružování subjektů do této právní formy v rámci Evropské unie.

2.6 Evropská družstevní společnost

Evropská družstevní společnost se v českém právním řádu objevila na základě přímo použitelného Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003 o statutu evropské družstevní společnosti. V souvislosti s tímto nařízením byla téhož dne přijata Směrnice Rady č. 2003/72/ES, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti. Česká republika tuto směrnici implementovala zákonem č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti. Tento zákon již byl několikrát novelizován.

Nařízení stanoví, že základním účelem evropské družstevní společnosti (SCE) je uspokojování potřeb jejích členů nebo rozvoj jejich hospodářských a sociálních činností, zejména uzavíráním smluv se členy na dodávky zboží či poskytování služeb nebo na provedení prací takového druhu, který SCE provádí nebo obstarává. Účelem SCE může být rovněž uspokojování potřeb jejích členů výše uvedeným způsobem prostřednictvím podpory jejich účasti na hospodářských činnostech v jedné nebo více SCE nebo vnitrostátních družstvech. SCE může svou činnost vykonávat prostřednictvím dceřiné společnosti.

---

²⁶ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Cileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 797

Základním dokumentem SCE jsou stanovy vypracované v souladu s předpisy pro zakládání družstev platnými v členském státě, kde má družstevní společnost sídlo. Stanovy musí mít písemnou formu a musí být podepsány zakládajícími členy. Nařízení stanoví minimální náležitosti stanov.

Nařízení v dalších ustanoveních upravuje postup přemístění sídla SCE, různé varianty založení SCE, strukturu jejích orgánů, způsoby rozhodování, práva a povinnosti členů, nakládání se ziskem, rušení SCE, likvidace a úpadek SCE.

Evropská družstevní společnost se zapisuje do tuzemského obchodního rejstříku, pokud má nebo bude mít zapsané sídlo na území České republiky. U této společnosti se do obchodního rejstříku zapisují jednak údaje stanovené zvláštními právními předpisy pro družstva, jednak zvláštní údaje, které závisí na vnitřní struktuře družstevní společnosti (monistický/dualistický systém).²⁷

2.7 Vznik účasti v kapitálové obchodní korporaci

Účast v kapitálové obchodní korporaci vzniká v zásadě dvojím způsobem, a to originárním nabytím účasti a derivativním nabytím účasti jako nástupce jiného předchozího společníka. Originárně lze nabýt účast jednak při vzniku obchodní korporace a jednak při zvýšení základního kapitálu obchodní korporace. Zvýšení základního kapitálu dále ještě dělíme na efektivní zvýšení základního kapitálu a nominální zvýšení základního kapitálu. Při efektivním zvýšení základního kapitálu dochází ke zvýšení vlastního jmění korporace ze zdrojů doposud se nacházejících mimo korporaci. Při nominálním zvýšení základního kapitálu se v zásadě jedná pouze o účetní operaci na straně pasiv, ke zvýšení základního kapitálu dochází z vlastních zdrojů korporace (např. nerozdělený zisk nebo jiné kapitálové fondy) a nedochází při něm k novému vzniku členství v obchodní korporaci. Originárně lze získat účast v kapitálové obchodní korporaci také vydržením.

Jak jsme již uvedli výše, za originární vznik účasti v obchodní společnosti je tedy nutno považovat takový případ, kdy účast společníka ve společnosti vzniká zcela nově, přičemž musíme rozlišit dva způsoby originálního nabytí účasti. Prvním způsobem je

---

²⁷ <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-druzstevni-spolecnost-42273.html>

vznik účasti při založení společnosti, tady situace, kdy se zakladatelé stávají posléze společníky korporace. Založení se uskutečňuje jednostranným, dvoustranným nebo vícestranným právním jednáním podle speciálních ustanovení zákona, upravující jednotlivé typy společností (obdobně upravuje jak obchodní zákoník, tak zákon o obchodních korporacích). Při druhém způsobu originálního nabytí účasti vzniká účast právnické nebo fyzické osobě v kapitálové obchodní korporaci při efektivním zvyšování základního kapitálu. Tím také podle Pelikánové I. dochází nutně ke změně zakladatelských dokumentů společnosti (týká se to všech forem kapitálových společností), neboť jednak musí být ve společnosti s rušením omezeným identifikováni všichni společníci a jednak se mění výše základního kapitálu, což ovlivňuje i stanovy akciové společnosti. „*Počet společníků tak nemůže volně kolísat, aniž by to ovlivnilo společenskou smlouvu*“.²⁸ Derivativní nabytí účasti právnické nebo fyzické osoby v kapitálové obchodní korporaci vzniká tehdy, jestliže měl nabyvatel účasti v obchodní korporaci právního předchůdce. „*Za derivativní nabytí členství obecně považujeme situace, kde nový společník nastupuje do společenského vztahu na místo jiného společníka, jeho členství je odvozeno od členství jiné osoby, společník má ve společnosti právního předchůdce. Nejběžnějším případem je obecně nabytí smlouvou (převodem podílu) nebo děděním*“.²⁹ Dochází-li ke vzniku účasti derivativním způsobem, je nutno ještě rozlišit, zda došlo k univerzální sukcesi nebo singulární sukcesi. Při univerzální sukcesi (univerzální právní nástupnictví) dochází k převodu veškerých práv a povinností, které měla konkrétní osoba (právní předchůdce) za dobu své existence. Univerzální sukcesor tím vstupuje do veškerých práv a povinností právního předchůdce na základě určité právní skutečnosti, která však nenastává smlouvou, nýbrž obvykle děděním v případě fyzické osoby nebo přechodem podílu z právního předchůdce u právnické osoby. Při singulární sukcesi dochází k převodu jenom některých práv nebo povinností; singulární sukcesor vstupuje pouze do některých práv nebo povinností svého právního předchůdce (typicky smlouvou). V každé právní formě kapitálové obchodní korporace pak je derivativní vznik účasti společníka na korporaci vázán na

---

²⁸ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 39

²⁹ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 325

splnění určitých rozdílných podmínek, které jsou zákonem a zakladatelskou listinou různě modifikovány podle jednotlivého typu obchodní společnosti.

III. NABÝVÁNÍ A POZBÝVÁNÍ ÚČASTI VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

3.1 Nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013

3.1.1 Originární nabytí účasti

Osobě (fyzické nebo právnické) vznikala podle obchodního zákoníku originárně účast na společnosti s ručením omezeným při vzniku společnosti (§ 105 ObchZ) nebo převzetím závazku k novému vkladu v rámci zvyšování základního kapitálu společnosti (§ 142 a následující ObchZ). „*Protože je společnost s ručením omezeným společností kapitálovou, není možné přistoupení společníka ke společnosti, i když takto bývá v praxi často zvýšení základního kapitálu o vklad nového společníka označováno.*“³⁰

3.1.2. Derivatívni nabytí účasti

Docházelo-li k derivativnímu vzniku účasti na společnosti s ručením omezeným, docházelo tak k této skutečnosti při převodu obchodního podílu (§ 115 ObchZ), přechodem obchodního podílu na právního nástupce právnické osoby (§ 116 odst. 1 ObchZ) nebo děděním, nevylučovala-li dědění společenská smlouva a nejednalo-li se o společnost s jediným společníkem (§ 116 odst. 2 ObchZ). Obchodní podíl také mohl být převeden v rámci smlouvy o prodeji podniku, uzavřené podle ustanovení § 476 -§ 488a ObchZ, za předpokladu, že byl převáděný obchodní podíl součástí prodávaného podniku. Derivatívně bylo možno získat účast ve společnosti s ručením omezeným také vydržením podle ustanovení § 134 a následujících OZ.

3.1.2.1 Nabytí účasti převodem obchodního podílu

Smlouvou o převodu obchodního podílu, uzavřenou podle ustanovení § 115 ObchZ se realizovaly převody obchodního podílu na společnosti s ručením omezeným, ať už se jednalo o převody úplatné či bezúplatné. Touto problematikou se také zabýval Nejvyšší soud ČR, který ve svém usnesení ze dne 7. října 1997 sp. zn. 1 Odon 110/97 konstatoval

---

³⁰ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání, Praha, C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 218

toto: „Smlouvou o převodu obchodního podílu podle § 115 ObchZ lze využít jak pro převod úplatný, tak pro bezúplatný převod. Aby byla smlouva o převodu obchodního podílu určitým právním úkonem, musí být z jejího obsahu zjistitelné, zda úmysl účastníků směřoval k uzavření smlouvy o úplatném nebo o bezúplatném převodu. Pokud nelze z konkrétní smlouvy o převodu obchodního podílu zjistit, zda se její účastníci dohodli na úplatném či na bezúplatném převodu obchodního podílu, není taková smlouva dostatečně určitá a je tedy absolutně neplatná podle ustanovení § 37 odst. 1 OZ.“³¹ Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že se postupem podle ustanovení § 115 ObchZ převáděl obchodní podíl v rámci jeho koupě respektive prodeje nebo jeho darování. Toto ustanovení se také mohlo použít při převodu obchodního podílu směnou. Vlastní smlouva o převodu obchodního podílu nebyla obchodním zákoníkem detailně upravena a v zásadě se vždy jednalo o modifikaci smlouvy kupní, darovací nebo směnné. Podle ustanovení § 261 odst. 3 písm. a) ObchZ byla smlouva o převodu obchodního podílu považována za absolutní obchod a řídila se vždy ustanoveními § 261 - § 408 ObchZ, bez ohledu na povahu účastníků této smlouvy, s výjimkou použití ustanovení § 267 odst. 1 ObchZ, který výslovně stanovoval, že se toto ustanovení nepoužije pro smlouvy, uzavřené podle části druhé obchodního zákoníku (do které spadalo ustanovení § 115 ObchZ).

Podle ustanovení § 115 odst. 1 ObchZ mohl společník převést se souhlasem valné hromady svůj obchodní podíl na jiného společníka, nestanovila-li společenská smlouva jinak. Z toho vyplývalo, že společník mohl svůj obchodní podíl na společnosti převést se souhlasem valné hromady na jiného společníka vždy a společenská smlouva nemusela tuto problematiku vůbec upravovat. Tento souhlas mohl být valnou hromadou udělen již před uzavřením smlouvy o převodu obchodního podílu, ale i následně po uzavření takovéto smlouvy. Společenská smlouva ovšem též mohla stanovit, že společník je oprávněn převést svůj obchodní podíl na jiného společníka i bez takového souhlasu valné hromady.³²

---

³¹ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1700

³² srovnej Koblíha Ivan, Kalfus Jan, Krofta Jiří, Kovařík Zdeněk, Kozel Roman, Pokorná Jarmila, Svobodová Yvona: *Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem*. Praha, Linde, 2006, ISBN 80-7201-564-8, str. 333

Podle ustanovení § 115 odst. 2 ObchZ připouštěla-li to společenská smlouva, mohl společník převést svůj obchodní podíl na jinou osobu. Společenská smlouva mohla podmínit převod obchodního podílu na jinou osobu i souhlasem valné hromady. Měla-li společnost jediného společníka, byl obchodní podíl vždy převoditelný. Jak vyplývalo z tohoto ustanovení obchodního zákoníku, tak pro převod obchodního podílu na osobu, stojící mimo společnost obchodní zákoník zaváděl zcela jiný režim, než při převodu na jiného společníka. Společník tedy mohl převést svůj obchodní podíl nebo jeho část na jinou osobu jen za předpokladu, že to připouštěla společenská smlouva. Společenská smlouva ovšem mohla ještě podmínit převod obchodního podílu na jinou osobu souhlasem valné hromady (v praxi to tak také obvykle bylo, například takovouto formulací ve společenské smlouvě: se souhlasem valné hromady může společník převést svůj obchodní podíl na třetí osobu). „*Pokud společenská smlouva připouští, aby společník převedl svůj obchodní podíl na třetí osobu, ale stanoví pro tento převod podmínku souhlasu valné hromady, musí být tato podmínka dodržena pod sankcí absolutní neplatnosti převodu podílu.*“³³ Jestliže však společenská smlouva takovouto podmínku nestanovila, mohl společník převést svůj obchodní na třetí osobu podíl bez jakéhokoliv omezení. K tomu shodně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 1998, sp. zn. 1 Odon 150/97: „*Neurčuje-li společenská smlouva jinak, není k převodu obchodního podílu na třetí osobu třeba souhlas valné hromady.*“³⁴

Ustanovení § 115 odst. 3 ObchZ řešilo náležitosti smlouvy o převodu. Podle tohoto ustanovení musela mít smlouva o převodu obchodního podílu písemnou formu a nabyvatel, který nebyl společníkem, v ní musí prohlásit, že ke společenské smlouvě případně stanovám přistupuje. Podpisy na smlouvě musely být úředně ověřeny. Převodce ručil za závazky, které přešly převodem obchodního podílu. „*Důsledkem nedodržení stanovené formy o převodu obchodního podílu je neplatnost smlouvy. Přitom požadavek písemné formy se vztahuje na celou smlouvu, nelze tedy, což se v praxi někdy stává, sjednat v písemné smlouvě pouze některé podmínky převodu a*

---

³³ Koblíha Ivan, Kalfus Jan, Krofta Jiří, Kovařík Zdeněk, Kozel Roman, Pokorná Jarmila, Svobodová Yvona: *Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem*. Praha, Linde, 2006, ISBN 80-7201-564-8, str. 334

³⁴ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1761

*ostatní podmínky, zejména výši ceny, dohodnout ústně.*³⁵ Jak již bylo uvedeno výše, cena za podíl nebo způsob výpočtu této ceny musel ve smlouvě být uveden, nebylo-li ve smlouvě výslovně ujednáno, že se jedná o převod bezúplatný. Cena, za níž se obchodní podíl převáděl, záležela na dohodě a projevu vůle převodce a nabyvatele. Smlouva nemusela být uzavřena na jedné listině. Prohlášení o tom, že nabyvatel přistupuje ke společenské smlouvě, popřípadě stanovám musel ve smlouvě učinit toliko nabyvatel, který nebyl společníkem společnosti v okamžiku uzavření smlouvy o převodu. Absence tohoto prohlášení měla pak za následek absolutní neplatnost smlouvy o převodu.

Ustanovení § 115 odst. 4 ObchZ upravovalo účinky uzavření smlouvy o převodu vůči společnosti. Účinky vůči společnosti (a tím tedy i změna v osobě společníka) nastaly až doručením smlouvy o převodu společnosti. V praxi se tak většinou dělo předáním jednoho vyhotovení smlouvy jednatelem společnosti. Změna zápisu společnosti v obchodním rejstříku (výmaz převodce a zápis nabyvatele) měla pouze deklaratorní charakter, *„rejstříkový zápis tudíž nemá pro vlastní změnu v osobách společníků konstitutivní význam“*.³⁶

3.1.2.2 Nabytí účasti přechodem obchodního podílu

Právním důvodem, který vede k přechodu obchodního podílu, není projev vůle, jako je tomu u převodu, nýbrž právní skutečnost, která je na vůli zúčastněných subjektů nezávislá. *„V případě přechodu přitom hovoříme o takzvané univerzální sukcesi, při které určitý právní nástupce plně vstupuje do práv a povinností svého právního předchůdce; tedy přebírá ucelený soubor práv a povinností, aniž by mohl před svým vstupem jeho kvalitu a rozsah jakkoliv ovlivnit“*.³⁷

Ustanovení § 116 odst. 1 ObchZ řešilo přechod obchodního podílu na společnosti s ručením omezeným při zániku právnické osoby, která je jejím společníkem. Zánik právnické osoby, která je společníkem společnosti s ručením omezeným, totiž nemá za následek zrušení společnosti, ale tato právní skutečnost má za následek zánik účasti

---

³⁵ Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 76

³⁶ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání, Praha, C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 211

³⁷ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání, Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 98

původního společníka – právnické osoby a vznik účasti nového společníka – právnické osoby, a vede ve svém důsledku ke změně v osobě majitele obchodního podílu. Toto ustanovení se týká těch případů, kdy je společník – právnická osoba zrušena bez likvidace s právním nástupcem (typicky přeměna společnosti podle zákona č. 125/2008 Sb., zákon o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „zákon o přeměnách“). Podle tohoto ustanovení přechází obchodní podíl na jejího právního nástupce. „Zanikl-li dosavadní společník tak, že došlo k jeho rozdělení na více nástupců, pak podíl, přechází buď na určeného právního nástupce, anebo se podíl rozdělí mezi právní nástupce. Není též vyloučeno, aby podíl se stal spoluvlastnictvím právních nástupců. Je-li společníkem obchodní společnost (družstvo), které se rozděluje, pak je třeba na osud obchodního podílu pamatovat v projektu rozdělení.“³⁸ Společenská smlouva však mohla přechod obchodního podílu na právního nástupce společníka vyloučit. V takovém případě by přecházel obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným na tuto společnost a společnost by poté musela právnímu nástupci vyplatit podle ustanovení § 150 ObchZ vypořádací podíl. S obchodním podílem, který na společnost s ručením omezeným takto přešel, naloží společnost postupem podle § 113 odst. 5 a 6 jako by se jednalo o obchodní podíl vyloučeného společníka.³⁹ Pokud by společník – právnická osoba zanikla bez právního nástupce, nebylo možno toto ustanovení obchodního zákoníku použít. V takovémto případě by se provedla likvidace společnosti (pokud by se nejednalo o případy, kdy se podle ustanovení obchodního zákoníku nebo jiných speciálních případů likvidace neprovádí) a došlo by ke zpeněžení obchodního podílu v rámci likvidace. Likvidátor by musel v tomto případě respektovat ustanovení § 115 ObchZ a dále také ustanovení společenské smlouvy společnosti, které upravují podmínky převodu obchodního podílu.⁴⁰

Jestliže byla společníkem společnosti s ručením omezeným fyzická osoba, upravovala v případě jejího úmrtí tuto právní skutečnost ustanovení § 116 odst. 2

---

³⁸ Koblíha Ivan, Kalfus Jan, Krofta Jiří, Kovařík Zdeněk, Kozel Roman, Pokorná Jarmila, Svobodová Yvona: *Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem*. Praha, Linde, 2006, ISBN 80-7201-564-8, str. 336

³⁹ blíže Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7179-441-4, str. 88

⁴⁰ podrobněji Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání, Praha, C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 212

ObchZ. Toto ustanovení zakotvovalo dědění obchodního podílu, umožňovalo tedy přechod obchodního podílu na dědice zemřelého. Dědic nabýval postavení společníka smrtí zůstavitele automaticky, pakliže se nevzdal dědictví jako celku. V případě více dědiců podílu měli dědicové postavení majitelů společného podílu. Nelze-li na dědici spravedlivě požadovat, aby byl společníkem, může se tento domáhat ve tříměsíční lhůtě u soudu, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, jinak dědicovo právo na zrušení účasti ve společnosti zaniká. Jestliže je dědic jediným společníkem, nelze jeho účast zrušit. Ustanovení § 116 odst. 2 věta druhá umožňovalo, aby společenská smlouva dědění obchodního podílu vyloučila, pakliže se nejedná o jednočlennou společnost. Jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 573/2006, společenská smlouva mohla podmínit dědění obchodního podílu souhlasem valné hromady. Nemohla však dědění podmínit tím, že se dědic ve stanovené lhůtě o dědictví přihlásí. „K tomu nejvyšší soud uzavřel, že stanoví-li obchodní zákoník v § 116 odst. 2, že se obchodní podíl dědí, přičemž připouští, aby společenská smlouva dědění vyloučila, nelze tuto úpravu považovat bez dalšího za úpravu kogentní, jak by tomu bylo, kdyby nepřipouštěla odchylku ve společenské smlouvě. Úprava je kogentní pouze v tom směru, že možnost odchylné úpravy ve společenské smlouvě je omezena. Je proto nutno zkoumat, zda v případě, že společníci ve společenské smlouvě podmíní dědění obchodního podílu souhlasem valné hromady, nevybočí v rámci oprávnění, které jim dává ustanovení § 116 odst. 2 ObchZ.“⁴¹ Nepřešel-li obchodní podíl na dědice z důvodu vyloučení dědění obchodního podílu ve společenské smlouvě, postupovalo se v takovémto případě podle ustanovení § 113 odst. 5 a 6 a dědicové měli právo na vypořádací podíl podle ustanovení § 61 odst. 2 ObchZ.

3.1.2.3 Nabytí účasti smlouvou o prodeji podniku

K nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným mohlo také podle obchodního zákoníku dojít v rámci prodeje podniku nebo jeho části smlouvou o prodeji podniku, uzavřené podle ustanovení § 476 - § 488a ObchZ, jestliže obchodní podíl byl součástí prodávaného podniku. Hlavní smysl a účel smlouvy o prodeji podniku spočívá v tom, že

---

⁴¹ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1804

dochází ke komplexnímu převodu hromadné věci - podniku. Podnikem se rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Smlouvou o prodeji podniku se prodávající zavazoval odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k podniku a kupující se zavazoval převzít závazky prodávajícího související s podnikem a zaplatit kupní cenu. Byl-li převáděný obchodní podíl součástí takového prodávajícího podniku, dochází k převodu tohoto podílu z prodávajícího na kupujícího účinností smlouvy o prodeji podniku, aniž by bylo nutno postupovat podle ustanovení § 115 ObchZ. „Úprava smlouvy o prodeji podniku (§ 476 a následujících ObchZ) je úpravou speciální ve vztahu k úpravě smlouvy o převodu obchodního podílu (§ 115 ObchZ). V této souvislosti lze poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 314/2001, v němž byl vysloven závěr, že "právní úpravu smlouvy o prodeji podniku je ve vztahu k právní úpravě zákona o cenných papírech o převodu listinných cenných papírů i k odpovídající úpravě zákona směnečného a šekového třeba považovat za právní úpravu zvláštní a z ní vyplývá, že k převodu listinných cenných papírů, které jsou součástí podniku, postačuje uzavření smlouvy o prodeji podniku, aniž by bylo třeba uplatnit další postup stanovený pro převod cenných papírů v těchto předpisech". Soud nevidí žádný důvod, proč by režim převodu obchodního podílu, který je součástí podniku, měl být odlišný od situace týkající se převodu cenných papírů, které jsou součástí podniku.“⁴²

3.1.2.4 Nabytí účasti vydržením obchodního podílu

Podle předchozí právní úpravy bylo možno obchodní podíl, respektive vlastnické právo k obchodnímu podílu, také vydržet podle ustanovení § 134 odst. 1 ObchZ a tím získat účast ve společnosti s ručením omezeným. Právní teorie ani praxe nebyla a není v tomto názoru jednotná. Jasno do této záležitosti vneslo až průlomového usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. srpna 2007, sp.zn. 29 Odo 1216/2005, podle kterého vydržení obchodního podílu bylo podle tehdy platné právní úpravy, za analogického použití úpravy vydržení věcí movitých, možné. Podle tohoto usnesení, přestože obchodní podíl je souhrnem práv a povinností společníka ve vztahu ke společnosti, je

---

⁴² <http://www.elaw.cz/clanek/prehled-judikatury-k-prevodum-obchodniho-podilu-v-sro>

obchodní podíl současně majetkovou hodnotou, se kterou lze jako s takovou, disponovat, tj. činit ji předmětem právních úkonů jako celek, nikoli jen ohledně jejich složek, to je jednotlivých práv a povinností. Posuzuje-li se možnost vydržení obchodního podílu z tohoto pohledu, je třeba vzít v úvahu právě to, že byt' není věcí, jsou s ním spojena práva a povinnosti společníka společnosti s ručením omezeným stejně, jako jsou s akcií spojena práva a povinnosti společníka společnosti akciové. Podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném od 1. ledna 2001 (dále jen „zákon o cenných papírech“), se na cenné papíry vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak. Z uvedeného plyne, že akcii, jako cenný papír, lze vydržet podle ustanovení § 134 odst. 1 OZ jako věc movitou. Za situace, kdy o možnosti vydržet akcii (jako věc movitou) nelze podle platné právní úpravy mít – přesto, že i akcie představuje souhrn práv a povinností akcionáře, tak jako obchodní podíl představuje souhrn práv a povinností společníka společnosti s ručením omezeným – žádné pochybnosti, by byl závěr, že obchodní podíl vydržet nelze, zcela nelogický. Ve prospěch závěru, že vydržení obchodního podílu je možné, lze argumentovat i teleologickým výkladem úpravy držby a vydržení a za použití zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, zejména za použití zásady právní jistoty (§ 1 odst. 2 ObchZ).⁴³

Námítky části odborné veřejnosti proti tomuto soudnímu rozhodnutí a této právní konstrukci shrnul, ač sám s věcnou správností tohoto usnesení souhlasil, Eliáš Karel takto: Ustanovení § 134 odst. 1 ObčZ výslovně spojovalo vydržení s nabytím vlastnického práva k věci. Podle v té době platné právní úpravy však obchodní podíl nebyla věc v právním smyslu, ale jiná majetková hodnota, proto ustanovení § 134 ObčZ na obchodní podíl přímo nedopadá.

Pokud se jedná o analogii s právní úpravou akcií (cenných papírů), zákon o cenných papírech výslovně stanovuje, že se na cenné papíry použijí ustanovení o movitých věcech. Ve vztahu k obchodnímu podílu však podobná zákonná úprava chybí. Naopak ustanovení § 117a odst. 1 ObchZ stanoví výslovně jako výjimečné právní pravidlo, že se na zástavní právo k obchodnímu podílu vztahují obecná ustanovení o zástavním právu k movitým věcem. Neexistuje žádná právní norma, která by zakotvovala možnost vydržet obchodní podíl. Dále Eliáš K. uvádí, že práva společníka společnosti s ručením

---

⁴³ www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/vydrzeni-obchodniho-podilu-51779.html

omezeným ztělesněná v obchodním podílu nejsou stejná jako práva akcionáře. Společník společnosti je se „svou“ společností více spjat než akcionář – vyjadřuje to jak jeho ručení (byť omezené) za dluhy společnosti ve smyslu § 106 ObchZ, tak i možnost společnosti uložit společníku příplatkovou povinnost podle § 121 ObchZ, nehledě již k tomu, že při převodu obchodního podílu musí jeho nabyvatel v převodní smlouvě výslovně vyjádřit, že přistupuje ke společenské smlouvě (§ 115 odst. 3 ObchZ), zatímco při převodu akcií zákon něco takového nevyžaduje. Vzhledem k těmto rozdílům není odůvodněné dovozovat obdobu vydržení obchodního podílu s odkazem na možnost vydržet vlastnické právo k akci. V neposlední řadě pak česká úprava korporátního práva je inspirována zejména rakouskými a německými předlohami. Zvláště v německé právní úpravě, která je českému právnímu řádu systémově blízká, není vydržení práva k obchodnímu podílu připuštěno; ve Spolkové republice Německo je ve stadiu legislativních příprav novela zákona o společnostech s ručením omezeným, která má tuto otázku výslovně a pozitivně vyřešit.⁴⁴

Obdobně se k této problematice vyjádřil i Hejda J. Problém podle jeho názoru spočívá v povaze vztahu společníka k obchodnímu podílu. Odvolává se na dobu většinově přijímaný názor, že obchodní podíl je jiným majetkovým právem, nikoliv věcí v právním smyslu a z této logiky je vydržení obchodního podílu podle ustanovení § 134 OZ, jakož i vyvlastnění podle ustanovení článku 11, odst. 4 listiny základních práv a svobod a ustanovení § 128 odst. 2 OZ i opuštění věci podle ustanovení § 135 odst. 4 OZ z povahy věci vyloučeno. Právě držba obchodního podílu je podle Hejdy J. argumentem, jenž popíral možnost obchodní podíl vlastnit a v tomto smyslu vylučuje vydržení i vyvlastnění. Na druhé straně připouští názor, že obchodní podíl je majetkovým právem a jeho držba je možná. Konstatuje, že argumenty pro podporu tohoto názoru vycházejí z názoru, že i majetkové právo k obchodnímu podílu je svou povahou absolutním právem, který má všechny znaky vlastnického práva a, že jej společník může držet v tom smyslu, že pouze on je oprávněn vykonávat společnická práva. Podle tohoto názoru obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným ve smyslu ustanovení § 114 odst. 1 ObchZ a akcie ve smyslu ustanovení § 155 ObchZ jsou podílem ve smyslu ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ. Jejich povaha je tedy velmi

---

⁴⁴ www.ipravnik.cz/cz/clanky/obchodni-pravo/art_5982/vydrzeni-obchodniho-podilu-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-nevyslovene-argumenty.aspx

podobná. Jelikož akcie je podle § 1 odst. 1 zákona o cenných papírech cenným papírem a na cenné papíry se podle tohoto zákona vztahuje ustanovení o věcech movitých a obdobné plyne z ustanovení § 117a odst. 8 ObchZ, co se obchodního podílu týče. Na základě těchto ustanovení je zřejmé, že vydržení akcií je možné. Jelikož se i v tomto případě jedná o vydržení podílu, je třeba připustit i možnost, že vydržení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným je přípustné.⁴⁵

V dané problematice je na závěr třeba konstatovat, že vydržení vlastnických práv k obchodnímu podílu, a to i s ohledem na ustálenou judikaturu, bylo podle úpravy, dané občanským zákoníkem a obchodním zákoníkem možné. Vydržecí lhůta činila i v tomto případě tři roky. Ze zákona i z povahy věci vyplývá, že držba musí být nepřetržitá, a že tedy držitel nesmí držbu ztratit. Musí tedy po celou vydržecí dobu trvat stav, zvaný corpus possessionis. To samozřejmě neznamená, že držitel musí celou dobu věc fyzicky držet. Jde o to, aby v průběhu vydržecí doby nenabyl držby věci někdo jiný. Subjektem vydržení jsou všechny osoby, které jsou způsobilé k nabývání vlastnického práva. Jsou to tedy osoby fyzické, právnické i stát. Změna v osobě vlastníka nemá obecně na běh vydržecí doby vliv. Vydržení obchodního podílu s.r.o. by tak mělo být možné i v případě, že byl tento obchodní podíl převeden, ovšem za podmínky, že jak převodce, tak nabyvatel, byli držiteli v dobré víře.

3.2 Pozbytí účasti ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013

Účast společníka ve společnosti s ručením omezeným, která byla podle obchodního zákoníku představována „majitelstvím“ obchodního podílu, představuje práva a povinnosti společníka vůči ostatním společníkům a také vůči společnosti samé. Zánik této účasti znamenal pozbytí obchodního podílu a ztrátu postavení společníka. K zániku účasti společníka na společnosti s ručením omezeným došlo podle obchodního zákoníku a zákona o přeměnách v těchto případech:

- a) při zániku společnosti a vyplacení podílu na likvidačním zůstatku (§ 151 a následující za použití § 68 ObchZ);

---

⁴⁵ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 49, 50.

- b) při převodu obchodního podílu (§ 115 ObchZ);
- c) zánikem společníka – právnické osoby (§ 116 odst. 1 ObchZ);
- d) smrtí společníka – fyzické osoby (§ 116 odst. 2 ObchZ);
- e) zrušením účasti společníka ve společnosti soudem (§ 148 odst. 1 ObchZ);
- f) vyloučením společníka v rámci kadučního řízení [§ 113 § 121 za použití § 125 odst. 1 písm. h) ObchZ];
- g) vyloučením společníka rozhodnutím soudu (§ 149 ObchZ);
- h) dohodou o ukončení účasti společníka na společnosti (§ 149a ObchZ);
- i) zrušením účasti dědice na společnosti rozhodnutím soudu (§ 116 odst. 2 ObchZ);
- j) vystoupením společníka v souvislosti se změnou právní formy společnosti podle zákona o přeměnách
- k) převodem jmění na společníka podle § 337 a následujících zákona o přeměnách;
- l) výkonem práva zástavního věřitele v případě zastaveného obchodního podílu podle ustanovení § 117a ObchZ;
- m) právní mocí rozhodnutí o prohlášení konkurzu na majetek společníka nebo zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku (§ 148 odst. 2 ObchZ);
- n) pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka ve společnosti nebo vydáním exekučního příkazu k postižení podílu společníka po právní moci usnesení o nařízení exekuce.

3.2.1 Zánik (zrušení) společnosti bez právního nástupce

Zrušila-li se společnost s ručením omezeným bez právního nástupce, ať už z důvodů rozhodnutí společníků, nebo v případě, že je tato pravomoc svěřena do působnosti valné hromady společnosti rozhodnutím valné hromady, nebo rozhodnutím soudu o zrušení společnosti soudem, popřípadě uplynutím doby, na kterou byla společnost založena či dosažením účelu, pro který byla společnost založena, provedla se likvidace společnosti podle obecných ustanovení obchodního zákoníku o likvidaci obchodních společností podle ustanovení § 70 a následujících ObchZ. Účast společníka či společníků ve společnosti z důvodu zániku společnosti zanikla a společníci měli v takovém případě nárok na podíl na likvidačním zůstatku, jehož výše se určovala dispozitivně poměrem obchodních podílů, nebyla-li společenskou smlouvou upravena jinak (§ 153 ObchZ).

Jak judikoval Vrchní soud v Praze svým usnesením ze dne 17. září 2001, sp. zn. 7 Cmo 691/2000, obchodní podíl zaniká až spolu se zánikem společnosti, tedy jejím výmazem z obchodního rejstříku. „*Vstupem společnosti do likvidace nastává proces plnění závazků společnosti a uplatňování pohledávek (§72 ObchZ), přičemž tento vstup následuje až po zrušení společnosti (§ 68 a § 70 ObchZ). Zrušení společnosti a její vstup do likvidace však nic nemění na postavení společníka takové společnosti v tom směru, že mu stále náleží obchodní podíl. I právo společníka na podíl na likvidačním zůstatku (právo podmíněné zrušením společnosti s likvidací a existencí likvidačního zůstatku), tedy právo vzniknuvší až po likvidaci, je součástí obchodního podílu. Obchodní podíl tudíž zcela zaniká až spolu se zánikem společnosti, tedy jejím výmazem z obchodního rejstříku (§ 68 odst. 1 ObchZ).*“⁴⁶ Společnost a obchodní podíl, a v tomto důsledku i účast ve společnosti s ručením omezeným tedy zaniká až výmazem společnosti z obchodního rejstříku.

3.2.2 Zánik účasti při převodu obchodního podílu

Při převodu obchodního podílu podle ustanovení § 115 ObchZ vstupuje do právního postavení převodce nabyvatel obchodního podílu a účast převodce ve společnosti s ručením omezeným zaniká. Postup a právní úprava při převodu obchodního podílu podle ustanovení § 115 ObchZ je obsahově stejná, jako při nabytí obchodního podílu tak jak je popsán v kapitole 3.1. této práce, a proto se již v této kapitole nebudeme touto problematikou blíže zabývat.

3.2.3 Zánik účasti při zániku společníka – právnické osoby

Dochází-li k zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným v důsledku právní události, zániku společníka – právnické osoby, dochází k přechodu obchodního podílu na jejího právního nástupce. Tento postup se řídil ustanovením § 116 odst. 1 ObchZ. K zániku obchodní korporace s právním nástupcem mohlo dojít fúzí, rozdělením nebo převodem obchodního jmění podle zákona o přeměnách. „*Fúze se může uskutečnit formou sloučení nebo splynutí, rozdělení se může uskutečnit formou rozdělení se založením nových společností, rozdělení sloučením nebo kombinací obou*

---

⁴⁶ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1801-1802

uvedených forem“.⁴⁷ Pro zánik jiných právnických osob platily jiné předpisy (tak například sloučení, splynutí nebo rozdělení státního podniku se řídí ustanoveními § 7 a 8 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů). Jak již bylo blíže popsáno v kapitole 3. 1 této práce, která se této problematice věnuje, společenská smlouva mohla přechod obchodního podílu na právního nástupce vyloučit.

3.2.4 Zánik účasti z důvodu smrti společníka – fyzické osoby

Smrtí společníka společnosti s ručením omezeným docházelo v důsledku této právní události podle ustanovení § 116 odst. 2 k ukončení jeho účasti na společnosti a přechodu jeho obchodního podílu na dědice, nevyločila-li společenská smlouva přechod obchodního podílu na dědice a nejednalo-li se o společnost s jediným společníkem. Podrobněji a analogicky se věnujeme této problematice v kapitole 3.1 této práce.

3.2.5 Zánik účasti zrušením účasti společníka ve společnosti soudem

Zrušení účasti společníka společnosti s ručením omezeným upravovalo ustanovení § 148 odst. 1 ObchZ. Podle tohoto ustanovení společník nemohl ze společnosti vystoupit (tedy nemohlo dojít k zániku jeho účasti ve společnosti na základě jeho jednostranného právního úkonu), mohl však, nešlo-li o jediného společníka, navrhnout, aby soud jeho účast ve společnosti zrušil, nešlo-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. V zásadě se jedná o ukončení účasti společníka ve společnosti rozhodnutím orgánu veřejné moci na jeho návrh. Účast společníka ve společnosti pak zanikla dnem právní moci rozhodnutí o návrhu společníka. Jeho podíl přešel v důsledku takového rozhodnutí na společnost a společnost s ním naložila podle ustanovení § 113 odst. 5 a 6, jako by se jednalo o podíl vyloučeného společníka. Toto ustanovení mělo za cíl chránit společníka a umožňovalo zrušení jeho účasti ve společnosti, nešlo-li na něm spravedlivě požadovat, aby se dále účastnil na činnosti společnosti. Důvody podání návrhu na zrušení účasti mohly být různé (například zdravotní stav společníka v kombinaci s nároky, které na něj klade účast ve společnosti nebo znemožnění výkonu práv společníka ať už ze strany společnosti nebo ostatních společníků). Soud poté musel

---

⁴⁷ Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 87

posoudit důvody pro setrvání účasti společníka ve společnosti. Jelikož zákon neuváděl žádné konkrétní důvody pro ukončení účasti společníka ve společnosti, záleželo takové rozhodnutí vždy na úvaze soudu. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. ledna 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000 zákon ponechával soudu velmi široké meze pro uvážení, jakou situaci lze charakterizovat jako situaci, za kterou nelze spravedlivě požadovat, aby společník setrval ve společnosti. Svěřeného širokého oprávnění musí soud proto využívat uvážlivě; musí zjistit řádně skutkové okolnosti věci a dbát přitom jak na to, aby odepřením uplatňovaného práva nedošlo k nedůvodnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti a ostatních společníků. V tomto směru tedy soud musí dbát především na to, aby újma způsobená kterékoli ze zúčastněných osob nebyla nepřiměřená, to je, aby důsledky zásahu do poměrů společnosti nebyly podstatně závažnější, než újma vzniklá navrhovateli z nepřiznaného práva.⁴⁸ K problematice otázky, kdy je splnění předpoklad, za kterého již není možno po společníkovi spravedlivě požadovat jeho další setrvání ve společnosti, existuje poměrně rozsáhlá a bohatá judikatura. Tak například ohledně splnění účelu existence společnosti rozhodl Krajský obchodní soud v Brně svým rozhodnutím ze dne 22. února 1995, sp. zn. 29/10 Cm 33/93 v tom smyslu, že *„soud vzal za prokázané, že navrhovatelé spojili síly se třetím společníkem za účelem provozování terminálového překladiště. Klientelu měl zajistit právě třetí společník. Nestalo se tak. Společnost nejenže nenaplnila účel svého založení. Třetí společník neumožnil navrhovatelům převod jejich obchodních podílů a zmizel. Soud návrhu vyhověl a účast zrušil. Vyzdvihnul zejména, že nedošlo k realizaci předmětu podnikání (činnosti) a tím ke splnění účelu existence společnosti podle společenské smlouvy a nepřítomnost společníka znemožňuje výkon práva povinností ostatních společníků, vyplývajících ze společenské smlouvy.“*⁴⁹ V jiném případě rozhodl Nejvyšší soud České republiky svým usnesením ze dne 11. listopadu 2004 pod sp. zn. 29Odo 194/2004, že: *„Žádná ze skutečností, že společník společnosti s ručením omezeným byl odvolán z funkce jednatele, ukončil pracovní poměr se společností, bezvýsledně nabídl svůj*

---

⁴⁸ podrobně Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 267, 268

⁴⁹ Černá Stanislava, Čech Petr a kolektiv autorů: *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Vydání 1. Praha, C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-262-5, str. 52

*obchodní podíl ostatním společníkům k odkoupení a vzhledem k výši obchodního podílu jednotlivých společníků nemůže nijak ovlivnit současné poměry ve společnosti, nemůže být sama o sobě důvodem pro zrušení účasti společníka ve společnosti soudem“.*⁵⁰ Obdobně rozhodl Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 17. dubna 2007, sp. zn. 29 Odo 1257/2006 s tím, že ke zrušení účasti samo o sobě nestačí, jestliže ostatní společníci odmítnou nabídku navrhovatele k odkoupení jeho obchodního podílu. Stejně tak rozhodl tento soud i v dalším obdobném rozhodnutí ze dne 24. února 2009, sp. zn. Cdo 1263/2007, ve kterém konstatoval, že ke zrušení účasti společníka nepostačuje jako důvod jen jeho odchod do důchodu a ukončení aktivní činnosti ve společnosti.⁵¹ Je tedy možno konstatovat, že dosavadní soudní rozhodnutí zpravidla shledala existenci důvodu, pro který není možné na společníkovi spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval v případech, kdy nebylo možno dosáhnout účelu, pro který byla společnost zřízena, popřípadě kdy nepřítomnost jednoho společníků znemožňovala výkon práv ostatních společníků.⁵²

Na závěr této problematiky můžeme zkonstatovat, že o zrušení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným rozhodoval toliko soud, a to na návrh společníka. Aby bylo možno takovému návrhu společníka vyhovět, musel tento prokázat, že není možno na něm spravedlivě požadovat jeho další setrvání ve společnosti. Posouzení důvodnosti takového návrhu příslušel toliko soudu podle konkrétních okolností daného případu. Účast společníka ve společnosti zanikla dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení účasti společníka ve společnosti.⁵³

3.2.6 Zánik účasti vyloučením společníka v rámci kadučního řízení

Podle ustanovení § 113 odst. 1 ObchZ byl společník povinen splatit vklad do společnosti za podmínek a ve lhůtě, určené společenskou smlouvou, nejpozději však do

---

⁵⁰ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Cileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 402

⁵¹ Černá Stanislava, Čech Petr a kolektiv autorů: *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Vydání 1. Praha, C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-262-5, str. 54

⁵² Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-577-9, str. 410

⁵³ blíže Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 64

pěti let od vzniku společnosti, Těto povinnosti nemohl být společník zproštěn, ledaže šlo o snížení základního kapitálu společnosti prominutím dluhu. Podle ustanovení § 113 odst. 3 ObchZ, byl-li společník s placením vkladu v prodlení, mohla ho společnost vyzvat pod pohrůžkou vyloučení ze společnosti, aby svoji povinnost splnil ve lhůtě, která nesměla být kratší než tři měsíce.

Podle ustanovení § 121 ObchZ mohla společenská smlouva určit, že je valná hromada oprávněna uložit společníkům povinnost přispět na vytvoření vlastního kapitálu příplatkem mimo základní kapitál peněžitým plněním nad výši vkladu až do poloviny základního kapitálu podle výše svých vkladů. Dosáhla-li výše příplatku hodnoty poloviny základního kapitálu, nešlo již další příplatek uložit. O porušení této povinnosti ze strany společníka platí ustanovení § 113 odst. 2 až 6 ObchZ obdobně.

Vyloučit společníka ze společnosti rozhodnutím valné hromady bylo možno jen v zákonem výslovně uvedených případech. Tato úprava v obchodním zákoníku byla kogentní, což znamenalo, že případná ustanovení společenské smlouvy, která by uváděla další případy, pro které by společník mohl být vyloučen ze společnosti rozhodnutím valné hromady, byla neplatná pro rozpor se zákonem.⁵⁴ Důvody pro vyloučení společníka ze společnosti byly tedy podle ustanovení obchodního zákoníku neplnění vkladové povinnosti podle ustanovení § 113 ObchZ a neplnění příplatkové povinnosti podle ustanovení § 121 ObchZ, přičemž o vyloučení společníka rozhodovala valná hromada společnosti, do jejíž výlučné působnosti tuto pravomoc svěřoval zákon v ustanovení § 125 odst. 1 písm. h) ObchZ. Takovýto postup se nazývá kaduční řízení. Kaduční řízení, co se týká společnosti s ručením omezeným, je tedy proces, přim kterém dochází k vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným, jestliže je v prodlení se splacením svého vkladu nebo své příplatkové povinnosti. Shodně pro oba důvody vyloučení společníka ze společnosti platil postup podle ustanovení § 113 odst. 4 až 6. Společník, který nesplnil svoji povinnost ani v dodatečné lhůtě mohl být valnou hromadou ze společnosti vyloučen a jeho účast ve společnosti tím zanikla, přičemž postižený společník nesměl podle ustanovení § 127 odst. 5 písm. b) o tomto rozhodnutí hlasovat. Vyloučenému společníkovi příslušel vypořádací podíl. Obchodní podíl vyloučeného společníka poté přešel na společnost, která jej mohla převést na jiného

---

⁵⁴ Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-577-9, str. 411

společníka nebo třetí osobu. O takovémto převodu rozhodovala valná hromada společnosti. Nedošlo-li k převodu obchodního podílu na společníka nebo třetí osobu, rozhodovala valná hromada společnosti do šesti měsíců ode dne, kdy k vyloučení společníka došlo buď o snížení základního kapitálu společnosti o vklad vyloučeného společníka, nebo o tom, že ostatní společníci převzali obchodní podíl vyloučeného společníka v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu za podmínek určených valnou hromadou; jinak mohl soud i bez návrhu společnost zrušit a nařídít její likvidaci.

Po případném splacení dlužného vkladu již nemohl být společník ze společnosti vyloučen podle ustanovení § 113 odst. 4 ObchZ. Nejvyšší soud České republiky konstatoval ve svém usnesení ze dne 20. dubna 1998, sp. zn. 1 Odon 132/97, „že i když zákon výslovně neváže právo valné hromady rozhodnout o vyloučení společníka pro prodlení se splácením vkladu na to, že prodlení v době rozhodování trvá, lze takový závěr učinit na základě systematického a logického výkladu příslušných ustanovení obchodního zákoníku, a to zejména ve vazbě na účel sledovaný aplikovanou právní úpravou a na použití zásady ochrany třetích osob, k jejímuž zajištění všechna ustanovení obchodního zákoníku, umožňující vynucovat splacení vkladů společníky obchodních společností, především slouží. Jakmile je vklad společníka splacen, pomine nutnost dbát v zájmu ochrany třetích osob na splacení dlužného vkladu a tím pomíjí i důvod pro vyloučení společníka ze společnosti. Ustanovení § 113 odst. 3 ObchZ má především uhrazovací funkci, když společnost pod pohrůžkou vyloučení vyzývá společníka ke splacení vkladu. Jestliže tedy společník splatí dlužný vklad dříve, než valná hromada společnosti rozhodla o jeho vyloučení, právní důvod vyloučení odpadá a společnosti zůstává pouze právo domáhat se případné zaplacení majetkových sankcí za prodlení (úroku z prodlení) ve výši 20 % z nesplaceného vkladu, jak to umožňuje ustanovení § 113 odst. 2 ObchZ.“⁵⁵

3.2.7 Zánik účasti vyloučením společníka rozhodnutím soudu

Společník, který závažným způsobem porušoval své povinnosti, mohl být na návrh společnosti ze společnosti vyloučen rozhodnutím soudu. Tuto možnost zániku účasti ve

---

⁵⁵ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem.* 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1943, 1944

společnosti s ručením omezeným upravovalo ustanovení § 149 ObchZ. Jednalo se o zánik účasti společníka ve společnosti rozhodnutím orgánu veřejné moci.⁵⁶ Vyloučení společníka je závažný zásah do jeho právního postavení a proto zákon vázal možnost vyloučení společníka ze společnosti splněním řady podmínek. Společník musel především závažným způsobem porušovat svoje povinnosti. Při určení takovýchto povinností mohl vznikat problém, neboť obchodní zákoník kromě úpravy vkladové a příplatkové povinnosti nestanovoval výslovně společníkům žádné takové konkrétní povinnosti. Tyto povinnosti tedy mohla obsahovat zejména společenská smlouva, stanovy společnosti, popřípadě i jiné dokumenty, kterými na sebe společník vzal určité povinnosti. Jak rozhodl Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005, taková povinnost mohla vyplývat například i ze zásad, na kterých byl postaven obchodní zákoník. Soud konstatoval „že povinnosti společníka nemusí vyplývat ze zákona, společenské smlouvy či jiných „listin“. Takové povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.“⁵⁷ Je třeba konstatovat, že případné vyloučení společníka ze společnosti postupem podle ustanovení § 149 ObchZ bylo sankcí za porušování jeho povinností společníka vyplývajících z jeho účasti ve společnosti. Byl-li společník například zároveň jednatelem nebo prokuristou společnosti, popřípadě jejím zaměstnancem a porušoval v rámci takového poměru jiné povinnosti, než společné, dospěla judikatura k závěru, „pokud je společník společnosti s ručením omezeným současně jednatelem společnosti, je nutno rozlišovat mezi jeho povinnostmi jednatele a povinnostmi společníka. Pro porušování povinností jednatele nelze společníka ze společnosti vyloučit, a to sni při splnění všech ostatních náležitostí podle ustanovení § 149 ObchZ“ (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. března 1995 sp. zn. 7 Cmo 89/1994).⁵⁸ Porušování povinností muselo být závažné a opakované, popřípadě soustavné. Hodnocení závažnosti se posuzovalo případ od případu individuálně a záviselo na konkrétním případě.

---

⁵⁶ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 49

⁵⁷ <http://pravo4u.cz/judikatura/nejvyssi-soud-cr/29-odo-1007-2005/>

⁵⁸ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 89

Další podmínka byla splněna tím, že společnost musela společníka k plnění povinností nebo zanechání porušování jeho povinností vyzvat a písemně ho upozornit na skutečnost, že v případě nedodržení takovéto výzvy bude podán soudu návrh na jeho vyloučení.⁵⁹

S podáním návrhu na vyloučení společníka museli souhlasit společníci, jejichž vklady představovaly alespoň jednu polovinu základního kapitálu společnosti. K podání návrhu na vyloučení společníka bylo nutno připojit usnesení valné hromady, popřípadě listiny prokazující souhlas společníků nepřítomných na valné hromadě s podáním takového návrhu, vyslovený souhlas mimo valnou hromadu (§ 130 ObchZ). Podle ustanovení § 127 odst. 5 písm. b) ObchZ nemohl na valné hromadě vykonávat hlasovací právo společník, jestliže valná hromada rozhodovala o jeho vyloučení nebo podání návrhu na jeho vyloučení ze společnosti. „*Skutečnost, že tento společník nevykonává hlasovací práva, však neznamená, že vklad tohoto společníka se pro účely hlasování odečte od základního kapitálu (§ 149 věta druhá). Nelze se tedy domoci vyloučení společníka, jehož vklad představuje více jak polovinu základního kapitálu.*“⁶⁰

Návrh na vyloučení společníka podávala společnost, jejímž jménem jednal jednatel společnosti. Účast společníka ve společnosti zanikla dnem právní moci usnesení, kterým byl společník ze společnosti vyloučen. Tímto dnem přešel obchodní podíl vyloučeného společníka na společnost a společnost byla povinna postupovat pod hrozbou sankce zrušení společnost spojenou s její likvidací podle ustanovení § 113 odst. 5 a 6 ObchZ. V důsledku nabytí právní moci rozhodnutí o vyloučení společníka došlo ke změně společenské smlouvy a společnosti tím vznikla povinnost vyhotovit nové úplné znění společenské smlouvy a dodat je do sbírky listin rejstříkového soudu.⁶¹ Splnění této povinnosti zajišťovali jednatelé společnosti.

---

⁵⁹ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání, Praha, C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 220

⁶⁰ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 404

⁶¹ Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 267

3.2.8 Zánik účasti dohodou o ukončení účasti společníka ve společnosti

Účast společníka ve společnosti s ručením omezeným mohla skončit i dohodou všech společníků. Tuto problematiku upravovalo ustanovení § 149a ObchZ. Dohoda o ukončení účasti společníka je jedním z nejobecnějších způsobů zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Jedná se o způsob zániku účasti společníka ve společnosti bez přímého právního nástupnictví, kdy k zániku účasti společníka dochází na základě právního úkonu všech společníků společnosti.⁶² Je s podivem, že tento způsob zániku účasti ve společnosti nebyl v původním znění obchodního zákoníku z roku 1991 upraven. Ustanovení § 149a bylo do obchodního zákoníku doplněno až zákonem č. 142/1996 Sb. s účinností od 1. července 1996. Do doplnění tohoto ustanovení do obchodního zákoníku panovaly v právní teorii pochybnosti, zda je možné účast ve společnosti dohodou společníků ukončit. Z té skutečnosti, že obchodní zákoník takovouto dohodu o ukončení účasti ve společnosti výslovně nezakazoval, dovodila nakonec právní teorie, že je taková dohoda s odkazem na ustanovení čl. 2 odst. 3 listiny základních práva svobod a ustanovení § 2 odst. 3 OZ (legální licence) možná.⁶³

Dohoda musela být uzavřena všemi společníky včetně toho společníka, jehož účast na společnosti zanikala, musela být uzavřena v písemné formě a podpisy na této dohodě musely být úředně ověřeny. Dohoda společníků měnila společenskou smlouvu a tím byl tedy dán zákonný požadavek na písemnou formu takovéto dohody. Obsahem dohody pak bylo souhlasné prohlášení o ukončení účasti některého z nich. Dohoda nabyla platnosti a účinnosti okamžikem podpisu takovéto dohody, nebylo-li v dohodě stanoveno jinak. Ustanovení § 113 odst. 5 a 6 platilo v tomto případě obdobně, tedy uvolněný obchodní podíl přešel na společnost, a ta s ním naložila v souladu s výše uvedenými ustanoveními obchodního zákoníku. Společník, kterému účast ve společnosti dohodou zanikla, měl nárok na vypořádací podíl ve smyslu ustanovení § 150 ObchZ. Společnosti vznikla v souvislosti s uzavřenou dohodou povinnost provést změnu zápisu osoby společníka v seznamu společníků a zapsat změnu v osobě společníka i v obchodním rejstříku podle ustanovení § 118 ObchZ a dále provést

---

⁶² Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 54

⁶³ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 52, shodně též Bartošíková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 272

vyhotovení aktuální podoby společenské smlouvy a uložit ji do sbírky listin obchodního rejstříku.

3.2.9 Zrušení účasti dědice na společnosti rozhodnutím soudu

Jak jsme již konstatovali v části, věnované nabývání obchodního podílu při smrti společníka – fyzické osoby, tuto problematiku upravuje ustanovení § 116 odst. 2 ObchZ. Obchodní podíl se dědil, pokud to společenská smlouva nevyklučovala. Dědic nabýval postavení společníka smrtí zůstavitele - společníka automaticky, pakliže se nevzdal dědictví jako celku. Dědic, který nehodlal býti nadále společníkem společnosti, mohl se návrhem domáhat, aby soud jeho účast ve společnosti zrušil, pokud na něm nešlo spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Toto právo mohl dědic podílu uplatnit v tříměsíční prekluzivní lhůtě. Dědic, který se domáhal zrušení své účasti ve společnosti soudem, nebyl povinen se osobně podílet na činnosti společnosti, ani když to společenská smlouva stanovovala. Účast dědice ve společnosti však nešlo zrušit, pokud byl dědic jediným společníkem společnosti. V případě, že soud účast dědice ve společnosti zrušil, přešel jeho obchodní podíl jako uvolněný obchodní podíl na společnost, která s ním naložila podle ustanovení § 113 odst. 5 a 6 ObchZ a dědici náležel vypořádací podíl.

3.2.10 Vystoupení společníka v souvislosti se změnou právní formy

Jedním ze základních pravidel obchodního zákoníku, co se týká úpravy zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, byla zásada, že společník nemohl ze společnosti jednostranně vystoupit. Tato zásada byla prolomena v souvislosti s úpravou přeměn obchodních společností. Původně byla tato úprava obsažena v obchodním zákoníku. Dne 1. července 2008 nabyt účinnosti zákon o přeměnách, který systematicky upravuje přeměny obchodních korporací a v rámci této úpravy i přeměny společnosti s ručením omezeným. Tento zákon byl doposud několikrát novelizován. Část první tohoto zákona Obecná ustanovení upravuje obecné otázky každé z přeměn. Tato obecná pravidla je pak nutné respektovat při řešení jakékoliv konkrétní přeměny zcela

konkrétní společnosti. Jednotlivé další části zákona pak řeší i konkrétní přeměny, které se týkají také společnosti s ručením omezeným.⁶⁴

K zániku účasti ve společnosti s ručením omezeným docházelo podle ustanovení § 376 – § 379 zákona o přeměnách v případě, že společník nesouhlasil se změnou právní formy společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost. Společník měl v tomto případě právo ze společnosti vystoupit v prekluzivní lhůtě třiceti dnů ode dne, kdy byla změna právní formy schválena valnou hromadou (pokud by o přeměně rozhodovali společníci rozhodnutím přijatým mimo valnou hromadu, běžela tato lhůta od okamžiku doručení návrhu na přijetí rozhodnutí o přeměně)⁶⁵ za kumulativního splnění následujících podmínek:

- byl společníkem společnosti s ručením omezeným ke dni konání valné hromady, která schválila změnu právní formy a
- hlasoval proti schválení změny právní formy.

„Jelikož rozhodnutí o přeměně vyžaduje formu notářského zápisu, zákon o přeměnách vyžaduje, aby jeho součástí bylo též uvedení společníků, kteří hlasovali proti přijetí tohoto rozhodnutí. Jelikož notářský zápis obsahuje též aktuální seznam společníků dané společnosti, prokazuje tak též vůli společníka a splnění věcných podmínek vystoupení ze společnosti.“⁶⁶ Vystoupení ze společnosti muselo být učiněno písemnou formou s úředně ověřeným podpisem vystupujícího společníka. Toto vystoupení nešlo odvolat. Účast vystupujícího společníka ve společnosti zanikla k okamžiku zápisu přeměny společnosti do obchodního rejstříku. Společník, jehož účast ve společnosti takto zanikla, měl právo na vypořádací podíl, který byl splatný ve lhůtě a způsobem, určeným ve společenské smlouvě společnosti s ručením omezeným podle stavu ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku.

---

⁶⁴ Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-577-9, str. 459

⁶⁵ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 99

⁶⁶ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 100

3.2.11 Zánik účasti v souvislosti s převodem jmění na společníka

K zániku členství ve společnosti s ručením omezeným mohlo také podle dříve účinné právní úpravy dojít při převodu jmění na společníka podle ustanovení § 337 a následujících zákona o přeměnách. Převod jmění na společníka je rozhodnutí společníků nebo příslušného orgánu společnosti o tom, že se společnost ruší bez likvidace a že její majetek i práva a povinnosti včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů převezme jeden ze společníků. Tento společník může být jak právnická, tak fyzická osob. Přejímající společník musel být ke dni vyhotovení projektu převodu jmění i v době podání návrhu na zápis převodu jmění do obchodního rejstříku podnikatelem. Podle ustanovení § 349 odst. 2 zákona o přeměnách v případě společnosti s ručením omezeným mohl převzít jmění zanikající společnosti s ručením omezeným jen společník, s jehož obchodním podílem byl spojen vklad, který dosahoval nejméně 90% základního kapitálu společnosti s ručením omezeným. Podle ustanovení § 341 zákona o přeměnách byl přejímající společník povinen poskytnout ostatním společníkům vypořádání v penězích, přičemž výše vypořádání musí být přiměřená reálné hodnotě jejich podílů. Přiměřenost vypořádání musel být doložena posudkem znalce.⁶⁷

Právní účinky převodu jmění na společníka nastaly dnem zápisu převodu jmění do obchodního rejstříku. K tomu dni společnost s ručením omezeným zanikla bez právního nástupce a zanikla tak i účast společníků na této společnosti.

3.2.12 Zánik účasti výkonem práva zástavního věřitele k obchodnímu podílu

K zániku účasti ve společnosti s ručením omezeným mohlo také dojít v důsledku uplatnění práv věřitele, která vyplývala ze zástavního práva, zřízeného k obchodnímu podílu podle ustanovení § 117a ObchZ. Zástavní právo k obchodnímu podílu vzniklo na základě zápisu tohoto práva do obchodního rejstříku, a to na základě písemné zástavní smlouvy s ověřenými podpisy smluvních stran. Nebyla-li pohledávka, která byla

---

⁶⁷ Dědič Jan a kolektiv: *Přeměny obchodních společností a družstev pro podnikatelskou praxi. Praktická příručka pro přípravu a schvalování přeměn*. Praha, Polygon, 2012, ISBN 978-80-7273-170-1, str. 236, 237

zajištěna zástavním právem k obchodnímu podílu řádně a včas splněna, byl zástavní věřitel oprávněn svým jménem obchodní podíl zástavce i bez souhlasu valné hromady na náklady dlužníka prodat v obchodní veřejné soutěži nebo ve veřejné dražbě. K nucenému převodu obchodního podílu došlo v obou případech na základě smlouvy o převodu obchodního podílu, uzavřené podle ustanovení § 115 ObchZ a účinností této smlouvy došlo k zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.

Zástavní věřitel se také mohl dohodnout se zástavcem, že smlouvou přijme jeho obchodní podíl na úhradu dluhu, včetně jeho důvodu a výše. K takovému převodu se nevyžadoval souhlas valné hromady. I v tomto případě se jednalo o převod podílu smlouvou o převodu obchodního podílu podle ustanovení § 115 ObchZ, na který ostatně odkazovalo i ustanovení § 117a odst. 7 ObchZ. I v tomto případě se jednalo o zánik účasti ve společnosti v důsledku právního úkonu s právním nástupnictvím.⁶⁸

3.2.13 Zánik účasti právní mocí rozhodnutí o prohlášení konkurzu na majetek společníka nebo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku

K zániku účasti ve společnosti s ručením omezeným mohlo také dojít v souvislosti s ustanovením § 148 odst. 2 ObchZ, jestliže insolvenční soud prohlásil konkurs na majetek společníka nebo zamítl insolvenční návrh pro nedostatek majetku.

Prohlášením konkurzu na majetek společníka došlo ex lege k zániku jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným s účinky zrušení jeho účasti ve společnosti soudem, přičemž tyto účinky nastali podle ustanovení § 245 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“ nebo „InZ“) v okamžiku zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkurzu v insolvenčním rejstříku. Tímto okamžikem zanikla účast společníka ve společnosti, obchodní podíl přešel jako volný podíl za použití ustanovení § 113 odst. 5 a 6 na společnost a právo společníka na vypořádací podíl se stalo součástí majetkové podstaty. K tomuto judikoval Nejvyšší soud ČR svým usnesením ze dne 23. února 2000 sp. zn. 21 Cdo 1573/99: „*Obchodní podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným spadá sice prohlášením konkurzu na majetek společníka do konkurzní*

---

⁶⁸ Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, str. 102

podstaty, avšak v podobě vypořádacího podílu jako ryze majetkové právo“.⁶⁹ Stejně účinky mělo také rozhodnutí insolvenčního soudu podle ustanovení § 142 InZ, kterým soud zamítl insolvenční návrh pro nedostatek majetku společníka. V případě jednočlenné společnosti se obchodní podíl stal přímo součástí majetkové podstaty (nedošlo ex lege k zániku účasti společníka ve společnosti) a práva jediného společníka vykonával insolvenční správce, který s obchodním podílem naložil v rámci insolvenčního řízení. Jestliže byl konkurs na majetek společníka zrušen z jiných důvodů, než po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek společníka byl zcela nedostačující a společnost dosud nenaložila s obchodním podílem podle § 113, odst. 5 a6 ObchZ, účast společníka ve společnosti se obnovila.

3.2.14 Zánik účasti nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka nebo vydáním exekučního příkazu k postižení podílu společníka

Podle ustanovením § 148 odst. 2 ObchZ došlo také k zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka ve společnosti nebo vydáním exekučního příkazu k postižení podílu společníka po právní moci usnesení o nařízení exekuce. I v těchto případech docházelo k zániku účasti společníka ve společnosti ex lege. Jak rozhodl Nejvyšší soud ČR svým rozsudkem ze dne 1. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 1028/2006: „Účelem úpravy zániku účasti společníka ve společnosti v důsledku vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu je zajistit, aby byla pohledávka oprávněného, k jejímuž uspokojení byl vydán exekuční příkaz k postižení obchodního podílu, uspokojena co nejracionálnější způsobem. Takovým způsobem je nepochybně výplata vypořádacího podílu společníka. Na rozdíl od úpravy prohlášení konkursu na majetek jediného společníka, v případě vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu obchodní zákoník pro jediného společníka žádnou výjimku z úpravy ukončení účasti ve společnosti nestanoví. Pokud by tomu tak bylo, pozbývala by úprava vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu jediného společníka zcela smysl, neboť by v jejím důsledku nebylo možno věřitele tohoto společníka uspokojit. Společnost

---

⁶⁹ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem.* 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1970

s ručením omezeným, na kterou přešel po vydání exekučního příkazu k postižení obchodního podílu obchodní podíl jediného společníka, může rozhodnout o převodu tohoto obchodního podílu podle § 113 odst. 5 ObchZ“.⁷⁰

Výkon rozhodnutí postižením podílu společníka se prováděl podle ustanovení § 320a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen OSŘ). Vydání exekučního příkazu k postižení podílu společníka se řídlo platnými ustanoveními zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“ nebo „ExŘ“).

Jestliže byl pravomocně zastaven výkon rozhodnutí postižením podílu společníka ve společnosti nebo pravomocně zastavena exekuce a společnost dosud nenaložila s obchodním podílem podle § 113 odst. 5 a 6 ObchZ, účast společníka ve společnosti se obnovila.

3.3 Nabývání podílu ve společnosti s ručením omezeným podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014

3.3.1 Originární a derivativní nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným

Stejně, jako tomu bylo v právní úpravě společnosti s ručením omezeným podle obchodního zákoníku, vzniká libovolnému subjektu účast ve společnosti s ručením omezeným originárním způsobem nebo derivativním způsobem. Originárně vzniká účast při založení společnosti podle ustanovení § 132 a následujících ZOK. Originárně dále vzniká účast ve společnosti při efektivním zvýšení základního kapitálu převzetím vkladové povinnosti ke zvýšení dosavadních vkladů nebo k novému vkladu podle ustanovení § 216 a následujících ZOK osobou, stojící doposud mimo společnost. Účinky zvýšení základního kapitálu převzetím vkladové povinnosti nastávají převzetím vkladové povinnosti a vnesením nebo splacením její předepsané části, nestanoví-li rozhodnutí valné hromady, že nastávají později. *„Současně se ale normuje, s ohledem na ochranu třetích osob, že nejpozději účinky nastanou zápisem nové výše základního*

---

⁷⁰ Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, str. 1963

kapitálu do obchodního rejstříku“.⁷¹ Podle ustanovení § 219 ZOK je zvýšení základního kapitálu peněžitými vklady přípustné, jen když jsou dosavadní peněžité vklady zcela splaceny, ledaže ke zvýšení dochází vytvořením nových podílů. Zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady je přípustné již před tímto splacením. Jednatel je povinen předložit valné hromadě společnosti písemnou zprávu, ve které uvede důvody pro zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady a odůvodní částku, která se na emisní kurz započítává. Zápis výše základního kapitálu při zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku má pouze deklaratorní charakter. Originárně lze také nabytí účast vydržením (§ 1089 – 1098 NOZ).

Dochází-li podle zákona o obchodních korporacích k derivativnímu nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným, dochází tak při přechodu podílu (§ 42 ZOK), převodu podílu (§ 207 ZOK). „*Zákon i nadále odlišuje přechod vlastnického práva k podílu a jeho převod, přičemž přechod nastane v důsledku jiné právní skutečnosti, než je projev vůle vlastníka*“.⁷² K derivativnímu nabytí účasti dále dochází při koupi závodu, jestliže je podíl součástí prodávaného závodu (§ 2175 - § 2183 NOZ).

3.3.2 Přechod podílu - univerzální právní nástupnictví

Text zákona o obchodních korporacích zachovává tradiční rozdělení dvou podob přechodu podílu, a to dědění po fyzických osobách a nástupnictví po právnických osobách. K nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným může dojít přechodem podílu ve smyslu obecných ustanovení § 42 ZOK, a to smrtí nebo zánikem společníka. V takovém případě přechází jeho podíl ve společnosti na dědice nebo právního nástupce, ledaže společenská smlouva přechod podílu zakáže nebo omezí. Právním důvodem nabytí účasti tedy není v tomto případě projev vůle zúčastněných stran, ale k přechodu podílu a nabytí účasti ve společnosti dochází na základě právních skutečností na vůli subjektů nezávislých, konkrétně na základě smrti člověka nebo zániku právnické osoby. Dědic nebo právní nástupce nemůže projevem své vůle jakkoliv ovlivnit rozsah a kvalitu nabytých práv a povinností, neboť v rámci aplikovaného principu univerzální sukcese vstupuje do právního postavení zůstavitele

---

⁷¹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 410

⁷² Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 107

nebo právního předchůdce.⁷³ Jestliže společníci prosadí ve znění společenské smlouvy naprostý zákaz přechodu podílu, je jakýkoliv přechod vyloučen. Podle ustanovení § 42 odst. 1 ZOK může být však přechod podílu společenskou smlouvou vázán na splnění určitých podmínek nebo omezení. Pokud text společenské smlouvy zakazuje, či jiným způsobem znemožňuje dědění podílu ve společnosti s ručením omezeným, mají dědicové právo na vyplacení vypořádacího podílu.⁷⁴ V zásadě lze konstatovat, že přechod podílu zůstává nezměněn oproti předchozí právní úpravě s tím, že obecně je upraveno pouze případné omezení přechodu. Jestliže příslušný dokument vyloučí přechod nebo odmítne-li dědic dědictví převzít, popřípadě soud zruší účast dědice ve společnosti, použije se obdobně ustanovení o nakládání s uvolněným podílem (§ 212 a následující ZOK) včetně sankce zrušení společnosti. Znamená to tedy, že společnost, jestliže není přechod podílu možný, musí sama volně rozhodnout o své existenci a budoucnosti.⁷⁵

Kromě obecné úpravy přechodu podílu podle ustanovení § 42 ZOK upravuje speciálně dědění podílu ustanovení § 211 ZOK, které upravuje zvláštnosti dědění podílu ve společnosti s ručením omezeným. Podle tohoto ustanovení se může dědic domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem, jestliže jsou dány důvody, pro které na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval; k právu uplatněnému po třech měsících po právní moci usnesení soudu o dědictví se nepřihlíží. Dědic, který se domáhá zrušení své účasti ve společnosti soudem, se nesmí podílet na činnosti společnosti, ani když takovou povinnost určuje společenská smlouva, ledaže se s ostatními společníky dohodne písemně jinak. Účast dědice ve společnosti nelze zrušit, jedná-li se o jediného společníka. Řízení o zrušení účasti dědice se zahajuje na základě návrhu dědice v tříměsíční prekluzivní lhůtě, která se počíná počítat od dne nabytí právní moci usnesení soudu o rozdělení pozůstalosti (§ 1696 nebo § 1697 NOZ) nebo usnesení soudu o potvrzení dědictví (§ 1690 NOZ). Důkazní břemeno v řízení nese dědic, který musí tvrdit a prokazovat důvody, pro které nelze spravedlivě požadovat,

---

⁷³ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 61

⁷⁴ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 99, 101

⁷⁵ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 44

aby ve společnosti setrval. Dědic se také může dědictví zřeknout nebo jej odmítnout; v takovém případě se dědicem podílu vůbec nestane.⁷⁶

Co se týká nástupnictví po právnických osobách, úprava v zákoně o obchodních korporacích je založena obdobně, jako úprava dědění podílu po fyzických osobách. To znamená, že společenská smlouva může rovněž vyloučit přechod podílu nebo jeho přechod podmínit splněním určitých podmínek ve společenské smlouvě vymezených. Jestliže je přechod podílu na právního nástupce v souladu se zákonem a společenskou smlouvou možný, dochází k němu ex lege a k jeho uskutečnění již není nutný žádné právní jednání.⁷⁷

3.3.3 Převod podílu

Převod podílu v obchodní korporaci, a tedy i ve společnosti s ručením omezeným, se obecně řídí ustanoveními o smlouvě kupní podle § 2079 a následujících NOZ, ustanoveními o smlouvě darovací podle § 2055 a následujících NOZ a ustanoveními o smlouvě směnné podle § 2184 a následujících NOZ. Vyplývá to z nového pojetí a právní definice podílu na společnosti s ručením omezeným a širokém pojetí definice věci podle ustanovení § 489 NOZ, podle kterého je věc v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Takto „*stanovená definice s konečnou platností opouští dlouho prosazované materialistické a pozitivistické hledisko a přiklání se k širokému pojetí věci zahrnující ve svém obsahu jak věci hmotné, tak nově i věci nehmotné (tedy i podíl na obchodní korporaci). Napříště se tedy za věci v právním smyslu považují i předměty bez hmotného substrátu, a v případě, že to jejich povaha připouští, pak i práva*“.⁷⁸ Podíl na společnosti s ručením omezeným je tedy v právním smyslu věc.

Právní úprava převodu podílu je v zákoně o obchodních korporacích, vyjma ustanovení § 14, jež zakazuje jednočlenným společnostem aplikovat ujednání společenské smlouvy, které zakazují nebo omezují převoditelnost podílu, speciálně

---

⁷⁶ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 404

⁷⁷ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 99, 105

⁷⁸ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 99, 73

upravena v jednotlivých částech zákona, upravující konkrétní obchodní korporace. Převod podílu na společnosti s ručením omezeným je v zákoně o obchodních korporacích upraven v rámci části o zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.

Podle ustanovení § 207 ZOK může každý společník převést svůj podíl na jiného společníka. Podmíní-li společenská smlouva převod podílu podle § 207 odst. 1 ZOK souhlasem některého z orgánů společnosti a není-li souhlas udělen do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen. Není-li příslušný orgán, v jehož kompetenci je schvalování převodu, činný nebo neudělí-li souhlas bez udání důvodů, může společník po uplynutí šestiměsíční lhůty ze společnosti vystoupit.

Podle ustanovení § 208 ZOK může společník, neurčí-li společenská smlouva jinak, převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen. Není-li souhlas udělen do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Zákon o obchodních korporacích obdobně, jako tak činil obchodní zákoník, rozlišuje převod podílu na jiného společníka společnosti a převod podílu na třetí osobu. Jestliže se podíl převádí na třetí osobu, rozšiřuje se tím okruh společníků o osobu, se kterou nemusí někteří společníci souhlasit a kterou si původně ke spolupráci ve společnosti nevybrali.⁷⁹

Podle § 209 ZOK nabytím podílu přistupuje přistupující společník automaticky ke společenské smlouvě. Převodce také nadále ručí společnosti za dluhy, které byly s podílem na nabyvatele převedeny. Převod podílu je účinný vůči společnosti doručením účinné smlouvy o převodu s podpisy, které byly úředně ověřeny. Při prodeji zastavěných podílů v rámci výkonu zástavního práva se nevyžaduje souhlas příslušného orgánu společnosti.

Společnost s ručením omezeným je kapitálovou společností, která je však obchodní společností uzavřeného typu s omezenou převoditelností podílu. Tomuto principu pak

---

⁷⁹ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 261

odpovídá i vyšší míra omezení převoditelnosti podílu na osoby, stojící mimo společnost. „Pojetí převoditelnosti podílu se v obecné rovině nemění s tím, že možnost podmínit převod souhlasem některého z orgánů společnosti je myšlena obecně, tedy na skutečnost převodu, nikoliv na určení konkrétní osoby. Pakliže se ovšem společenská smlouva od dikce zákona odchýlí a upraví nutný souhlas i s konkrétní osobou, pak bude platiti tato přísnější úprava“.⁸⁰

Důležitou změnou a přínosem zákona o obchodních korporacích je formální zjednodušení procesu převodu, kdy nabyvatel podílu nemusí ve smlouvě o převodu podílu prohlašovat, že ke společenské smlouvě přistupuje, ale stává se její stranou ze zákona ve stavu, v jakém byla ke dni nabytí; přistoupení ke společenské smlouvě se tedy zákonně slučuje se samotným převodem bez nutnosti jakéhokoliv dalšího výslovného uvedení.⁸¹

3.3.4 Převod kmenového listu

Úpravu kmenového listu, který může představovat podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným obsahuje § 137 a § 138. Kmenový list lze vydat pouze k podílu, jehož převoditelnost není omezena nebo podmíněna. Kmenový list je cenným papírem na řad a nelze ho vydat jako zaknihovaný cenný papír. Zapovídá se přijetí kmenového listu k obchodování na Evropském regulovaném trhu nebo jakémkoliv veřejném trhu. „Součástí zavedení kmenových listů je také specifikace pravidel o jejich vracení, rušení či prohlášení za neplatné a dále regulace knihy společníků (obdoba akcionářské knihy).“⁸² Převod kmenového listu se řídí ustanoveními §1103 NOZ jako převod vlastnického práva k movité věci. Vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. O náležitostech rubopisu a jeho přijetí jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak toto oprávnění prokazuje, platí ustanovení právního předpisu upravujícího směny (zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový). Převodce cenného papíru však ručí za uspokojení práv z cenného

---

⁸⁰ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 107

⁸¹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 404

⁸² Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 85

papíru jen, je-li k tomu zvláště zavázán. „Zákon předpokládá, že základní pravidla převodu kmenového listu vedle § 210 dává obecný § 1103 odst. 2 NOZ. Rovněž jsou ale dány výjimky vyplývající z toho, že podle § 137 odst. 2 mohou být kmenové listy vydány jen k podílům, jejichž převoditelnost není omezena nebo podmíněna. Proto se nepoužijí ani § 207 a 208. Z úpravy převodu podílů se na převod kmenového listu použije pouze § 209 odst. 1“.⁸³ Smlouva o převodu kmenového listu nemá povinně předepsanou písemnou formu. K účinnosti převodu kmenového listu vůči společnosti se vyžaduje oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu společnosti. Společnost následně zajistí aktualizaci seznamu společníků a zabezpečí změnu zápisu společnosti v obchodním rejstříku.

3.3.5 Převod uvolněného podílu

Převod uvolněného podílu upravují ustanovení § 212-215 ZOK. Významnou změnou oproti právní úpravě podle obchodního zákoníku je regulace nakládání s uvolněným podílem. Podíl společníka, jehož účast zanikla jinak než převodem podílu, se považuje za uvolněný podíl. Tento podíl však nepřechází na společnost, nýbrž zůstává ve vlastnictví bývalého společníka. S takto uvolněným podílem nicméně nakládá společnost jako zmocněnec. Práva a povinnosti, která jsou spojena s uvolněným podílem nelze vykonávat. Společnost prodá uvolněný podíl nejméně za přiměřenou cenu a to bez zbytečného odkladu. Společníci mají předkupní právo k prodávanému obchodnímu podílu. Čistý výtěžek z prodeje tvoří vypořádací podíl. Společnost vypořádací podíl bez zbytečného odkladu vyplatí oprávněné osobě nebo uloží do úřední úschovy. „Vypořádací podíl není vázán na fixní určení tak jako dnes, ale je vázán na výtěžek získaný prodejem uvolněného podílu. Společnost je tak povinna do tří měsíců ode dne zániku účasti společníka nebo člena prodat uvolněný podíl (jako věc cizí) v dražbě a z výtěžku vypořádací podíl uspokojit.“⁸⁴

Je-li převod nebo přechod podílu společenskou smlouvou vyloučen, je společnost povinna postupovat v souladu s ustanoveními § 214 a § 215 ZOK, podle kterých je možno uvolněný podíl vypořádat buď jeho rozdělením mezi stávající společníky

⁸³ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Cileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 403

⁸⁴ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 107

v poměru jejich podílů, nebo prostřednictvím snížení základního kapitálu společnosti o vklad společníka, jehož účast na společnosti zanikla.

3.3.6 Vznik účasti na společnosti s ručením omezeným na základě smlouvy o koupi závodu

K nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným dochází také při koupi závodu za předpokladu, že podíl na společnosti je součástí kupovaného závodu. Obchodní závod (dále jen závod) je v rámci nového občanského zákoníku upraven v rámci úpravy věcí v právním smyslu. Zákon tím projevuje jasný záměr, že závod je věc bez dalšího. Závod je definován v ustanovení § 502 NOZ, podle kterého je závod organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží jeho provozu. Koupí závodu tedy dochází k převodu organizovaného celku, který slouží k provozu jeho činnosti. Závod je pojem, který nahrazuje pojem podnik podle úpravy dané obchodním zákoníkem. Současně s pojmoslovím se mění i obsah. Právní úprava daná obchodním zákoníkem totiž neřadila do podniku dluhy, které při jeho provozu vznikaly. Nově pojem závodu zahrnuje nejen majetek, ale také dluhy, které se závodem souvisí (jmění je vše, co někomu patří a dluhy).⁸⁵ „*Obchodní závod se i nadále bude považovat ze zákona za věc hromadnou (universitas iuris), tedy non subjekt. Obecně tedy bude platit, že převodem závodu k němu nabyvatel získá uno actu vlastnické právo jako k celku, a není tedy nutné samostatně převádět jeho jednotlivé části*“.⁸⁶

Smlouva o koupi závodu je upravena v ustanovení § 2175 – § 2183 NOZ, přičemž obecně se náležitosti smlouvy o koupi závodu řídí obecnými ustanovení nového občanského zákoníku o koupi.

Fakticky se současná právní úprava, co se týká nabytí účasti ve společnosti s ručením omezeným smlouvou o koupi závodu, v podstatných aspektech neliší od nabytí této účasti smlouvou o prodeji podniku podle obchodního zákoníku a domníváme se, že z velké části bude možno použít i dosavadní judikaturu.

---

⁸⁵ Eliáš Karel, Havel Bohumil, Bezouška Petr, Šustrová Daniela: *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Praha, Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-013-4, 145s.

⁸⁶ Eliáš Karel a kolektiv: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, str. 233

3.3.7 Vznik účasti na společnosti s ručením omezeným vydržením

Podle současné právní úpravy lze obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stejně tak, jako tomu bylo v předchozí právní úpravě, vydržet. V předchozí právní úpravě ovšem byla možnost vydržení obchodního podílu dovozena až po složité odborné diskuzi judikaturou, zákonná úprava vydržení obchodního podílu jako jiné majetkové hodnoty neexistovala. Režim držby je nyní upraven v § 987 – § 1010 NOZ, vydržení pak v ustanovení § 1089 - § 1098 NOZ.

Jedním z hlavních přínosů nového občanského zákoníku je zavedení širokého pojetí věci, které oproti předchozí právní úpravě odstraňuje nejasnosti, plynoucí s komplikovaného rozdělení předmětů občanskoprávních vztahů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty. Tato umělá tripartice právních objektů vedla k různým spekulativním úvahám, právním konstrukcím a z toho plynoucím praktickým obtížím. Podíl je podle nového občanského zákoníku věc, čímž jsou dřívější problémy, spojené s dvojitým režimem k obsahově shodným institutům vlastnictví a majitelství, vyloučeny.⁸⁷

Podle ustanovení § 988 odst. 1 NOZ lze držet taková práva, která lze právním jednáním převést na jiného a které připouští trvalý nebo opakovaný výkon. V souvislosti s ustanovením § 1011, podle kterého je vlastnictvím vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné a nehmotné a definicí věci podle ustanovení § 489 NOZ, podle které je věc v právním smyslu vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí, je zřejmé, že držbou podílu je možné za splnění zákonných podmínek vydrženo i právo k podílu na společnosti s ručením omezeným.⁸⁸ Lhůta pro vydržení zůstala zachována a činí tři roky.

3.4 Zánik účasti ve společnosti s ručením omezeným

Problematika zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným doznala rekonstrukcí oproti předchozí právní úpravě určitých změn. Z hlediska systematiky zákona se jedná o zařazení úpravy převodu podílu mezi způsoby zániku účasti společníka ve společnosti. Z hlediska obsahu se jedná o některé dílčí změny u

---

⁸⁷ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání*. Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 74

⁸⁸ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání*. Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 112, 113

jednotlivých způsobů zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným a také nového způsobu zániku účasti, kterým je vystoupení společníka, který byl obchodním zákoníkem vyloučen. Důsledkem zániku účasti společníka ve společnosti pak může být jeho nahrazení třetí osobou, popřípadě také snížení počtu společníků ve společnosti při současném snížení základního kapitálu společnosti.⁸⁹

K zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným může dojít na základě mnoha právních skutečností. Většina těchto skutečností je upravena v zákoně o obchodních korporacích v Části první, Hlavě IV Společnost s ručením omezeným, Díl 4 Zánik účasti společníka ve společnosti. K zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným může dojít v těchto případech:

- a) při zániku společnosti s likvidací a vyplacení podílu na likvidačním zůstatku (§ 185 NOZ za použití § 37 ZOK);
- b) vystoupením společníka (§ 202 a § 164 ZOK);
- c) dohodou o ukončení účasti společníka ve společnosti (§ 203 ZOK);
- d) vyloučením společníka v rámci kadučního řízení (§ 151, odst. 2 a3 a § 165 ZOK);
- e) vyloučením společníka rozhodnutím soudu (§ 204 ZOK);
- f) zrušením účasti společníka ve společnosti soudem (§ 205 ZOK);
- g) převodem podílu (§ 207 ZOK);
- h) smrtí společníka – fyzické osoby (§ 42 ZOK);
- i) zánikem společníka – právnické osoby (§ 42 ZOK);
- j) zrušením účasti dědice na společnosti rozhodnutím soudu (§ 211 ZOK);
- k) výkonem práva zástavního věřitele v případě zastaveného obchodního podílu (§ 1320 - § 1327 NOZ a § 32 odst. 3 ZOK);
- l) vystoupením společníka v souvislosti s přeměnou obchodní společnosti podle zákona o přeměnách;
- m) převodem jmění na společníka podle § 337 a následujících zákona o přeměnách;
- n) zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku nebo zrušením konkurzu proto, že je jeho majetek zcela nedostačující;

---

⁸⁹ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 237

- o) pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka nebo právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu (exekuční řád), a byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu, není-li podíl převoditelný.

3.4.1 Zánik účasti ve společnosti při zániku společnosti s likvidací

Zákon o obchodních korporacích a nový občanský zákoník nepřinesly žádné podstatné obsahové změny při zrušení společnosti bez právního nástupce, po kterém následuje likvidace společnosti. Změny jsou převážně systematické. Zrušení právnické osoby (tedy i společnosti s ručením omezeným) upravuje nově ustanovení § 168 - § 173 NOZ. Speciální úpravou pro obchodní korporace, které modifikuje obecnou úpravu nového občanského zákoníku je ustanovení § 93 a § 94 ZOK. Zákon o obchodních korporacích oproti novému občanskému zákoníku důvody pro zrušení společnosti rozšiřuje a dále také rozšiřuje i výčet osob, které se zrušení společnosti mohou dovolat.⁹⁰ Společnost s ručením omezeným se tedy zrušuje:

- právním jednáním, a to dnem určeným v tomto právním jednání, jinak dnem jeho účinnosti; o dobrovolném zrušení právnické osoby rozhoduje její příslušný orgán – v případě společnosti s ručením omezeným stanoví-li tak společenská smlouva valná hromada společnosti podle ustanovení § 171 odst. 1 písm. d) ZOK dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků, jinak společníci rozhodují o zrušení společnosti dohodou společníků podle ustanovení § 241 odst. 1 ZOK; rozhodnutí o zrušení společnosti je možno podle ustanovení § 170 NOZ změnit, dokud ještě nedošlo k naplnění účelu likvidace;
- rozhodnutím orgánu veřejné moci dnem nabytí právní moci rozhodnutí tohoto orgánu, není-li v rozhodnutí stanoveno pozdější datum;
- dosažením účelu, pro který byla společnost založena;
- uplynutím doby, na kterou byla společnost založena;

---

⁹⁰ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Cileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 211

- z dalších důvodů, které stanoví zákon.⁹¹

Podle ustanovení § 172 NOZ zruší soud právnickou osobu (včetně společnosti s ručením omezeným) a nařídí její likvidaci na návrh toho, kdo na tom osvědčí právní zájem, nebo i bez návrhu, jestliže:

- vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek;
- již nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik právnické osoby zákonem;
- nemá déle než dva roky statutární orgán schopný usnášet se;
- stanoví tak zákon.

Podle ustanovení § 93 ZOK zruší soud obchodní korporaci (včetně společnosti s ručením omezeným) a nařídí její likvidaci na návrh toho, kdo na tom má právní zájem nebo na návrh státního zastupitelství, pokud na tom shledá závažný veřejný zájem, jestliže:

- společnost pozbyla všechna podnikatelská oprávnění; to neplatí, byla-li založena i za jiným účelem správy vlastního majetku nebo za jiným účelem, než je podnikání;
- společnost není schopna po dobu delší než jeden rok vykonávat svou činnost a plnit tak svůj účel;
- společnost provozuje činnost, kterou podle jiného právního předpisu mohou vykonávat jen fyzické osoby, bez pomoci těchto osob.

Společníci se mohou podle ustanovení § 241 odst. 1 kdykoliv po dobu existence společnosti dohodnou na zrušení společnosti. Tato dohoda musí být uzavřena všemi společníky formou notářského zápisu. Tato dohody společníků není ke zrušení společnosti třeba, deleguje-li tuto pravomoc společenská smlouva na valnou hromadu, která o zrušení rozhoduje kvalifikovanou dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků. Rozhodnutí valné hromady o zrušení společnosti se ověřuje veřejnou

---

⁹¹ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 275

listinou; právo společníků uzavřít dohodu o zrušení společnosti není takovýmto ustanovením společenské smlouvy dotčeno.⁹²

Podle ustanovení § 241 odst. 2 ZOK se dále může společník domáhat zrušení společnosti u soudu z důvodů a za podmínek určených společenskou smlouvou. Jedná se o řízení, které je možno zahájit toliko na společníkův návrh a úspěšně uplatnit pouze za předpokladu, že společenská smlouva výslovně stanoví možnost společníka domáhat se u soudu zrušení společnosti včetně důvodů a podmínek pro podání takového návrhu.⁹³ „Pravidlo podle § 241 odst. 2 je doplněním pravidla podle § 172 odst. 1 NOZ, proto se i zde použije možnost přiměřené dodatečné lhůty na odstranění důvodů zrušení podle § 172 odst. 2 NOZ“.⁹⁴

Likvidace společnosti proběhne podle ustanovení § 187 a následujících NOZ. Účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (s likvidačním zůstatkem), podle zákona. Likvidace končí podle ustanovením § 207 NOZ použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli, nebo jejím odmítnutím. Likvidátor podá do třiceti dnů od skončení likvidace návrh na výmaz společnosti z veřejného rejstříku.

Při zrušení společnosti s likvidací má každý společník právo na podíl na likvidačním zůstatku, který se vyplácí v penězích, nestanoví-li společenská smlouva, popřípadě dohoda společníků jinak.⁹⁵

3.4.2 Vystoupení společníka

Právo společníka vystoupit ze společnosti s ručením omezeným upravuje zákon o obchodních korporacích, popřípadě společenská smlouva. V zákoně o obchodních

---

⁹² Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 276, 277

⁹³ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání,* Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 313

⁹⁴ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 425

⁹⁵ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání,* Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 314

korporacích je toto právo upraveno jednak v ustanovení § 164 a dále pak v ustanovení § 202 a § 207 odst. 3. Jedná se o zcela nový způsob zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Obchodní zákoník společníkovi tento způsob zániku účasti ve společnosti neumožňoval v žádné situaci.⁹⁶ Společník však mohl ze společnosti vystoupit i před účinností zákona o obchodních korporacích v případě svého nesouhlasu se změnou právní formy společnosti na akciovou společnost podle zákona o přeměnách. Hlavním přínosem tohoto institutu tak je rozšíření legitimní možnosti společníka vystoupit ze společnosti i na další případy, které nesouvisejí se změnou právní formy společnosti.⁹⁷ Z hlediska zahraničních právních úprav společnosti s ručením omezeným se však o žádnou novinku nejedná, abandonní právo je známé například ze španělské úpravy.⁹⁸

Podle § 164 ZOK společník, který pro příplatkovou povinnost nehlasoval, může společnosti písemně oznámit, že vystupuje ze společnosti ohledně podílu, na který je příplatková povinnost vázána. Účinností vystoupení příplatková povinnost zaniká. *„Zcela nově je do zákona zařazeno tzv. abandonní právo společníka. Podstatou tohoto práva je to, že společník, který pro uložení povinnosti příplatku na jednání nejvyššího orgánu společnosti nehlasoval (postačí tedy, zdrží-li se), příplatek skutečně platit nechce a zcela splatil svůj vklad, může jednostranně společnosti oznámit, že ze společnosti vystupuje (ve vazbě na konkrétní podíl). V důsledku nedojde k převodu, ale společnost s uvolněným podílem naloží v souladu se zákonem. Právo vystoupení musí společník využít ve lhůtě 1 měsíce ode dne, kdy bylo o uložení povinnosti příplatku uloženo, jinak zaniká.“*⁹⁹

Podle ustanovení § 202 ZOK může společník ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to zákon o obchodních korporacích. Neurčí-li společenská smlouva jinak, může společník vystoupit ze společnosti, nesouhlasí-li s přijatým rozhodnutím valné hromady

---

⁹⁶ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 395

⁹⁷ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění*. 1. vydání. Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 262

⁹⁸ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 256

⁹⁹ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 91

o změně převažující povahy podnikání společnosti nebo o prodloužení trvání společnosti, byla-li založena na dobu určitou a hlasoval na této valné hromadě proti tomuto rozhodnutí. Na vystoupení společníka ze společnosti se použije ustanovení § 164 ZOK. „*Jednostranné ukončení účasti výpovědí je rozšířeno na případy, kdy dochází ke kruciólním změnám ve společnosti – tato pravidla jsou dispozitivní. Zákon tak oproti dnešku otvírá s.r.o. investorské veřejnosti, když garantuje zachování status quo v době, kdy společník podíl získal, ledaže se ten rozhodne jinak.*“¹⁰⁰

Jestliže je převod obchodního podílu vázán na souhlas určitého orgánu společnosti a takovýto orgán není činný ve vztahu k zamýšlenému převodu, nebo neudělí-li souhlas bez udání důvodu, může společník po zániku smlouvy podle ustanovení § 207 odst. 2 ZOK (šest měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu nastávají účinky jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak) vystoupit ze společnosti (§ 164 ZOK se použije obdobně). Tuto problematiku jsme již v této práci řešili v souvislosti s převodem podílu.

3.4.3 Dohoda o ukončení účasti společníka

Podle ustanovení § 203 ZOK může být účast společníka ve společnosti ukončena písemnou dohodou s úředně ověřenými podpisy všech společníků a odevzdáním kmenového listu společnosti, byl-li vydán. I podle právní úpravy, dané obchodním zákoníkem, mohla v minulosti zaniknout účast společníka ve společnosti dohodou všech společníků. Tak, jako byla tato účast při založení společnosti založena dohodou společníků, tak může tato účast také dohodou společníků zaniknout.¹⁰¹ Jelikož zákon pro tuto dohodu výslovně předepisuje písemnou formu s úředně ověřenými podpisy účastníků dohody, nejedná se o změnu společenského smlouvy a pro tuto dohodu není vyžadována forma veřejné listiny.¹⁰²

---

¹⁰⁰ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 106

¹⁰¹ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 257

¹⁰² Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 394

3.4.4 Vyloučení společníka v rámci kadučního řízení

K vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady může dojít ze zákonem přesně stanovených důvodů v kadučním řízení podle ustanovení § 151 odst. 2 a 3 ZOK a § 165 NOZ. Společníka, který je v prodlení se splněním vkladové povinnosti nebo příplatkové povinnosti, může ze společnosti valná hromada vyloučit. Vyloučení společníka lze chápat jako sankci za porušení základních majetkových povinností společníka.¹⁰³ Má-li společník více podílů, týká se vyloučení jen toho podílu, ohledně něhož je společník v prodlení se splněním vkladové nebo příplatkové povinnosti, ledaže společenská smlouva určí jinak. Na vyloučení společníka se použije obdobně ustanovení nového občanského zákoníku o vyloučení člena spolku (§ 239 NOZ). Není přípustný soudní přezkum vyloučení společníka podle ustanovení § 242 NOZ. Je však možno žalovat o určení neplatnosti usnesení valné hromady, která o vyloučení společníka rozhodla. Při rozhodnutí o vyloučení společníka v kadučním řízení rozhoduje valná hromada dvoutřetinovou kvalifikovanou většinou všech společníků [§ 171 odst. 1 písm. b) ZOK], přičemž k hlasům společníka, jehož se vyloučení týká, se nepřihlíží [§ 173 odst. 1 písm. d) ZOK], a to ani při zjišťování usnášenischopnosti valné hromady (§ 169 odst. 3 ZOK).¹⁰⁴ To se netýká jiných podílů společníka, ohledně kterých kaduční řízení neprobíhá. Možnost vyloučení společníka pro neplnění vkladové nebo příplatkové povinnosti společníka je právem valné hromady, nikoliv její povinností.¹⁰⁵

Skončí-li kaduční řízení vyloučením společníka a společnost na jeho podíl, kterého se vyloučení týká, vydala kmenový list, bude společník písemně vyzván spolu s oznámením o vyloučení ze společnosti, aby tento kmenový list odevzdal. Současně

---

¹⁰³ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 245

¹⁰⁴ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 293

¹⁰⁵ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 267

bude muset být vyloučený společník upozorněn, že jinak bude kmenový list prohlášený za neplatný a bude postupováno podle ustanovení § 153 a § 154 ZOK.¹⁰⁶

Obsahově nedošlo k výraznějším změnám oproti dříve účinné právní úpravě, formálně však došlo k rozdělení právní úpravy mezi dva právní předpisy. Hmotněprávní úpravu obsahuje zákon o obchodních korporacích, procesní úpravu obsahuje nový občanský zákoník. Osobně se domníváme, že ohledně kadučního řízení je použitelná i původní soudní judikatura.

3.4.5 Zánik účasti společníka vyloučením

K vyloučení společníka může také dojít za použití ustanovení § 204 ZOK. Společnost se může domáhat u soudu vyloučení společníka, která porušuje zvláště závažným způsobem svou povinnost, ačkoliv byl k jejímu plnění vyzván a na možnost vyloučení písemně upozorněn. Tímto ustanovením není dotčen § 151 ZOK (prodlení společníka s jeho vkladovou povinností). Povinnost učinit výzvu není dána, jestliže porušení povinnosti mělo právní následky, které nelze odstranit. Společník po svém vyloučení ze společnosti vydá bez zbytečného odkladu vkladový list, byl-li vydán.

Mimo možnost vyloučení společníka pro nesplnění své vkladové nebo příplatkové povinnosti zachovává zákon o obchodních korporacích i možnost vyloučit společníka soudním rozhodnutím, pokud by zvláště závažným způsobem porušoval své povinnosti. Porušení povinnosti musí být závažné, tedy dosahovat větší intenzity, nemůže se jednat o banální porušení povinnosti (viz předchozí judikatura).¹⁰⁷ Stejně tak jako podle dříve platné právní úpravy záleží posouzení závažnosti porušení na soudní praxi a soudním uvážení. Zákon však připouští i jednorázové porušení povinnosti. Povinnosti společníka, pro jejichž porušení může být ze společnosti vyloučen, jsou dány zákonem popřípadě i společenskou smlouvou.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 293

¹⁰⁷ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. února 1995, sp. zn. 29 Cm 577/93 in Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 249

¹⁰⁸ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 395

Specifický režim zákon o obchodních korporacích stanoví pro takové porušení povinností, které vyvolalo takové právní následky, které nelze odstranit. Závažnost porušení povinností dosáhne takové intenzity, že je upuštěno od běžně aplikovaných podmínek a je upřednostněna možnost okamžitého postupu, vedoucí k podání žaloby o vyloučení společníka ze společnosti.¹⁰⁹

Jsou-li splněny podmínky pro vyloučení společníka ze společnosti, soud na návrh společnosti o vyloučení společníka rozhodne. K vyloučení pak dojde právní mocí rozhodnutí soudu o vyloučení.¹¹⁰ Podle ustanovení § 173 odst. 1 písm. b) ZOK o podání návrhu na vyloučení společníka ze společnosti musí rozhodnout valná hromada s tím, že vylučovaný společník nemá právo hlasovat a valná hromada rozhoduje kvalifikovanou dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků [§ 173 odst. 1 písm. b) ZOK].¹¹¹

3.4.6 Zrušení účasti společníka soudem

Obdobně jako dříve účinná právní úprava podle obchodního zákoníku, dává současná právní úprava možnost zrušení účasti společníka ve společnosti soudem. Zrušení účasti společníka soudem se řídí ustanovením § 205 ZOK. Společník může navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval; to neplatí, jedná-li se o jediného společníka. Společník je povinen bezodkladně po zrušení účasti společníka ve společnosti odevzdat společnosti kmenový list, byl-li vydán. V tomto případě bude záležet na úvaze soudu, na aplikaci soudcovského práva, zda byly nebo nebyly splněny podmínky zrušení účasti společníka ve společnosti. Lze však předjímat, že se vždy bude muset jednat o důvody zásadní, protože „jinak tento *ex post* zásah do vlastnické struktury není přípustný“.¹¹²

Řízení o zrušení účasti společníka ve společnosti se zahajuje na návrh, k jehož podání je legitimován společník, který žádá o zrušení své účasti ve společnosti. Jestliže

---

¹⁰⁹ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 267

¹¹⁰ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 249

¹¹¹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 395

¹¹² Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 396

soud návrhu společníka vyhoví, bude jeho účast na společnosti zrušena ke dni nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení účasti společníka ve společnosti.¹¹³

3.4.7 Zánik účasti ve společnosti převodem podílu, smrtí společníka nebo zánikem společníka – právnické osoby

Převodu podílu i přechodu podílu ve společnosti s ručením podle úpravy zákona o obchodních korporacích jsme se již zabývali v části věnované nabývání podílu ve společnosti s ručením omezeným a proto se již této problematice nebudeme dále více věnovat.

3.4.8 Zánik účasti ve společnosti výkonem práva zástavního věřitele v případě zastaveného obchodního podílu

K zániku účasti společníka dochází i podle současné platné právní úpravy realizací zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným. Speciální úpravu zástavního práva k podílu společníka ve společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích nenalezneme. Obecnou úpravu zástavního práva obsahu nový občanský zákoník (§ 1309 a následující NOZ), který dále speciálně upravuje i problematiku zástavního práva k podílu v obchodní korporaci a tím i ve společnosti s ručením omezeným (§ 1320 a následující NOZ). Novou právní úpravou došlo tedy k systematické změně, kdy problematika zastavení podílu v obchodní korporaci je upravena v novém občanském zákoníku (dříve byla tato problematika upravena v ustanovení § 117a ObchZ). Zastavení podílu je možné za stejných podmínek, za kterých je možné podíl převést. *„I podíl v obchodních společnostech a jiných korporativně uspořádaných právnických osobách představuje majetkovou hodnotu, která může být při splnění stanovených podmínek způsobilou zástavou. Základní podmínkou je převoditelnost vlastnického práva k podílu. Navrhuje se tedy stanovit, že je-li podíl převoditelný, lze jej i zastavit. Pokud je vlastnické právo k podílu*

---

¹¹³ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 269

*převoditelné jen za určitých podmínek (např. pouze se souhlasem určitého orgánu korporace), pak se navrhuje stanovit, že za tých podmínek lze zřídit k podílu i zástavní právo. Ale i v případech, kdy je podle zákona nebo společenské smlouvy převedení vlastnického práva k podílu možné, nemusí být v zájmu právnické osoby, aby k podílu zástavní právo bylo zřizováno; proto se navrhuje formulovat právní pravidlo o přípustnosti zřízení zástavního práva k podílu jako dispozitivní“.*¹¹⁴ Zástavní právo je třeba ujednat písemnou formou, toto právo vznikne až zápisem do obchodního rejstříku, kdy tento zápis má konstitutivní účinky. Zástavní věřitel nebo zástavce oznámí bez zbytečného odkladu vznik zástavního práva společnosti. Je-li podíl představován kmenovým listem, je způsobilou zástavnou jen tento cenný papír. Ke smlouvě, kterou společnost přijímá do zástavy vlastní podíl, se nepřihlíží. Hlasovací právo, které je spojené se zastaveným podílem, je zástavní věřitel oprávněn vykonávat pouze tehdy, když se na tom účastníci zástavní smlouvy dohodli. Jestliže zajištěná pohledávka dospěla, nabývá zástavní věřitel právo na peněžítá a jiná věcná plnění, které vyplývají z účasti na společnosti až do výše zajištěného dluhu. Účastníci zástavní smlouvy se mohou domluvit, že uvedená plnění se na úhradu dluhu nebudou započítávat, budou tedy představovat určitý sankční postih. Účastníci zástavní smlouvy si mohou dohodnout, že v případě neúspěchu při zpeněžování zastaveného podílu nabyde zastavený podíl ve společnosti zástavní věřitel. Zástavní věřitel se k tomuto okamžiku ex lege stává společníkem společnosti, nabývá tímto okamžikem podíl, nebylo-li toto ujednáno, může zástavní věřitel od tohoto okamžiku vykonávat veškerá společnická práva, spojená s podílem. V případě neúspěšného prodeje podílu je zástavní věřitel oprávněn domáhat se na zástavním dlužníku, aby na něho zastavený podíl převedl za obvyklých obchodních podmínek. Není-li toto právo ze strany zástavního věřitele uplatněno do jednoho měsíce ode dne, kdy byl jeho pokus o zpeněžení podílu neúspěšný, jeho právo marným uplynutím této lhůty zaniká.¹¹⁵

Je-li podíl na společnosti představován kmenovým listem, řídí se zástavní právo k podílu úpravou nového občanského zákoníku o zastavení cenného papíru nebo zaknihovaného cenného papíru (§1328 až 1332 NOZ). Kmenový list musí být předán

---

¹¹⁴ Eliáš Karel a kolektiv: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, str. 561

¹¹⁵ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání*. Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 111

zástavnímu věřiteli, popřípadě třetí osobě, která bude zastavený kmenový list pro smluvní strany opatrovat, určí-li tak společenská smlouva společnosti. Zastavený kmenový list pak musí být opatřen na rubopisu doložkou k zastavení nebo jinou obdobnou doložkou mající stejný význam.¹¹⁶

Podle ustanovení § 209 odst. 3 ZOK se k prodeji zastavených podílů při výkonu zástavního práva nevyžaduje souhlas příslušného orgánu společnosti. Při prodeji zastaveného podílu se obdobně použijí ustanovení o převodu uvolněného a vypořádacího podílu (§ 213 ZOK).

3.4.9 Zánik účasti podle zákona o přeměnách

Zákonná úprava zániku účasti ve společnosti s ručením omezeným podle zákona o přeměnách, tedy vystoupením společníka v souvislosti s přeměnou obchodní společnosti podle zákona č. 125/2008 Sb. o přeměnách ani převodem jmění na společníka podle ustanovení § 337 a následujících zákona o přeměnách nedoznala rekodifikací žádnou významnou obsahovou ani systematickou změnu oproti dříve účinné právní úpravě.

3.4.10 Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným

Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným jsou upraveny v § 206 ZOK. Obsahově tomuto ustanovení zákona odpovídá ustanovení § 148 odst. 2 – 4 ObchZ. „*Nejedná se však o důvody závislé na vůli některé ze zúčastněných stran, ale jedná se o důvody, na jejichž základě zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným ze zákona*“.¹¹⁷ Účast společníka ve společnosti s ručením omezeným tak zaniká a jeho podíl se stává volným podílem ve smyslu ustanovení § 212 ZOK také:

---

¹¹⁶ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, str. 212

¹¹⁷ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání,* Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 259

- zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek jeho majetku;
- zrušením konkurzu pro to, že je jeho majetek zcela nedostačující;
- pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu;
- právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu (exekuční řád);
- byl-li ve lhůtě, uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu (exekuční řád) podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu, není-li podíl převoditelný.

Společník nebo insolvenční správce je povinen po zrušení účasti společníka ve společnosti bez zbytečného odkladu odevzdat kmenový list byl-li vydán. Zrušením rozhodnutí, podle kterého účast společníka ve společnosti zanikla podle ustanovení § 206 odst. 1 ZOK se účast společníka obnovuje. Jestliže již vyplatila společnost společníkovi vypořádací podíl, obnoví se jeho účast, jen nahradí-li ho společnosti do dvou měsíců ode dne právní moci zrušení rozhodnutí. Na zpeněžení podílu společníka v konkurzu bude použito obdobně ustanovení § 213 odst. 1 ZOK (nakládání s uvolněným podílem, předkupní právo společníků k prodávanému podílu). Nedojde-li ke zpeněžení podílu společníka do šesti měsíců od prohlášení konkurzu na majetek společníka, nastávají obdobní účinky jako při vystoupení společníka ze společnosti. Vypořádací podíl se pak určí podle ustanovení § 214 ZOK za použití § 36 odst. 2 ZOK.

Zákon o obchodních korporacích navazuje v textu ustanovení § 206 na právní úpravu insolvenčního zákona a vymezuje případné negativní důsledky předlužení a platební neschopnosti společníka. Dále není opomenut ani právní institut konkurzu jako způsob řešení dlužníkovy (společníkovy) úpadku. Účinky prohlášení konkurzu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkurzu v insolvenčním rejstříku. K tomuto okamžiku dochází k ukončení účasti společníka ve společnosti.¹¹⁸

---

¹¹⁸ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 270, 271

V dalších případech zániku účasti společníka ve společnosti vážnoucí na výkon rozhodnutí postižením podílu reaguje na právní úpravy, obsažené v občanském soudním řádu a exekučním řádu.¹¹⁹

---

¹¹⁹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Cileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 398

IV. NABÝVÁNÍ A POZBÝVÁNÍ ÚČASTI V AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI

4.1 Nabývání a pozbývání účasti v akciové společnosti podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013

4.1.1 Originární nabytí účasti

Originárně bylo možno nabýt podíl v akciové společnosti při vzniku společnosti, tedy při jejím založení (§ 162 ObchZ) nebo při zvýšení základního kapitálu společnosti (§ 202 a následujících ObchZ).

4.1.2 Derivativní nabytí účasti a pozbytí účasti

Derivativně bylo možno nabýt účast v akciové společnosti převodem těch cenných papírů, ke kterým se vztahovala příslušná majetková práva. Jednalo se tedy o:

- a) akcie, jejichž náležitosti se řídily ustanoveními § 155 až § 159 ObchZ;
- b) zatímní listy, jejichž náležitosti se řídily ustanoveními § 176 ObchZ;
- c) vyměnitelné a prioritní dluhopisy, jejichž náležitosti se řídily ustanoveními § 160 ObchZ;
- d) opční listy, jejichž náležitosti se řídily ustanoveními § 217a ObchZ.

Nejtypičtějším cenným papírem, vydávaným akciovou společností je akcie. „*Na podkladě platné právní úpravy obsažené v obchodním zákoníku a v zákoně o cenných papírech můžeme o akcii jako o zvláštním druhu cenného papíru především konstatovat, že akcie je podílnickým, tedy korporacním cenným papírem. Akcie jsou i účastnickým cenným papírem.*“¹²⁰

Převod vlastnického práva k cennému papíru, tedy i k cenným papírům vydávaným akciovou společností, byl a je odvislý od jeho formy a podoby. U převodu vlastnického práva se rozlišuje právní důvod a způsob převodu. Titulem převodu je vždy smlouva.

---

¹²⁰ Švarc Zdeněk et al.: *Základy obchodního práva*. 2. vydání. Plzeň, Aleš Čeněk, 2009, ISBN 978-80-7380-144-1, str. 150

Byl-li převod úplatný, jednalo se o smlouvu kupní, která byla upravena v ustanovení § 409 a následujících ObchZ. Byl-li převod bezúplatný, jednalo se o darovací smlouvu, která byla upravena v ustanovení § 628 a následujících OZ.¹²¹ Smlouva o převodu vlastnického práva k cenným papírům nemusela mít podle dříve účinné právní úpravy písemnou formu; toto neplatilo, pokud zákon u některého cenného papíru stanovoval nebo některá strana smlouvy projevila vůli uzavřít písemnou smlouvu (§ 272 odst. 1 ObchZ). Tak kupříkladu podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. října 2012 sp.zn. 29 Cdo 2170/2011 soud v rovině právního posouzení věci dovodil: „že pokud právní předpisy nevyžadují písemnou formu smlouvy o převodu cenných papírů, může být taková smlouva uzavřena i ústně či konkludentně“.¹²² Při přechodu vlastnického práva k cennému papíru, platila zde plně obecná úprava právního nástupnictví. Z tohoto hlediska bylo přitom zcela bez významu, zda se jednalo o cenný papír neomezeně převoditelný, nebo nikoliv.

Vlastnické právo k cenným papírům na doručitele (au porteur) se převádí smlouvou k okamžiku jeho předání (tradice). Vlastnické právo k cennému papíru na řad (ordre papír) se převádí rubopisem a smlouvou k jeho předání. Vlastnické právo k cennému papíru na jméno (au nom) se převádí smlouvou k okamžiku její účinnosti. Vlastnické právo k zaknihovaným cenným papírům se nabývalo zápisem zaknihovaného cenného papíru na účet vlastníka, nebo zákazníka. Majitel účtu zákazníků byl povinen provést neprodleně zápis změny na účtu vlastníka nejpozději však do závěrky dne; tato změna se zapsala k okamžiku zápisu na účet zákazníka. Převáděla-li se zaknihovaná akcie přímo na účet zákazníka, zapisovala se i v tomto případě změna neprodleně, nejpozději do závěrky dne. Převod zaknihované akcie byl vůči společnosti účinný, byla-li jí změna v osobě vlastníka akcie prokázána výpisem z účtu vlastníka, popřípadě dnem doručení nebo převzetí výpisu z evidence emise akcií podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.¹²³

Náležitosti smluv o převodech cenných papírů se řídily podle ustanovení § 13 a následujících zákona o cenných papírech.

---

¹²¹ Dvořák Tomáš: *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha, ASPI, 2009, ISBN 978-80-7357-430-7, str. 110

¹²² Vrajík Michal: *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vydání. Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-846-8, 851 s.

¹²³ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/prevody-majetkove-ucasti-v-obchodnich-spolecnostech-ppbi-50444.html?page=4#!&chapter=2>

Vlastnické právo k cennému papíru bylo možno nabýt i od nevlastníka, jestliže nabyvatel cenného papíru byl v době převodu v dobré víře, že nabývá vlastnické právo od vlastníka cenného papíru, ledaže věděl nebo musel vědět o tom, že převodce není vlastníkem převáděného cenného papíru. Každý cenný papír na doručitele byl neomezeně převoditelný ex lege. Převoditelnost cenného papíru na řad mohla být omezena, nikoliv však vyloučena. Akcie na majitele byla ze zákona neomezeně převoditelná. Stanovy ani usnesení valné hromady nemohli převoditelnost akcií na majitele omezit ani podmínit. Převoditelnost akcií na jméno mohla být stanovami omezena (nikoliv vyloučena), a to podle ustanovení § 156 odst. 9 ObchZ.¹²⁴

4.1.3 Vyloučení akcionáře

Akcionáře bylo také možné vyloučit z akciové společnosti postupem podle ustanovení § 177 ObchZ. Pokud byl akcionář v prodlení se splácením emisního kurzu akcií, které upsal, mohla společnost zahájit kaduční řízení, tedy postup směřující k vyloučení akcionáře ze společnosti. Představenstvo vyzvalo akcionáře, aby splatil nesplacený emisní kurz ve stanovené lhůtě, po marném uplynutí lhůty vyloučilo představenstvo akcionáře ze společnosti. Představenstvo dále vyzvalo akcionáře, aby vrátil zatímní list v určené lhůtě, pokud akcionář v této lhůtě zatímní list nevrátil, prohlásilo představenstvo tento zatímní list za neplatný. Místo neplatného zatímního listu společnost vydala nový zatímní list osobě, kterou schválila valná hromada společnosti, a která emisní kurz splatí. Majetek získaný prodejem vráceného zatímního listu nebo vydáním nového, použila pak společnost k vrácení plnění, které vyloučený akcionář poskytl na emisní kurz, po odečtení nároků, které společnosti vznikly z porušení povinnosti splatit emisní kurz.¹²⁵

---

¹²⁴ Dvořák Tomáš: *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha, ASPI, 2009, ISBN 978-80-7357-430-7, str. 167

¹²⁵ Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-577-9, str. 567-568

4.2. Nabývání a pozbývání účasti v akciové společnosti podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014

4.2.1 Originární nabytí účasti

Originálně lze nabýt podíl v akciové společnosti při vzniku společnosti (založením) podle ustanovení § 250 ZOK a dále pak při zvýšení základního kapitálu akciové společnosti podle ustanovení § 464 a následujících ZOK, přičemž zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku má v tomto případě konstitutivní charakter. Originárně lze také nabýt podíl v akciové společnosti vydržením podle ustanovení § 1089 – 1098 NOZ.

4.2.2 Derivativní nabytí účasti a pozbytí účasti

Derivativně lze nabýt účast v akciové společnosti, stejně tak, jako tomu bylo podle předešlé právní úpravy, převodem cenných papírů, ke kterým se vztahují příslušná majetková práva. Jedná se o:

- a) akcie, jejichž náležitosti se řídí jednak ustanoveními § 256 a následujících ZOK a jednak ustanoveními § 514 a následujících NOZ,
- b) zatímní listy, jejichž náležitosti se řídí ustanoveními § 285 ZOK a ustanoveními § 514 a následujících NOZ,
- c) vyměnitelné a prioritní dluhopisy, jejichž náležitosti se řídí ustanoveními §286 a následujících ZOK (dluhopisy mohou být vydány na řad i na doručitele), ustanoveními § 514 a následujících NOZ a zákonem č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů,
- d) opční listy, jejichž náležitosti se řídí ustanoveními § 295 a následujících ZOK (opční list je cenný papír na doručitele a lze jej vydat i v zaknihované podobě) a ustanoveními § 514 a následujících NOZ.

Převody listinných cenných papírů se řídí ustanoveními § 1103 NOZ.

Vlastnické právo k cenným papírům na doručitele se převádí smlouvou k okamžiku jeho předání (tradice). Vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k jeho předání. Náležitosti rubopisu se řídí zákonem směnečným a

škovým. Vlastnické právo k cennému papíru na jméno se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti.

Převody zaknihovaných cenných papírů se řídí ustanoveními § 1104 NOZ. Vlastnické právo k zaknihovaným cenným papírům se nabývá zápisem zaknihovaného cenného papíru na účet vlastníka.

Při převodech imobilizovaných cenných papírů je třeba postupovat v souladu s ustanoveními § 2413 a § 2414 NOZ.

4.2.3 Vyloučení akcionáře

Akcionáře je možné vyloučit z akciové společnosti postupem podle ustanovení § 345 a následujících ZOK v kadučním řízení. Je-li akcionář v prodlení s plnění své vkladové povinnosti nebo její části, vyzve jej představenstvo, aby splnil v dodatečné lhůtě, kterou určí stanovy společnosti, jinak ve lhůtě do 60ti dnů od doručení výzvy, svoji vkladovou povinnost. Po marném uplynutí této lhůty představenstvo vyloučí prodlévajícího akcionáře pro akcie, ohledně nichž nesplnil vkladovou povinnost a vyzve jej, aby odevzdal zatímní list, pokud byl vydán. Toto ustanovení neplatí, pokud představenstvo přijme jiná opatření. Vyloučený akcionář ručí za splacení emisního kurzu jím upsaných akcií. Společnost vydá akcie tomu, kdo byl schválen valnou hromadou a splatil emisní kurz. Není-li takové osoby, společnost sníží o jmenovitou nebo účetní hodnotu zatímního listu nebo nesplacené akcie základní kapitál společnosti. „*Problematika povinnosti splatit emisní kurz v zákonné či smluvní lhůtě, včetně kadučního řízení a naložení se zatímním listem, zůstávají nezměněny (oproti současnému ObchZ).*“¹²⁶

Ustanovení § 345 ZOK, které může vést k vyloučení společníka (i částečnému), představuje dispozitivní úpravu, která bude v praxi aplikována pouze v případech, jestliže představenstvo nepřijme jiná opatření. Závazek společníka, vyloučeného ze společnosti pro nesplacení emisního kurzu jím upsaných akcií odpovídá zákonnému ručení podle ustanovení § 2028 NOZ. Na tento závazek se uplatní právní úprava ručení podle § 2018 a následujících NOZ. Jestliže vyloučený akcionář z titulu svého ručení

---

¹²⁶ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 149

splatí emisní kurz jím upsaných akcií, může se následně domáhat kompenzace na novém nabyvateli.¹²⁷

---

¹²⁷ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 468, 469

V. NABÝVÁNÍ A POZBÝVÁNÍ ÚČASTI V DRUŽSTVU

5.1 Nabývání a pozbývání účasti v družstvu podle právní úpravy, účinné do 31. prosince 2013

5.1.1 Nabývání účasti v družstvu (vznik členství)

Vznik a zánik členství v družstvu byl upraven v ustanoveních § 227 - § 234 ObchZ. Tato úprava nebyla zcela vyhovující a komplexní, stejně jako celá úprava družstva v obchodním zákoníku. Stejně tak jako tomu bylo u kapitálových společností, bylo možno nabýt účast v družstvu (v případě družstva členství v družstvu) dvojným způsobem, a to originárně nebo derivativně. Originárně bylo možno nabýt členství dvojným způsobem, a to jednak při vzniku družstva osobám, jež se zúčastnily ustanovující schůze a tím se staly zakládajícími členy družstva; členství vzniklo těmto osobám dnem zápisu družstva do obchodního rejstříku.¹²⁸ Za trvání družstva vzniklo originárně členství přijetím osoby za člena družstva na základě podání písemné členské přihlášky. Podmínkou vzniku členství bylo v tomto případě splacení základního členského vkladu, popřípadě vstupního vkladu určeného stanovami družstva.¹²⁹ Akt přijetí za člena družstva byl ze zákona neformální a záleželo pouze na tom, jestli stanovy tento postup upraví. O přijetí za člena družstva musela být vždy rozhodnuto příslušným orgánem; nebylo-li ve stanovách určeno jinak, bylo tímto orgánem ze zákona představenstvo. Další možností originárního vzniku členství bylo vydržení. Podle usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. května 2012, sp.zn. 29 Cdo 1989/2011: „*K tomu, aby mohlo dojít k vydržení členského podílu, je nezbytné, aby se držitel chopil všech práv a povinností spojených s členstvím v družstvu. Konkrétně v bytovém družstvu se držitel musí zásadně chopit jak individuálních práv a povinností určených stanovami vztahujících se ke konkrétnímu bytu (včetně práva nájmu bytu), tak práv, která přísluší každému členu družstva a nepřipínají se ke konkrétnímu bytu či*

---

¹²⁸ Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 414, 415

¹²⁹ Švarc Zdeněk et al.: *Základy obchodního práva*. 2. vydání. Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-144-1, str. 415

nebytovému prostoru“.¹³⁰ Obdobně rozhodl Nejvyšší soud ČR svým usnesením ze dne 23. května 2012, sp. zn. 29 Cdo 2398/2010 takto: „K tomu, aby mohlo dojít k vydržení členského podílu, je nezbytné (krom jiného), aby se držitel chopil všech práv a povinností spojených s členstvím v družstvu, tj. jak individuálních práv a povinností určených stanovami a vztahujících se ke konkrétnímu bytu (včetně práva nájmu bytu), tak práv, která přísluší každému členu družstva a nepřipínají se ke konkrétnímu bytu či nebytovému prostoru. Pouze tehdy, když se držitel chopí členského podílu v družstvu jako celku (popř. takové jeho části, která zakládá plnohodnotný členský poměr), lze uvažovat o tom, že by mohl členský podíl v družstvu vydržet. Plnohodnotný členský poměr v bytovém družstvu přitom – z povahy věci – nemůže založit držba (pouze) práv, která přísluší každému členu družstva a nepřipínají se ke konkrétnímu bytu či nebytovému prostoru, nedojde-li zároveň k chopení se držby individuálních práv a povinností určených stanovami (a nájemní smlouvou) a vztahujících se ke konkrétnímu bytu (s výjimkou členského podílu tzv. nebydlících členů).“¹³¹

Derivativně vznikalo členství v družstvu převodem členského podílu. „Zákon používá pojmy vysloveně promiscue, neboť hovoří místy o převodu členství (§ 227 odst. 2 písm. c)) jinde pak o dohodě o převodu členských práv a povinností (§ 229 až § 230), ačkoliv se jedná o převod členského podílu. Tím vznikají zbytečné terminologické potíže.“¹³² Členství vzniká v tomto případě na základě projevu vůle člena popřípadě smluvních stran. Zákon upravoval právo člena družstva převést členský podíl (práva a povinnosti) na jiného člena nebo jinou osobu dohodou. V obou případech mohly stanovy převod vyloučit nebo při převodu na osobu, stojící doposud mimo družstvo, stanovit takové důvody, které převod vylučovaly. Převod na nečlena družstva byl vázán na souhlas představenstva družstva. Toto neplatilo pro převod členského podílu v bytovém družstvu, neboť podle ustanovení § 230 ObchZ převod práv a povinností v bytovém družstvu na základě dohody nepodléhal souhlasu orgánu družstva. Členská práva a povinnosti spojená s členstvím v bytovém družstvu přecházela na nabyvatele ve

---

¹³⁰ <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/vydrzeni-clenskeho-podilu-v-druzstvu-84067.html>

¹³¹ http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/5F877BBD788B5C9BC1257A4E0065D1C5?openDocument&Highlight=0,

¹³² Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-048-5, str. 379

vztahu k družstvu předložením smlouvy o převodu členství, popřípadě pozdějším dnem uvedeným v této smlouvě.¹³³ Smlouva mohla být úplatná nebo bezúplatná.

Podle ustanovení § 227 odst. 2 písmeno d) ObchZ bylo možno derivativně získat účast v družstvu jiným způsobem, který stanovil zákon. Jednalo se v tomto případě zejména o nabytí členství na základě univerzální sukcese děděním nebo při zániku právnické osoby, která byla členem družstva, s právním nástupcem.

Právně zajímavou možností přechodu členství v družstvu byl a je přechod členství v družstvu na stát v důsledku odúmrti. Nejvyšší soud ČR dospěl ve svém rozsudku ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. 21 Cdo 3452/2008 k závěru: „že zůstavitelovo členství v bytovém družstvu a nájem družstevního bytu přechází nejen na dědice, ale na každého komu podle výsledku dědického řízení připadl členský podíl v družstvu. Vzhledem k tomu, že pro odúmrtí majetku zůstavitele spočívajícího v členských právech a povinnostech v bytovém družstvu a v nájmu družstevního bytu není v zákoně obsažena zvláštní úprava a že stát má při odúmrti zásadně stejné právní postavení jako dědic, přechází i při tomto projednání dědictví členství (členská práva a povinnosti) zůstavitele v bytovém družstvu a nájem družstevního bytu na stát.“¹³⁴ Obdobně rozhodl Nejvyšší soud ČR i v dalších případech (usnesení sp.zn. 21 Cdo 4498/2008, sp. zn. 31 Cdo 316/2008).¹³⁵

Podle ustanovení § 227 odst. 3 ObchZ bylo možno stanovami členství v družstvu podmínit pracovním vztahem člena družstva k družstvu. Členství v družstvu vznikalo v tomto případě dnem, který byl sjednán jako den vzniku pracovního vztahu člena k družstvu, nevyplývalo-li ze stanov něco jiného.

5.1.2 Zánik účasti v družstvu (zánik členství)

Podle ustanovení § 231 ObchZ zanikalo členství v družstvu:

---

¹³³ Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. Díl, Praha, ASPI, 2006, ISBN 80-7357-149-8, str. 495, 496

¹³⁴ Vrajík Michal: *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vydání. Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-846-8, 848 s.

¹³⁵ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 950

- písemnou dohodou člena družstva a družstva;
- vystoupením člena družstva;
- prohlášením konkurzu na majetek člena družstva;
- zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku člena družstva;
- pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením členským práv a povinností;
- vydáním exekučního příkazu k postižení členských práv a povinností po právní moci usnese o nařízení exekuce;
- zánikem družstva.

Obchodní zákoník upravoval podrobněji především zánik členství v družstvu vyloučením člena na základě rozhodnutí orgánu družstva. Vyloučení je jednostranný právní úkon, směřující proti členovi družstva a představuje závažný zásah do právního postavení člena družstva. Vyloučit člena družstva bylo možno, pokud člen družstva porušoval své členské povinnosti. Toto porušování muselo být opakované, respektive trvající a družstvo muselo vůči členovi uplatnit výstrahu, že bude vyloučen, pakliže nepřestane své členské povinnosti porušovat. Vyloučit člena družstva bylo také možno, pakliže nastaly důležité důvody uvedené ve stanovách. Bližší podrobnosti nebyly zákonem stanoveny. Lze dovozovat, že se v tomto případě nemuselo jednat vždy o sankční opatření proti členovi družstva, ale mohlo jít i o důvody objektivního charakteru, např. provozní nebo obchodní. Z hlediska závažnosti takového zásahu do právního postavení člena družstva měli však stanovy podrobně upravovat, s jakými skutečnostmi byla možnost vyloučit člena družstva spojena, včetně lhůt v nichž se tak mohlo stát. Družstvo dále mohlo vyloučit člena družstva – fyzickou osobu, pokud byla pravomocně odsouzena pro trestný čin, který spáchala proti družstvu nebo členovi družstva. O vyloučení z družstva rozhodovalo představenstvo, stanovy však mohly tuto působnost svěřit i jinému orgánu družstva. Oznámení o vyloučení muselo být vyloučenému členovi družstva oznámeno písemně.¹³⁶ Proti rozhodnutí o vyloučení měl člen družstva právo odvolat se k členské schůzi družstva. Toto právo bylo nutno uplatnit ve tříměsíční prekluzivní lhůtě. Proti rozhodnutí členské schůze o vyloučení měl vyloučený člen právo obrátit se na soud s návrhem, aby soud prohlásil rozhodnutí

---

¹³⁶ Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-577-9, str. 617

členské schůze za neplatné pro rozpor s právními předpisy nebo stanovami družstva. Tento návrh musel být soudu podán v prekluzivní lhůtě tří měsíců ode dne konání členské schůze, která vyloučení potvrdila, nebo jestliže tato schůze nebyla řádně svolána ode dne, kdy se člen mohl dovědět o konání členské schůze, která vyloučení potvrdila (subjektivní lhůta), nejpozději však do jednoho roku od jejího konání (objektivní lhůta).

Podle ustanovení § 232 ObchZ členství fyzické osobě zaniklo také její smrtí. Členství právnické osoby v družstvu zaniklo jejím vstupem do likvidace nebo prohlášením konkurzu, popřípadě jejím zánikem.

Členství v družstvu a tím i účast člena družstva v družstvu zanikla také podle ustanovení § 227 odst. 3 ObchZ, jestliže stanovy podmiňovaly členství v družstvu pracovním vztahem člena družstva k družstvu a tento pracovní poměr zanikl. Členství v družstvu zaniklo ke dni zániku pracovního poměru člena družstva k družstvu, nevyplývalo-li ze stanov něco jiného.

Při zániku členství za trvání družstva měl dosavadní člen nárok na vypořádací podíl, který se určil poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena družstva, násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů, násobených počtů ukončených roků jejich členství. Pro určení vypořádacího podílu byl rozhodný stav vlastního kapitálu družstva. K tomu se vyjádřil Nejvyšší soud ČR svým rozsudkem ze dne 25. února 2009, sp.zn. 29 Cdo 2285/2008: *„Způsob určení vypořádacího podílu člena družstva při zániku členství za trvání družstva je upraven v ustanovení § 233 odst. 3 ObchZ, které se použije, jen pokud stanovy družstva neurčují jinak (§ 233 odst. 5 ObchZ). Je proto třeba vycházet z toho, že vypořádání mezi družstvem a členem družstva, jehož členství za trvání družstva zaniklo, má být poctivé tak, aby hodnota vypořádacího podílu odpovídala hodnotě majetku připadajícího na jeho členský podíl.“*¹³⁷ Vypořádací podíl se uhrazoval zásadně v penězích, nebylo-li ve stanovách v souladu s ustanovení § 234 určeno jinak.

---

¹³⁷ <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/bezduvodne-obohaceni-55665.html>

5.2 Nabývání a pozbývání účasti v družstvu podle právní úpravy, účinné od 1. ledna 2014

5.2.1 Nabývání účasti v družstvu (vznik členství)

I podle zákona o obchodních korporacích je možno nabýt členství v družstvu originárně nebo derivativně. Po obsahové stránce se právní důvody vzniku členství v družstvu nezměnily oproti právní úpravě, dané obchodním zákoníkem. Z hlediska systematiky upravují vznik členství v družstvu samostatná ustanovení zákona o obchodních korporacích. Konkrétně se jedná o ustanovení § 577 až § 579 ZOK. Podle těchto ustanovení členství v družstvu vzniká jen při splnění všech podmínek, stanovených zákonem o obchodních korporacích a stanovami:

- při založení družstva dnem založení družstva,
- dnem rozhodnutí příslušného orgánu družstva o přijetí za člena nebo pozdějším dnem uvedeným v tomto rozhodnutí,
- převodem nebo přechodem družstevního podílu.

Přihláška o členství v družstvu stejně jako rozhodnutí družstva o přijetí musí mít písemnou formu. O přijetí do družstva rozhoduje představenstvo, popřípadě jiný orgán družstva určený stanovami družstva, vyjma kontrolní komise. Členství v družstvu vzniká na dobu neurčitou. Obdobně tak jak tomu bylo v předešlé právní úpravě, podmiňují-li stanovy vznik členství pracovním poměrem člena v družstvu, může se stát členem družstva pouze osoba způsobilá k uzavření pracovní smlouvy s tím, že členství v družstvu vzniká dnem vzniku pracovního poměru. Oproti dříve účinné právní úpravě není nadále možné mít vůči družstvu pracovněprávní vztah, do budoucna bude možné mít pouze pracovněprávní poměr.¹³⁸ Členství jednoho z manželů v družstvu nezakládá členství druhého u manželů. „Zákon reaguje na spory občas vznášené v praxi, jak je to z účasti druhého z manželů v družstvu. Napříště bude výslovně platit, že členství v družstvu je výhradně osobní povahy, což však nic nemění na obecné aplikovatelnosti právní úpravy společného jmění manželů podle občanského zákoníku“.¹³⁹ Podmínky

---

¹³⁸ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 217

¹³⁹ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 217

vzniku členství v družstvu podle zákona o obchodních korporacích, popřípadě stanov, jsou:

- písemné prohlášení o převzetí vkladové povinnosti k základnímu členskému vkladu,
- splnění vkladové povinnosti k základnímu členskému vkladu, nebo splnění vkladové povinnosti ke vstupnímu vkladu, určují-li stanovy, že podmínkou vzniku členství je pouze splnění vkladové povinnosti ke vstupnímu vkladu;
- vznik pracovního poměru člena družstva v družstvu, jestliže stanovy podmiňují vznik členství pracovním poměrem člena družstva v družstvu;
- co se týká bytového družstva, rovněž převzetím, popřípadě splněním vkladové povinnosti k dalšímu členskému vkladu pokud to stanovy bytového družstva určují (§733 odst. 1 ZOK);
- co se týká sociálního družstva, jde-li o fyzickou osobu vznik pracovního poměru nebo splnění některé z dalších podmínek (§ 763 odst. 1 ZOK).¹⁴⁰

Při založení družstva vzniká členství zakládajícím členům zápisem družstva do obchodního rejstříku. V případě přijetí za člena již existujícího družstva vzniká členství dnem účinnosti rozhodnutí orgánu družstva o přijetí. V případech derivativního nabytí členství je členství v družstvu odvozené od právního předchůdce a vzniká dnem, kdy nastávají právní účinky převodu družstevního podílu a dále přechodem družstevního podílu na dědice dosavadního člena nebo přechodem družstevního podílu při zániku právnické osoby, která je členem družstva, na jejího právního nástupce.¹⁴¹ Převod družstevního podílu je v zákoně o obchodních korporacích řešen samostatně v ustanovení § 599 - § 601 ZOK. „*Družstevní podíl lze vymezit jako souhrn majetkových i nemajetkových práv a povinností člena k družstvu a družstva k členovi. Je tedy zjevné, pomineme-li jeho obsah, že družstevní podíl má věcně obdobnou povahu jako podíl v obchodní korporaci, a je věcí ve smyslu práva, která spadá do sféry vlastnictví člena družstva.*“¹⁴² Podle těchto ustanovení je převod družstevního podílu

---

¹⁴⁰ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 713

¹⁴¹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 820

¹⁴² Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 220

možný jen na osobu, která se podle ustanovení zákona o obchodních korporacích, popřípadě stanov družstva, může stát členem družstva. Člen družstva může převést svůj družstevní podíl na jiného člena, pokud to stanovy nezakazují, a na osobu, která není členem družstva, pokud to stanovy připouštějí. Stanovy mohou převod podílu podmínit souhlasem představenstva; tento souhlas není možné odvolat ani změnit. Převodce družstevního podílu ručí za dluhy, které jsou s družstevním podílem spojeny. Právní účinky převodu podílu nastávají vůči družstvu dnem doručení účinné smlouvy o převodu podílu družstvu, neurčí-li smlouva pozdější účinky. Stejně účinky má i doručení prohlášení převodce a nabyvatele podílu o uzavření smlouvy o převodu podílu.

I přechod družstevního podílu má v zákoně o obchodních korporacích samostatnou právní úpravu. Jedná se o ustanovení § 602 - § 605 ZOK. Podle tohoto ustanovení přechází družstevní podíl na právního nástupce člena za podmínek stanovených zákonem o obchodních korporacích nebo stanovami, ledaže stanovy přechod vylučují. Přechod družstevního podílu je samozřejmě nezávislý na vůli dosavadního člena družstva. K přechodu družstevního podílu dochází na základě právních skutečností, smrtí člověka v případě člena – fyzické osoby, nebo zánikem člena – právnické osoby s právním nástupcem. Družstvo může přechod členství ovlivnit tím, že ve svých stanovách tento přechod výslovně vyloučí nebo podmíní vznik členství dědice souhlasem představenstva. Rovněž tak může družstvo ve stanovách odmítnout souhlas s přechodem členství právnické osoby na jejího právního nástupce. Přechod družstevního podílu však nelze vyloučit v bytovém družstvu v případě, že členovi svědčí právo nájmu nebo právo na uzavření nájemní smlouvy.¹⁴³ Dědic družstevního podílu, který nechce být členem družstva, je oprávněn svou účast v družstvu vypovědět a to bez zbytečného odkladu, nejpozději však v jednoměsíční prekluzivní lhůtě. Výpovědní lhůta činí tři měsíce a po tuto dobu není dědic oprávněn podílet se na činnosti družstva. Byla-li dědicem výpověď podána, platí, že se nestal členem družstva. Pokud stanovy přechod družstva nevyloučí, může být vznik členství podmíněn souhlasem představenstva družstva. Dědic musí představenstvo požádat o tento souhlas. Nebude-li souhlas udělen, členství nevznikne. Pokud se však družstvo nebude žádostí dědice zabývat a ve lhůtě 30-ti dnů dědice nevyrozumí, ten se stane členem družstva

---

¹⁴³ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 651

dnem nabytí dědictví. Toto ustanovení se nepoužije u sociálního družstva, kde zákon o obchodních korporacích přechod družstevního podílu zakazuje.¹⁴⁴ Přechod družstevního podílu při zániku právnické osoby, která je členem družstva, je podmíněn tím, že právnická osoba ještě před svým zánikem požádala představenstvo družstva, aby toto vyslovilo s přechodem družstevního podílu na právního nástupce souhlas. Má-li právnická osoba právních nástupců více, může dojít k přechodu rozděleného družstevního podílu na více právních nástupců. Schválí-li představenstvo přechod družstevního podílu na více než jednoho právního nástupce, dochází tím k faktickému rozdělení družstevního podílu. Zákon tak tímto ustanovením konstruuje nevyvratitelnou právní domněnku schválení rozdělení družstevního podílu.¹⁴⁵

I podle současné právní úpravy lze družstevní podíl vydržet. Obdobně, jako jsme o tom již pojednávali u vydržení podílu ve společnosti s ručením omezeným, došlo k výrazné změně pojetí družstevního podílu jako věci. Režim držby je upraven v § 987 – § 1010 NOZ, vydržení pak v ustanovení § 1089 - § 1098 NOZ. Lhůta pro vydržení je tříletá (jako u věci movité, kterou družstevní podíl v právním smyslu je).

Zákon o obchodních korporacích obsahuje nově úpravu bytového družstevnictví, která byla v dříve účinné právní úpravě roztržena mezi občanský a obchodní zákoník a pojímá ji jednotně a koncepčně. Tato právní úprava je ve vztahu obecné úpravy družstva úpravou speciální, kdy se upravují jen takové specifické otázky bytového družstva, které nebylo možno upravit v rámci obecné úpravy družstva.¹⁴⁶ Tak jsou zákonem i upraveny některé specifické otázky převodu a přechodu družstevního podílu. „*Ve vazbě na novou úpravu převodu a přechodu družstevního podílu se upravuje i převod a přechod družstevního podílu v bytovém družstvu. Vychází se přitom z dosavadní koncepce neomezené volné převoditelnosti členského podílu a přechodu členského podílu ex lege na dědice*“.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 653

¹⁴⁵ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 838

¹⁴⁶ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 941

¹⁴⁷ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 256

Převod družstevního podílu v bytovém družstvu upravuje § 736 ZOK. Podle tohoto ustanovení nelze převod družstevního podílu člena družstva jakkoliv omezit, pokud má být nabyvatelem osoba, která splňuje podmínky stanov pro přijetí člena bytového družstva. Družstevní podíl v bytovém družstvu je totiž převoditelný ze zákona, stanovy však mohou vyloučit nebo omezit členství v bytovém družstvu právnické osoby (§ 735 odst. 1 ZOK).¹⁴⁸ Převodem družstevního podílu, s nímž byl spojen nájem družstevního bytu nebo právo na uzavření smlouvy o nájmu bytu, dochází k převodu nájmu tohoto bytu nebo takového práva, včetně veškerých práv a povinností s tím spojených, a to včetně všech dluhů převodce vůči družstvu a družstva vůči převodci, která souvisejí s nájmem družstevního bytu nebo s právem na uzavření nájemní smlouvy o nájmu tohoto bytu, a to za podmínek, určených stanovami. „*Převodem družstevního podílu tak dochází k sukcesi do práv a povinností spojených s členstvím v bytovém družstvu. Nabyvatel je – ve vztahu k bytovému družstvu – sukcesorem převodce*“.¹⁴⁹

Stejně tak, jako je tomu ve věci převodu družstevního podílu, obsahuje zákon o obchodních korporacích zvláštní úpravu přechodu družstevního podílu v bytovém družstvu. Konkrétně se jedná o ustanovení § 737 ZOK. S ohledem na obecnou úpravu přechodu družstevního podílu nelze přechod družstevního podílu v bytovém družstvu vyloučit v tom případě, že členovi svědčí právo nájmu nebo právo na uzavření smlouvy (§ 602 ZOK).¹⁵⁰ Na dědice družstevního podílu přechází nájem družstevního bytu nebo právo na uzavření smlouvy o nájmu, včetně práv a povinností s tím spojených, a to ex lege. Dědic, který se nechce stát členem bytového družstva, může svou účast v bytovém družstvu vypovědět podle ustanovení § 603 ZOK. Družstevní podíl, který byl ve společném jmění manželů, přechází na pozůstalého manžela. Zákon o obchodních korporacích zde přebírá úpravu, kterou obsahoval § 707 odst. 2 OZ. Pozůstalý manžel

---

¹⁴⁸ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 817

¹⁴⁹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 950

¹⁵⁰ Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání,* Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, str. 733

se stává ex lege výlučným členem bytového družstva. Majetková hodnota družstevního podílu se poté vezme do úvahy při vypořádání dědictví.¹⁵¹

Zákon o obchodních korporacích v souladu s vývojem novějšího zákonodárství v Evropě umožnil vznik a činnost sociálních družstev. Sociální družstvo je naprostou novinkou v tuzemském právním řádu. Sociální družstvo je svým charakterem subjekt, který se stará o uspokojování sociálních zájmů nejen svých členů, ale vyvíjí na základě svépomoci svých členů i charitativní a jinou veřejně prospěšnou činnost ve vztahu k nečlenům družstva a k širší veřejnosti.¹⁵² Z hlediska vzniku členství v sociálním družstvu je důležité ustanovení § 763 odst. 1, které vymezuje podmínky pro vznik členství v sociálním družstvu, z nichž musí být splněna alespoň jedna, jinak členství v sociálním družstvu nevznikne. Podle tohoto ustanovení může být členem sociálního družstva pouze fyzická osoba, která vykonává pro sociální družstvo práci na základě pracovního poměru, nebo vykonává pro sociální družstvo práci bez nároku na odměnu mimo rámec pracovního poměru na základě dobrovolnosti nebo jsou-li takové osobě poskytovány služby v rámci obecně prospěšné činnosti sociálního družstva. Převod a přechod družstevního podílu v sociálním družstvu se zakazuje.¹⁵³ Tato úprava členství v sociálním družstvu je úpravou speciální vůči obecné úpravě vzniku členství v družstvu podle ustanovení § 577 a následujících ZOK.

5.2.2 Zánik účasti v družstvu (zánik členství)

Zánik členství v družstvu upravují obecně v zákoně o obchodních korporacích ustanovení § 610 a následující. Podle ustanovení § 610 ZOK členství v družstvu zaniká:

- dohodou; dohoda musí mít písemnou formu. Jedná se o dvoustranné právní jednání mezi členem družstva a družstvem. Členství v družstvu zaniká účinností této dohody;

---

¹⁵¹ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 951

¹⁵² Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 967

¹⁵³ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 832

- vystoupením člena; členství v družstvu je dobrovolné, nikoho nelze nutit, aby se členem družstva stal nebo v něm setrval proti své vůli. Z družstva lze vystoupit jednostranným projevem vůle písemným oznámením (§ 611 ZOK). Členství v družstvu zaniká v době určené stanovami, popřípadě dnem, který je určen v oznámení, nejpozději však ve lhůtě jednoho roku ode dne doručení oznámení o vystoupení z družstva;
- vyloučením člena; podrobnou úpravu vyloučení obsahuje ustanovení § 614 – 622 ZOK;
- převodem družstevního podílu;
- přechodem družstevního podílu;
- smrtí člena družstva;
- zánikem právnické osoby, která je členem družstva;
- prohlášením konkurzu na majetek člena družstva;
- zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku člena družstva;
- doručením vyznění o neúspěšné opakované dražbě v řízení o výkonu rozhodnutí nebo v exekuci nebo, nejsou-li členská práva a povinnosti převoditelné, pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností, nebo právní mocí exekučního příkazu k postižením členských práv a povinností po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle zvláštního předpisu a byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, po právní moci rozhodnutí o tomto návrhu;
- zánikem pracovního poměru podle ustanovení § 579, odst. 2, neručí-li stanovy jinak, je-li podle stanov podmínkou členství v družstvu pracovní poměr člena k družstvu;
- zánikem družstva bez právního nástupce.

Způsoby zániku členství v družstvu se oproti dříve účinné právní úpravě v zákoně o obchodních korporacích zásadně nemění. *„Pravidla pro zánik členství v družstvu se věcně mění pouze dílčím způsobem. Dosavadní úprava zániku členství v obchodním zákoníku se přebírá bez podstatných změn, pouze se dosavadní principy této úpravy dovozené právní teorií formulují výslovně s tím, že se odstraňuje nesprávná*

*terminologie a provádí se dílčí technická upřesnění.*¹⁵⁴ V zákoně o obchodních korporacích, pokud jde o družstevní podíl, který představuje práva a povinnosti člena družstva a které vyplývají z členství v družstvu, se na místo výrazu převod členských práv a povinností nebo přechod členských práv a povinností užívá nově výraz převod družstevního podílu nebo přechod družstevního podílu. Zákon také nově vymezuje okruh způsobů, jakými zaniká členství v družstvu v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo exekucí.¹⁵⁵

Stejně tak, jako tomu bylo i občanské zákoníku, upravuje zákon o obchodních korporacích ze všech způsobů zániku členství v družstvu nejpodrobněji vyloučení. Tato problematika je upravena v ustanovení § 614 – 622 ZOK. Tato úprava nedoznala oproti úpravě obchodního zákoníku výraznou změnu. Člen může být z družstva vyloučen, jestliže závažným způsobem nebo opakovaně porušil své členské povinnosti, přestal splňovat podmínky pro členství nebo z jiných důležitých důvodů uvedených ve stanovách. Rozhodnutí o vyloučení musí předcházet písemná výstraha, o jejímž udělení rozhoduje představenstva, popřípadě jiný orgán, určený ve stanovách. Výstrahu není nutno udělit, jestliže porušení členských povinností nebo jiné důležité důvody uvedené ve stanovách měly následek, který nelze odstranit. O vyloučení člena družstva rozhoduje představenstvo nebo jiný orgán, určený stanovami; rozhodnutí o vyloučení musí mít písemnou formu. Nově je doplněno právo člena, o jehož vyloučení se jedná, podat odůvodněné námitky k členské schůzi, a to v prekluzivní lhůtě 30dnů ode dne doručení oznámení o vyloučení; toto platí i v případě, že o vyloučení rozhodla členská schůze. Členství v družstvu zaniká marným uplynutím lhůty pro podání námitek nebo dnem, kdy bylo vylučované osobě doručeno rozhodnutí členské schůze o zamítnutí námitek. Proti rozhodnutí členské schůze o zamítnutí námitek nebo o vyloučení, jestliže o vyloučení rozhodovala v souladu se stanovami členská schůze je možno vylučovaným členem družstva ve tříměsíční prekluzivní lhůtě podat k soudu návrh na prohlášení rozhodnutí o vyloučení za neplatné. *„Právo člena na soudní ochranu je výslovně garantováno; v zájmu právních jistoty všech účastníků se však stanoví prekluzivní lhůta*

---

¹⁵⁴ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 226

¹⁵⁵ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání*. Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 739

pro její uplatnění“.¹⁵⁶ Družstvo také může rozhodnutí o vyloučení zrušit; o zrušení rozhodnutí o vyloučení rozhoduje s písemným souhlasem vyloučené osoby orgán družstva, který je oprávněn rozhodovat o vyloučení „Z důvodů praktických se nově připouští i autoremedura, to znamená, že družstvo může samo vyloučení – se souhlasem osoby, jíž se týká – odvolat“.¹⁵⁷

Co se týká speciální úpravy zániku účasti v družstvu u bytového družstva, zákon o obchodních korporacích umožňuje ve svém ustanovení § 735 bytovému družstvu omezit nebo vyloučit členství právnické osoby v bytovém družstvu. Dojde-li ke změně stanov, které následně omezí nebo vyloučí členství právnické osoby v bytovém družstvu, nemá takováto změna za následek zánik členství právnické osoby v bytovém družstvu, která se stala členem družstva před změnou stanov. „Tím, že stanovy musí členství právnické osoby v bytovém družstvu omezit nebo vyloučit výslovně, zákon implicitně připouští, že právnická osoba členem bytového družstva být může. To nakonec potvrzuje i explicitně, když uvádí, že případná změna stanov v tomto směru nemá vliv na členství právnické osoby, která již členem bytového družstva je.“¹⁵⁸

K zániku členství právnické osoby, která je v době změny stanov člen družstva by tedy nedošlo. Pokud by došlo změnou stanov ke změně podmínek členství v bytovém družstvu, týkala by se tato změna pouze nových zájemců o členství z řad právnických osob.

Speciální úprava zániku účasti v sociálním družstvu odráží jeho specifický charakter. Podle ustanovení § 764 ZOK, může představenstvo rozhodnout, že členovi sociálního družstva zaniká členství, přestane-li splňovat podmínky pro členství v sociálním družstvu po dobu delší než devadesát dnů. Členství pak zaniká posledním dnem této lhůty. Proti tomuto rozhodnutí může člen, kterého se zánik členství týká, podat do jednoho měsíce ode dne jeho doručení odvolání k členské schůzi. Toto případné rozhodnutí členské schůze je konečné. „Tento způsob zániku členství nelze zaměňovat se zánikem členství v sociálním družstvu vyloučením člena. O vyloučení člena z družstva

---

¹⁵⁶ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 226

¹⁵⁷ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 226

¹⁵⁸ Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Čileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, str. 949

*může podle § 617 rozhodovat nejen představenstvo, ale i jiný orgán určený stanovami.*¹⁵⁹

Jestliže dochází k zániku členství v družstvu jinak, než převodem družstevního podílu, nebo když při zániku členství v družstvu smrtí člena nepřechází družstevní podíl na dědice, nebo když nepřechází při zániku právnické osoby družstevní podíl na jejího právního nástupce, vzniká členovi, jehož účast v družstvu zanikla nebo jeho právnímu nástupci právo na vypořádací podíl (§ 36 ZOK). Právo na vypořádací podíl je právem, které je ve shora uvedených případech spojeno se zánikem členství v každém družstvu, a stanovy nemohou vznik práva na vypořádací podíl nikterak vyloučit.¹⁶⁰ Podle ustanovení § 623 ZOK se vypořádací podíl bude vypočítávat z vlastního kapitálu družstva sníženého o vytvořené rezervní fondy; tato úprava ovšem neplatí pro bytová a sociální družstva, které mají pro určení vypořádacího podílu v zákoně o obchodních korporacích svoje speciální úpravy¹⁶¹ (§ 748 – 749 ZOK pro bytové družstvo a § 767 ZOK pro sociální družstvo).

---

¹⁵⁹ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 833

¹⁶⁰ Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění. 1. vydání.* Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, str. 748

¹⁶¹ Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 227

VI. ZÁVĚR

Jedním ze základních pilířů úpravy obchodního práva je bezesporu právo obchodních korporací. V souladu s cíli této práce, formulovaných v úvodu práce, jsme se zabývali porovnáním právní úpravy nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích podle dříve účinné právní úpravy, determinované zejména obchodním zákoníkem a současné právní úpravy, dané zákonem o obchodních korporacích, ale také novým občanským zákoníkem a jinými předpisy.

Zákon o obchodních korporacích je součástí tří vzájemně provázaných zákonů, které společně tvoří základ rekonstrukce soukromého práva v České republice (společně s novým občanským zákoníkem a zákonem o mezinárodním právu soukromém). Tento zákon nahradil od 1. ledna 2014 korporáční část dosavadního obchodního zákoníku. Zákon o korporacích nemá charakter samostatného kodexu pro obchodní právo a je *lex specialis* vůči obecné občanskoprávní úpravě (nový občanský zákoník) a je výhradně zaměřen na obchodní společnosti a družstva. Zákon je inspirován moderními trendy v korporátním právu a legislativními trendy v Evropské unii, USA a jiných státech. Podle Havla B. si zákon o obchodních korporacích klade za cíl učinit české korporáční právo konkurenceschopné v soutěži s jinými právními předpisy. Zákon by měl nabídnout více variability v podnikání a poskytnout více volnosti v právním postavení společníků a dále zjednodušit fungování a řízení společností.¹⁶² Na základě této práce můžeme konstatovat, že takové ambice jsou oprávněné. Zákon o obchodních korporacích je velmi liberální předpis chránící autonomii vůle privátních osob a nabízející převážně dispozitivní pravidla.

Z tohoto pohledu je nutné nahlížet i na úpravu nabývání a pozbývání podílů v kapitálových obchodních korporacích. Nový zákon o obchodních korporacích v některých případech ve srovnání s původní úpravou rozšířil možnosti zániku účasti v obchodních korporacích. Týká se to zejména možnosti zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným v důsledku jednostranného právního jednání vystoupením. Jedná se o zcela novou úpravu, po které volala zejména podnikatelská

---

¹⁶² Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava, Sagit, 2012, ISBN 978-80-7208-923-9, str. 5,6

praxe. Nově se tedy společníkům umožňuje v limitované míře ze společnosti vystoupit nezávisle na vůli ostatních společníků a společnosti.

Jak jsme již konstatovali v práci samotné, je významným přínosem nové právní úpravy zavedení širokého pojetí věci, které oproti předchozí právní úpravě odstraňuje nejasnosti, plynoucí s komplikovaného rozdělení předmětů občanskoprávních vztahů na věci, práva a jiné majetkové hodnoty. Toto široké pojetí věci v právním smyslu zahrnuje i podíl ve společnosti s ručením omezeným a družstevní podíl a odstraňuje tak problematiku „majitelství versus vlastnictví“ podílu a nakládání s podíly, která byla v dříve účinné právní úpravě skrytě zakomponována a vyplývala s tehdejší dělby předmětů občanskoprávních vztahů. Tato nová právní úprava zcela jistě povede ke zjednodušení a ulehčení právní praxe.

Významnou změnou při převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným je převod podílu, který je inkorporován do cenného papíru – kmenového listu. Tato úprava je v novodobém poválečném obchodním právu koncepčně nová a domníváme se, že podnikatelská praxe tuto úpravu přivítá, zejména co se zjednodušení převodu podílu a jeho hospodárnosti týká.

Oproti obchodnímu zákoníku doznala podstatnou změnu úprava uvolněného podílu a nakládání s ním při zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Uvolněný podíl již podle současné právní úpravy nepřechází na společnost, nýbrž zůstává ve vlastnictví bývalého společníka, přičemž společnost s tímto podílem nakládá jako zmocněnec bývalého společníka. Zákon o obchodních korporacích oproti obchodnímu zákoníku preferuje prodej uvolněného podílu, i když ostatní možnosti naložení s podílem zůstaly zachovány.

V mnoha případech je právní úprava nabývání a pozbývání účasti ve společnosti s ručením omezeným obsahově téměř totožná s původní úpravou danou obchodním zákoníkem a došlo pouze k některým formulačním změnám.

Co se týká akciové společnosti a družstva, zůstala právní úprava vzniku a zániku účasti v těchto korporacích obsahově téměř beze změn. Došlo pouze k systematickým, zpřesňujícím a formulačním úpravám. U družstva dále došlo ke změnám v souvislosti s definicí a právní úpravou bytového družstva a sociálního družstva.

V obecném pojetí zůstává zachován jak způsob vzniku účasti, tak způsob ukončení účasti ve všech typech obchodních korporací. Obecně platí, že smlouvy, kterými se

zakládá změna účasti na kapitálových obchodních korporacích, jsou upraveny v novém občanském zákoníku.

Rekodifikace soukromého práva zasáhla do všech soukromoprávních vztahů, tedy i do těch obchodněprávních. Nová právní úprava obchodních korporací jistě přinese řadu problémů v aplikační praxi, neboť se jedná o koncepčně zcela novou a odlišnou právní úpravu (zejména pokud se týká společnosti s ručením omezeným) a bude trvat nějakou dobu, než se s ní právní a podnikatelská veřejnost dostatečně seznámí. Bude také důležité, jakým způsobem přistoupí k aplikaci nové právní úpravy soudy. Je zřejmé, že v řadě případů bude možno na obsahově shodné nebo podobné případy použít dosavadní judikaturu. Domníváme se, že v zásadě však jde nová právní úprava správným a moderním směrem, neboť je vysoce liberální a umožňuje korporacím vysokou variabilitu úpravy nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích na základě jejich vlastního rozhodnutí a obsahuje především dispozitivní pravidla.

Zákon o obchodních korporacích poskytuje poměrně velkou míru svobody z hlediska aranžmá existence, organizace a řízení obchodních korporací. Na základě výsledků této práce můžeme tedy konstatovat, že zákon o obchodních korporacích, jakož i celá právní úprava nabývání a pozbývání účasti v kapitálových obchodních korporacích po rekodifikaci soukromého práva v České republice je liberálnější, než dříve účinná právní úprava podle obchodního zákoníku a pracovní hypotéza této práce tak byla potvrzena.

SEZNAM LITERATURY:

1. Bartošiková Miroslava, Štenglová Ivana: *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha, C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-441-4, 677 s.
2. Borkovec Aleš: *Akciová společnost a rozptýlené vlastnictví*. Praha, Leges, 2013. ISBN 978-80-7502-019-2, 232 s.
3. Čáp Zdeněk, Jahelka Petr, Josková Lucie, Hejda Jan, Vaněčková Veronika: *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy*. 1. vydání, Praha, Linde Praha, 2013, ISBN 978-80-7201-917-5, 784 s.
4. Černá Stanislava, Čech Petr a kolektiv autorů: *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Vydání 1. Praha, C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-262-5, 303 s.
5. Dvořák Tomáš: *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha, ASPI, 2009, ISBN 978-80-7357-430-7, 936 s.
6. Dědič Jan a kolektiv: *Přeměny obchodních společností a družstev pro podnikatelskou praxi. Praktická příručka pro přípravu a schvalování přeměn*. Praha, Polygon, 2012, ISBN 978-80-7273-170-1, 366 s.
7. Dědič Jan, Lasák Jan: *Přehled judikatury ve věcech akcií a jejich převodů*. Praha, Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-963-0, 192 s.
8. Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 1. díl. Praha, Linde Praha, 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, 990 s.
9. Dědič Jan, Lasák Jan: *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha, Linde Praha 2010, ISBN 978-80-7201-781-2, 985 s.

10. Dědič Jan, Štenglová Ivana, Kříž Radim, Čech Petr: *Akciová společnost. 7.*, přepracované vydání. Praha, C.H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-404-9, 697 s.
11. Eliáš Karel: *Obchodní společnosti. Základní otázky.* Praha, C.H. Beck/SEVT, 1994, ISBN 80-704-9090-X, 340 s.
12. Eliáš Karel a kolektiv: *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava, Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, 1119 s.
13. Eliáš Karel, Havel Bohumil, Bezouška Petr, Šustrová Daniela: *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku.* Praha, Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-013-4, 316 s.
14. Eliáš Karel, Pokorná Jarmila, Dvořák Tomáš: *Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva.* 6. vydání, Praha, C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-048-5, 538 s.
15. Havel Bohumil: *Obchodní korporace ve světle proměn, Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací,* Praha, Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7, 196 s.
16. Havel Bohumil a kol.: *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou.* Ostrava, Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-923-9, 288 s.
17. Hejda Jan: *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.* Praha, Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-798-0, 258 s.
18. Hejda Jan, Bachroňová Nina, Finger Libor, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Společnost s ručením omezeným.* 1. vydání, Olomouc, Anag, 2014, ISBN 978-80-7263-870-3, 279 s.
19. Hejda Jan, Bachroňová Nina, Divišová Karina, Finger Libor, Machala Miroslav, Prosser Martin, Vaněčková Veronika: *Nový zákon o obchodních společnostech a družstvech. Poznámkové znění.* 1. vydání. Olomouc, Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-823-9, 859 s.

20. Faldyna František et al.: *MERITUM - Obchodní právo*. 2. aktualizované vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-577-9, 1170 s.
21. Koblíha Ivan, Kalfus Jan, Krofta Jiří, Kovařík Zdeněk, Kozel Roman, Pokorná Jarmila, Svobodová Yvona: *Obchodní zákoník. Úplný text zákona s komentářem*. Praha, Linde, 2006, ISBN 80-7201-564-8, 1554 s.
22. Lasák Jan, Havel Bohumil: *Kompendium korporálního práva*, 1. vydání. Praha. C.H.Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-018-8, 237 s.
23. Lasák Jan a kolektiv: *Zákon o obchodních korporacích. Obchodní zákoník. Srovnávací texty*. Praha, Wolters Kluwer, 2013, ISBN 978-80-7357-346-1, 358 s.
24. Pelikánová Irena, Černá Stanislava: *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl, Praha, ASPI, 2006. ISBN 80-7357-149-8, 545 s.
25. Pospíšilová Alena: *Právní postavení podniku*. Praha, Vysoká škola aplikovaného práva, 2003. ISBN 80-86775-02-X, 189 s.
26. Štenglová Ivana, Plíva Stanislav, Tomsa Miloš a kolektiv: *Obchodní zákoník, komentář*. 13. vydání. Praha, C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7, 1447 s.
27. Štenglová Ivana, Havel Bohumil, Cileček Filip, Kuhn Petr, Šuk Petr: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, 1008 s.
28. Švarc Zdeněk et al.: *Základy obchodního práva*. 2. vydání. Plzeň, Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-144-1, 432 s.
29. Vrajík Michal: *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vydání. Olomouc, Anag, 2014. ISBN 978-80-7263-846-8, 851 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. www.businessinfo.cz
2. www.elaw.cz
3. www.epravo.cz
4. www.ipravnik.cz
5. www.nsoud.cz
6. www.pravo4u.cz

PERIODIKA:

1. Havel Bohumil: Přichází strukturální revoluce, *Právo & Byznys*, říjen 2012, Praha, Mladá Fronta, 2012, str. 28, 32, ISSN 1804-6061
2. Havel Bohumil: Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace, *Obchodněprávní revue*, 2011, Praha, ročník 3, číslo 12, str. 351, ISSN 1213-5313

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

1. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník
5. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
6. Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

7. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů